

รายงานวิชาการ

ฉบับที่ สรข.๑ ๒/๒๕๖๑

ประมวลกฎหมายสำหรับการบริหารจัดการแร่
ตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
(ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่)

สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต ๑
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

รายงานวิชาการ

ฉบับที่ สรข.๑ ๒/๒๕๖๑

ประมวลกฎหมายสำหรับการบริหารจัดการแร่
ตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
(ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่)

ไพรัตน์ เตชะวิวัฒนาการ
รัชฎา รุจิพัฒน์พงศ์
ชาวลีตร ทองประดับ
ชาตินัย ชุสาย

สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต ๑
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
นายวิชณุ ทับเที่ยง

ผู้อำนวยการสำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต ๑
นายไพรัตน์ เตชะวิวัฒนาการ

หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยี
นางรัชฎา รุจิพัฒนพงศ์

หัวหน้ากลุ่มกำกับดูแลการประกอบการ
นายเชาวลิตร์ ทองประดับ

จัดพิมพ์โดย สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต ๑
๑๓๓ ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
โทรศัพท์ +66 (0)7 431-1412, โทรสาร +66 (0)7 432-2189

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๑
จำนวน ๒๐ เล่ม

ข้อมูลการลงรายการบรรณานุกรม

ไพรัตน์ เตชะวิวัฒนาการ, รัชฎา รุจิพัฒนพงศ์, เชาวลิตร์ ทองประดับ, ชาดินัย ชูสาย
ประมวลกฎหมายสำหรับการบริหารจัดการแร่ ตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

(ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่):

สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต ๑,
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่, ๒๕๖๑.

จำนวน ๑๑๕ หน้า

รายงานวิชาการ ฉบับที่ สรข.๑ ๒/๒๕๖๑

คำนำ

กฎหมายเป็นระบบของกฎและแนวทางปฏิบัติซึ่งบังคับใช้ผ่านสถาบันทางสังคมเพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม โดยกฎหมายเป็นรากฐานในการก่อร่างการเมือง เศรษฐศาสตร์และสังคมในหลายวิถีทาง และใช้เป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทางสังคม ทั้งนี้เจตจำนงในการตรากฎหมายของรัฐเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมรัฐ และวางแนวทางปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือรัฐกับบุคคลนั้นเพื่อสร้างความยุติธรรมแก่สมาชิกในสังคมโดยหลักการเชิงนิติศาสตร์

สำหรับการทำเหมืองแร่ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศไทยสมัยใหม่มาเป็นเวลากว่า ๑๒๐ ปี นั้น ได้มีการตรากฎหมายแร่ฉบับแรกขึ้น ชื่อ พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) และมีการปรับปรุงเรื่อยมาตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จนกระทั่งในปัจจุบันซึ่งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแร่ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่มีการเพิ่มมิติในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ให้เป็นไปตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ การกิจสำคัญของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ การกำกับดูแลการประกอบการเหมืองแร่และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามกฎหมาย มีความปลอดภัย และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงต้องสร้างความตระหนักรู้แก่บุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในพระราชบัญญัติแร่ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้มีความชำนาญการใช้กฎหมาย ในฐานะเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อให้ทรัพยากรแร่ถูกนำมาใช้อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพัฒนาชาติ สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน นั้น

เอกสารวิชาการฉบับนี้จึงได้ตีพิมพ์ออกมาเพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจต่อบทบัญญัติที่ตราไว้ในพระราชบัญญัติแร่ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในการตีความและนำไปใช้ในการทำงานของข้าราชการผู้เกี่ยวข้องในสังกัดกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในพระราชบัญญัติแร่ พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อให้การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรแร่เกิดประโยชน์สูงสุด ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อสร้างการพัฒนาที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

(นายไพรัตน์ เตชะวิวัฒนาการ)

ผู้อำนวยการ

สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต ๑

กิตติกรรมประกาศ

ผู้จัดทำรายงานขอขอบคุณกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่สำหรับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการศึกษาและจัดพิมพ์เอกสารรายงานฉบับนี้ ขอขอบคุณภาควิชาวิศวกรรมเหมืองแร่และวัสดุ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งได้เสนอให้มีการรวบรวมและจัดทำเอกสารวิชาการในครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณในความกรุณาไปยังเจ้าหน้าที่กลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา และนราธิวาส ทุกท่าน สำหรับความอนุเคราะห์ในการสนับสนุนต่างๆ รวมถึงข้อคิดเห็น และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์เพื่อจัดทำรายงานการศึกษาฉบับนี้ และขอขอบพระคุณเป็นที่สุดต่อผู้ช่วยเหลือ และสนับสนุน อื่นๆ ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมดไว้ ณ ที่นี้

สารบัญ

บทที่	เรื่อง	หน้า
1	บทนำ	1
1.1	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิชากฎหมาย ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย และระบบประมวลกฎหมาย	1
1.2	วิวัฒนาการของกระบวนการตรากฎหมาย	2
1.3	การพิจารณากระบวนการตรากฎหมาย	2
1.4	ประเภทของกฎหมาย	3
1.5	ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย	4
1.6	โครงสร้างของกฎหมาย	6
2	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติแร่ พุทธศักราช ๒๕๖๐	8
2.1	ประวัติความเป็นมาของพระราชบัญญัติแร่ในประเทศไทย	8
2.2	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับกฎหมายแร่	9
2.3	การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแร่	11
2.4	คำจำกัดความและนิยาม และอำนาจหน้าที่ของผู้รักษากฎหมาย	16
2.5	นโยบายการบริหารจัดการแร่	19
2.6	ข้อกำหนดทั่วไป	29
3	การสำรวจและทำเหมืองแร่	32
3.1	ข้อกำหนดเรื่องการสำรวจแร่	32
3.2	ข้อกำหนดเรื่องการทำเหมือง	44
3.3	สิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตร และการรับช่วง การโอน และการสวมสิทธิ	54
3.4	ข้อกำหนดเรื่องการทำเหมืองใต้ดิน	70
3.5	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาตอาชญาบัตร ประทานบัตร และใบอนุญาตอื่น	79
3.6	ข้อกำหนดเรื่องการขุดหาแร่รายย่อยและการร่อนแร่	84
4	การประกอบธุรกิจแร่ การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม	88
4.1	การประกอบธุรกิจแร่	88
4.2	การแต่งแร่และการประกอบโลหกรรม	90
4.3	การยกคำขอ การยกเลิก การแก้ไข หรือเพิกถอนการอนุญาต	92

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	เรื่อง	หน้า
5	ข้อกำหนดเกี่ยวกับการชำระค่าภาคหลวงแร่ ค่าธรรมเนียม เงินบำรุงพิเศษ และการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมแร่	94
5.1	ค่าภาคหลวงแร่	94
5.2	ค่าธรรมเนียมและเงินบำรุงพิเศษ	95
5.3	การพัฒนาและส่งเสริมเพื่ออุตสาหกรรมเหมืองแร่	96
6	ความผิดและบทลงโทษ	97
6.1	ความรับผิดทางแพ่ง	97
6.2	การควบคุมและการตรวจสอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่	98
6.3	บทกำหนดโทษทางอาญา	101
7	บทเฉพาะกาลและบทสรุปสำหรับ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐	110
7.1	บทเฉพาะกาล	110
7.2	บทสรุปสำหรับ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐	111
	บรรณานุกรม	115

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิชากฎหมาย ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย และระบบประมวลกฎหมาย

กฎหมายเป็นระบบของกฎและแนวทางปฏิบัติซึ่งบังคับใช้ผ่านสถาบันทางสังคมเพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม โดยกฎหมายเป็นรากฐานในการก่อร่างการเมือง เศรษฐศาสตร์และสังคมในหลายวิถีทาง และใช้เป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทางสังคม (<https://th.wikipedia.org/wiki/กฎหมาย>) ทั้งนี้ เจตจำนงในการตรากฎหมายของรัฐเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมรัฐ และวางแนวทางปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือรัฐกับบุคคลนั้นเพื่อสร้างคามยุติธรรมแก่สมาชิกในสังคมโดยหลักการเชิงนิติศาสตร์ซึ่งแตกต่างกับการสร้างความเท่าเทียมที่มุ่งเน้นประโยชน์ด้านการปกครองในเชิงรัฐศาสตร์ดังแสดงในรูปที่ ๑.๑ ทั้งนี้การกำหนดนิยามของคำว่า กฎหมายนั้น คือ “กฎหมาย เป็นข้อตกลงร่วมกันของสังคมมนุษย์ในระดับรัฐซึ่งใช้เป็นกฎเกณฑ์ ข้อกำหนด หรือข้อบังคับที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมรัฐนั้น โดยการบัญญัติกฎหมาย จะมีลักษณะเป็น คำสั่ง ข้อห้าม ที่มาจากผู้มีอำนาจสูงสุดในสังคมเพื่อให้มีสภาพใช้บังคับได้ทั่วไป ซึ่งกำหนดบทลงโทษไว้ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนโดยสภาพบังคับอย่างใดอย่างหนึ่ง”

รูปที่ ๑.๑ เจตจำนงและนิยามของกฎหมาย

๑.๒ วิวัฒนาการของกระบวนการตรากฎหมาย

กระบวนการตรากฎหมายมีลำดับการวิวัฒนาการแปรเปลี่ยนไปตามระดับความสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้นจากโครงสร้างสังคมมนุษย์ ตามรูปที่ ๑.๒

รูปที่ ๑.๒ รูปแบบการวิวัฒนาการกระบวนการตรากฎหมาย

โดยรูปแบบการวิวัฒนาการกระบวนการตรากฎหมายสามารถอธิบายได้โดยสังเขป ดังนี้:

1. วิถีชาวบ้าน (Folkways) เป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติที่อยู่ในรูปของประเพณีนิยม ที่สมาชิกในสังคม ปฏิบัติสืบต่อกันมา ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกติฉินนินทาว่าร้าย เช่น การแต่งกาย กิริยามารยาททางสังคมในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น
2. จารีต (Mores) เป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติที่ยึดหลักความดีความชั่ว กฎเกณฑ์ทางศาสนา เป็นเรื่องของความรู้สึกว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก หากใครละเมิดฝ่าฝืนจะได้รับการต่อต้านจากสมาชิกในสังคมอย่างจริงจัง อาจถูกกีดกันออกจากสังคม หรือไม่มีใครคบค้าสมาคมด้วย เช่น การลักเล็กขโมยน้อย การเนรคุณบิดามารดา หรือผู้มีพระคุณ เป็นต้น
3. กฎหมาย (Laws) เป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติที่มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน แน่นนอน ว่ากระทำอย่างไรเป็นความผิดฐานใด จะได้รับอย่างไร เช่น ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษประหารชีวิต เป็นต้น

๑.๓ การพิจารณากระบวนการตรากฎหมาย

ในกระบวนการตรากฎหมายจะใช้ลักษณะการพิจารณา 2 รูปแบบคือ

1. การพิจารณาตามเนื้อความ: เป็นการตรากฎหมายโดยการพิจารณาข้อบังคับของรัฐ เพื่อกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งกำหนดบทลงโทษในกรณีการฝ่าฝืนไว้อย่างชัดเจน เช่นกฎหมายปกครอง ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น
2. การพิจารณาตามแบบพิธี: เป็นการตรากฎหมายขึ้นโดยวิธีบัญญัติกฎหมายของรัฐ เช่นพระราชบัญญัติงบประมาณ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

๑.๔ ประเภทของกฎหมาย

ลักษณะบังคับใช้ของกฎหมายสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ประเภทหลักดังนี้

(<http://www.thaieditorial.com/ประเภทของกฎหมาย/>)

1. จำแนกตามที่มาและแหล่งกำเนิดของกฎหมาย ซึ่งอาศัยหลักการจำแนกประเภทของกฎหมายโดยการยึดถือหลักเกณฑ์ที่แหล่งกำเนิดของกฎหมายเป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ ๑) กฎหมายภายในเพื่อใช้บังคับภายในประเทศ ซึ่งเป็นการตราบทบัญญัติกฎหมายโดยองค์กรที่มีอำนาจในการตรากฎหมายของประเทศนั้น และ ๒) กฎหมายภายนอกซึ่งมีที่มาจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศในการออกกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีลักษณะเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยองค์การระหว่างประเทศหรือเกิดขึ้นจากความตกลงระหว่างประเทศสมาชิกที่เห็นพ้องต้องกันที่จะยอมรับกฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างประเทศนั้น (http://deacho.blogspot.com/2012/02/blog-post_20.html)
2. จำแนกตามฐานะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชน ซึ่งใช้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งประเภทกฎหมายออกเป็น 2 ประเภท คือ ๑) กฎหมายเอกชน โดยมีสภาพบังคับตามความสัมพันธ์ในระหว่างประชาชนด้วยกันโดยที่รัฐไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด เป็นต้น) ๒) กฎหมายมหาชน โดยมีสภาพบังคับตามความสัมพันธ์ในระหว่างรัฐในฐานะผู้ปกครอง กับประชาชนในฐานะผู้อาศัยในปกครอง เพื่อให้รัฐมีอำนาจบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุข เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พระราชบัญญัติป้องกัน การค้ากำไรเกินควร หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความต่าง ๆ เป็นต้น
3. จำแนกตามเจตนารมณ์และเนื้อหาของกฎหมาย เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบวิธีในการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกลไกการทำงานของภาคส่วนต่างๆ ให้สามารถดำเนินการภายใต้บทบัญญัติทางกฎหมายได้ และการจัดระเบียบของสังคม เช่น กฎหมายระเบียบบริหารราชการ กฎหมายการเงินการคลัง กฎหมายธุรกิจ กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ กฎหมายสาธารณสุข กฎหมายสวัสดิการสังคม กฎหมายแรงงาน กฎหมายอุตสาหกรรม กฎหมายส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
4. จำแนกโดยลักษณะการใช้กฎหมาย เพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในการปฏิบัติ และรูปแบบการกระทำที่ผิดข้อกำหนดหลักการในการปฏิบัติ โดยรวมถึงขั้นตอนวิธีการดำเนินคดีเมื่อมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย สามารถแยกได้เป็น ๑) กฎหมายสารบัญญัติ และ ๒) กฎหมายวิธีสบัญญัติ โดยกฎหมายสารบัญญัติ เป็นกฎหมายที่กำหนดสิทธิหรือหน้าที่ให้บุคคลปฏิบัติ เช่น กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กำหนดหน้าที่ของนายจ้างในการจัดให้มีระบบความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น กฎหมายวิธีสบัญญัติ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีของศาล และขั้นตอนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดการฟ้องร้องเป็นคดีขึ้น เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น
5. จำแนกโดยสภาพบังคับของกฎหมาย เพื่อให้เกิดหลักปฏิบัติในการใช้พิจารณาตีความและข้อกฎหมายสามารถแยกได้เป็น กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายปกครอง และกฎหมายอื่น ซึ่งกฎหมายบางฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายโรงงาน มีสภาพบังคับทั้งทางอาญาและทางปกครอง เป็นต้น

๑.๕ ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย

การกำหนดลำดับศักดิ์ของกฎหมายอาศัยหลักการกำหนดระดับความสำคัญและสภาพการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการใช้งานที่บทบัญญัติของกฎหมายอันมีลำดับศักดิ์แตกต่างกันไม่ซ้อนทับกัน โดยเป็นแนวความคิดทางกฎหมายของฝรั่งเศส ซึ่งกำหนดลำดับชั้นระหว่างกฎหมายประเภทต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้มีอำนาจในการตรากฎหมายที่มีศักดิ์ด้อยกว่าต้องเคารพและไม่สามารถตรากฎหมายที่ละเมิดกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่าได้ ทั้งนี้กฎหมายไทยได้นำเอาหลักดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ อาทิ พระราชบัญญัติจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีศักดิ์สูงกว่า ไม่ได้ หรือ พระราชบัญญัติจะต้องไม่มีเนื้อหาขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นต้น โดยมีการระบุถ้อยคำอย่างชัดเจนไว้รัฐธรรมนูญ ซึ่งโดยทั่วไปจะบัญญัติไว้ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ (<https://th.wikipedia.org/wiki/ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย>)

ทั้งนี้โครงสร้างลำดับศักดิ์ของกฎหมายจากสูงที่สุดลงมายังลำดับล่างสุดเป็นไปตามที่แสดงไว้ในรูปที่

๑.๓

รูปที่ ๑.๓ โครงสร้างลำดับศักดิ์ของกฎหมายและรูปแบบการตรากฎหมายของไทย

1. รัฐธรรมนูญ หมายถึงกฎหมายสูงสุดในการจัดการปกครองรัฐในความหมายอย่างแคบ "รัฐธรรมนูญ" ต้องมีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร[ต้องการอ้างอิง] และไม่ใช่สิ่งเดียวกับ กฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะ "กฎหมายรัฐธรรมนูญ" มีความหมายกว้างกว่าและจะเป็นรูปแบบลายลักษณ์อักษรหรือจารีตประเพณีก็ได้
2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นในรูปแบบพระราชบัญญัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้มีขึ้นอีกรูปแบบหนึ่งในระบบบทกฎหมายไทย เพื่อกำหนดรายละเอียดซึ่งเป็นกฎเกณฑ์สำคัญเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ บางมาตราที่บัญญัติหลักการไว้อย่างกว้าง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้มีความกระจ่างแจ้ง ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องบัญญัติไว้ในตัวบทแห่งรัฐธรรมนูญให้มีความยาวมากเกินไป และเพื่อที่จะได้

สะดวกแก่การแก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่ต้องดำเนินการตามวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ทำได้ยากกว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ

3. พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) คือบทกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เป็นประจำตามปกติ เพื่อวางระเบียบบังคับความประพฤติของบุคคลรวมทั้งองค์กรและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีฐานะสูงกว่าบทกฎหมายอื่น ๆ แต่ด้อยกว่ารัฐธรรมนูญ สำหรับการตราพระราชบัญญัตินั้นทำได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา และเมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ทั้งนี้คำว่า พระราชบัญญัติ เป็นชื่อเรียกกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้อนุญาต สำหรับประเทศอื่นที่พระมหากษัตริย์ไม่ใช่ผู้อนุญาต (เช่นประธานาธิบดี) จะเรียกว่า รัฐบัญญัติ
4. พระราชกำหนด (อังกฤษ: emergency decree) เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายบริหารในสถานการณ์อันมีความจำเป็นรีบด่วนเพื่อประโยชน์แห่งรัฐแล้วแต่กำหนดไว้ในกฎหมายแม่ของแต่ละประเทศ พระราชกำหนดมีอำนาจบังคับเช่นพระราชบัญญัติอันตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ พระราชกำหนดไว้เรียกกฎหมายเช่นนั้นซึ่งประกาศใช้ในประเทศอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ส่วนรัฐกำหนดสำหรับประเทศอันมีประธานาธิบดีเป็นประมุข
5. พระราชกฤษฎีกา คือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด เพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี มีศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมาย และพระราชกำหนด ในการตราพระราชกฤษฎีกา นั้น รัฐมนตรีซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องจะอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนดนั้นๆ เสนอร่างพระราชกฤษฎีกาต่อคณะรัฐมนตรีให้พิจารณา โดยร่างพระราชกฤษฎีกานั้น จะต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนดที่เกี่ยวข้อง เมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว จะต้องนำร่างพระราชกฤษฎีกา ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงตราพระราชกฤษฎีกานั้นๆ นายกรัฐมนตรี จะเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ จากนั้นจึงนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา บังคับใช้ต่อไป ตัวอย่างเช่น พระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พระราชกฤษฎีกาเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พระราชกฤษฎีกา เรียกประชุม/ปิดประชุม/ขยายเวลาประชุม สภาผู้แทนราษฎร
6. กฎกระทรวง (อังกฤษ: ministerial regulation) เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรประเภทหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติหรือแห่งกฎหมายที่มีฐานะเสมอกัน เป็นต้นว่า ประมวลกฎหมาย พระราชกำหนด
7. ประกาศกระทรวง (อังกฤษ: ministerial promulgation) เป็นข้อบังคับ หรือแนวทางปฏิบัติ สำหรับดำเนินงานเฉพาะอย่างในการบริหารราชการแผ่นดินของกระทรวงนั้น ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้ลงนามประกาศตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงนั้น โดยมีลำดับศักดิ์และความสำคัญด้อยกว่ากฎกระทรวง

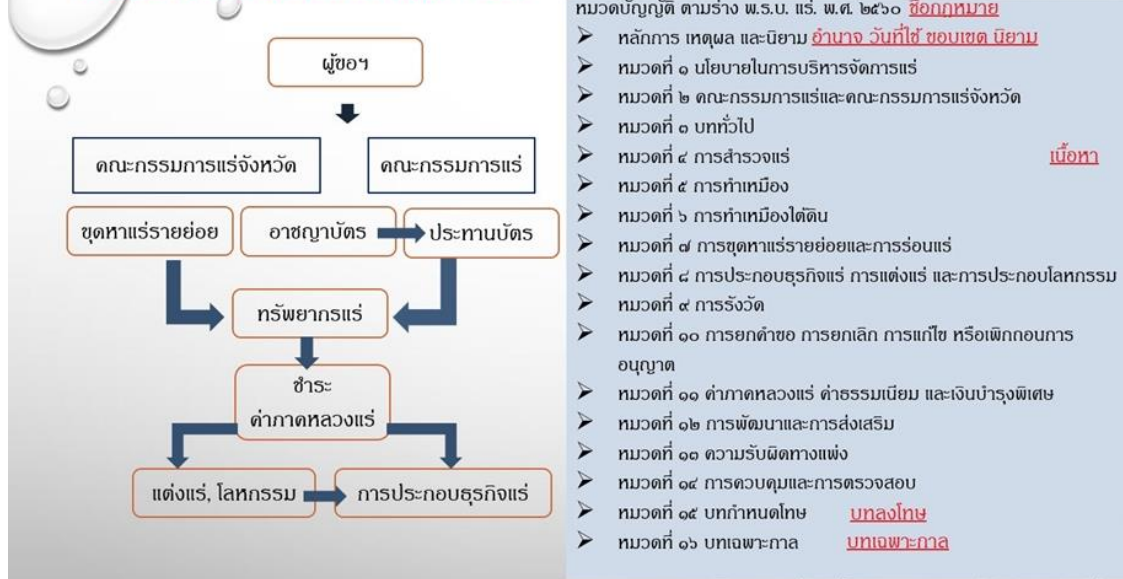
๑.๖ โครงสร้างของกฎหมาย

การตรากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติโดยทั่วไปจะประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ชื่อกฎหมาย: เพื่อระบุชื่อในการอ้างอิงเรียกใช้กฎหมายนั้น
2. การอ้างอาศัยอำนาจ และคำปรารภ: บ่งชี้ที่มาของอำนาจในการตรากฎหมาย และเจตนารมณ์ในการตรากฎหมาย
3. วันบังคับใช้: ระบุวันที่กฎหมายเริ่มมีผลบังคับใช้ ซึ่งโดยปกติการตรากฎหมายจะไม่มีผลย้อนหลังในลักษณะให้โทษต่อผู้ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
4. ขอบเขต: กำหนดบริบท ขอบเขตอำนาจที่กฎหมายนั้นมีสภาพบังคับใช้
5. บทนิยาม: ระบุความหมายของคำ ศัพท์ ที่มีการกล่าวอ้างถึงในส่วนเนื้อหาของกฎหมาย
6. เนื้อหา: กำหนดรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการในการใช้กฎหมาย
7. บทกำหนดโทษ: กำหนดลักษณะความผิด และกระบวนการลงโทษพร้อมทั้งวิธีการชำระความผิดหากมีการฝ่าฝืนข้อกำหนดในกฎหมายนั้น
8. บทเฉพาะกาล: เป็นการกำหนดสภาพบังคับใช้ หรือวิธีการดำเนินการ ในกรณีที่กระบวนการ หรือขั้นตอนการใช้กฎหมายยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ อาทิการอนุมัติให้คณะกรรมการคณะหนึ่งตามกฎหมายเดิมหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทในการดำเนินการตามสภาพบังคับใช้ของกฎหมายปัจจุบัน
9. ผู้รักษากฎหมาย: ผู้มีอำนาจในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อสั่งการหน่วยงานราชการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายนั้น ซึ่งโดยปกติจะหมายถึงผู้รับสนองพระราชโองการ (นายกรัฐมนตรี) ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นผู้รักษากฎหมาย
10. บัญชีตารางแนบท้ายกฎหมาย: เป็นส่วนเพิ่มเติมเพื่อระบุนายการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย นั้น

ตัวอย่างโครงสร้างของ พระราชบัญญัติแร่ พุทธศักราช ๒๕๖๐ (พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐) ดังแสดงในรูปที่ ๑.๔

โครงสร้างร่าง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

ผู้รักษากฎหมาย

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจออกกฎกระทรวง ตามมาตรา ๘ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๘

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจออกประกาศตามมาตรา ๒๐

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียม กำหนดเพิกัดอัตรา ค่าภาคหลวงแร่ และกำหนดกิจการอื่น หรือออกประกาศ และระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

บัญชีอัตราค่าธรรมเนียม

บัญชีตารางแนบท้ายกฎหมาย

เลขลำดับ	รายการ	อัตราค่าธรรมเนียม
๑	ค่าธรรมเนียมออกอาชญาบัตร ประทานบัตร และใบอนุญาต	
	(๑) ค่าอาชญาบัตรสำรวจแร่ ฉบับละ	๑๐,๐๐๐ บาท
	(๒) ค่าอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ฉบับละ	๕๐,๐๐๐ บาท
	(๓) ค่าอาชญาบัตรพิเศษ ฉบับละ	๑๐๐,๐๐๐ บาท
	(๔) ค่าประทานบัตร	
	ก. ค่าประทานบัตรการทำเหมืองประเภทที่ ๑ ฉบับละ	๑๐๐,๐๐๐ บาท
	ข. ค่าประทานบัตรการทำเหมืองประเภทที่ ๒ ฉบับละ	๕๐๐,๐๐๐ บาท
	ค. ค่าประทานบัตรการทำเหมืองประเภทที่ ๓ ฉบับละ	๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
	ง. ค่าประทานบัตรการทำเหมืองใต้ดิน ฉบับละ	๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

รูปที่ ๑.๔ โครงสร้างองค์ประกอบของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

บทที่ ๒

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติแร่ พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒.๑ ประวัติความเป็นมาของพระราชบัญญัติแร่ในประเทศไทย

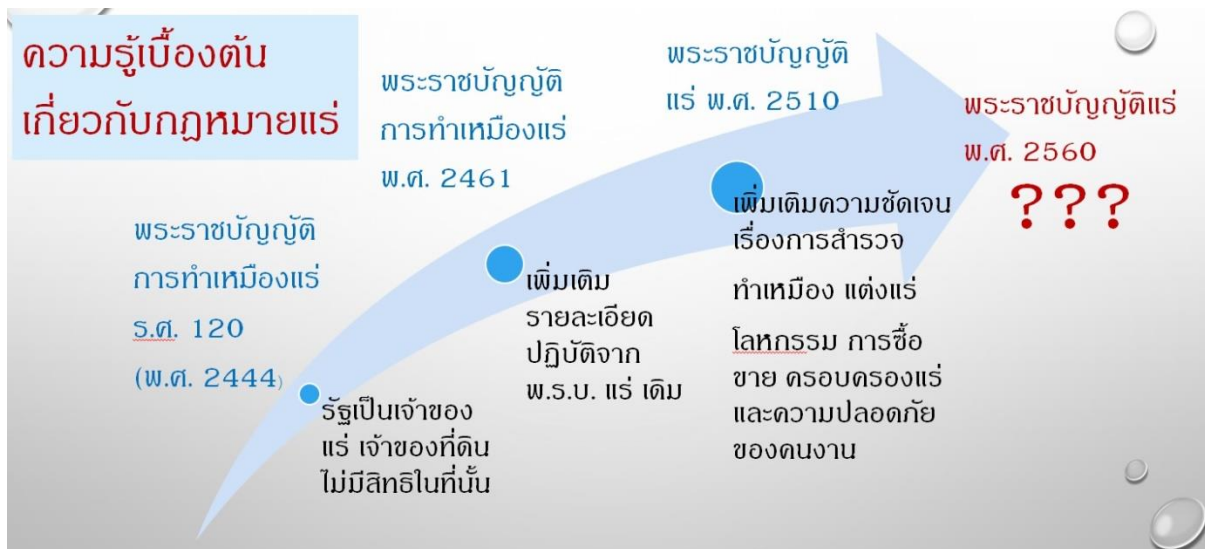
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ การทำเหมืองแร่ การเก็บภาษีอากร ตีบก ได้รับการสนับสนุนโดยเจ้าเมืองทางภาคใต้ เช่น ระนอง ภูเก็ต ตะกั่วป่า และพังงา เป็นต้น ได้มีการจัดหาคนงานเข้ามาทำเหมืองในพื้นที่มากมายรวมทั้งการจัดหาแหล่งน้ำมาสนับสนุนการทำเหมือง ทำให้กิจการเหมืองแร่รุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากเจ้าเมืองจะได้รับผลประโยชน์จากส่วนเกินของอากรที่ส่งเข้าสู่คลังหลวง และเนื่องจากในระบายนั้นยังไม่มีกฎหมายและองค์กรควบคุมกิจการเหมืองแร่โดยตรง การกำกับดูแลให้เป็นไปตามพระบรมราชโองการ การให้สิทธิในการทำเหมืองก็ขึ้นอยู่กับเสนาบดีที่ควบคุมในพื้นที่นั้นๆ รวมทั้งตัวเจ้าเมืองเองก็มีสิทธิในการอนุญาตให้ทำเหมืองอีกด้วย ตลอดจนการเกิดปัญหาการลักลอบการทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้รับผิดชอบ รวมทั้งปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ในยุคนั้นเป็นยุคแห่งการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก การที่ชาวต่างชาติหรือคนในบังคับสัญชาติตะวันตกเข้ามาขอสิทธิในการทำเหมืองแร่กันมากหากเกิดปัญหาความไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรมในการอนุญาตก็อาจเป็นเหตุให้ชาวต่างชาติเข้ามาผนวกดินแดนของประเทศไทยเข้าไปเป็นอาณานิคมของตนได้ ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงทรงมีพระราชดำริให้มีส่วนราชการที่กำกับดูแลและบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแร่ให้เหมาะสม โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและความรู้เฉพาะทาง พระองค์จึงทรงสถาปนากรมราชโลหกิจและภูมิวิทยา (Royal Department of Mines and Geology) สังกัดกระทรวง เกษตรธิการ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2434 ซึ่งเป็นปีที่ 23 ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์

กรมราชโลหกิจและภูมิวิทยาได้เปลี่ยนแปลงบทบาทมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ มีการรังวัดกำหนดเขตเหมืองแร่เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของผู้ประกอบการเหมืองแร่มีการตรากฎหมายแร่ฉบับแรก ได้แก่ **พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444)** สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้รัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรแร่ที่อยู่ในราชอาณาจักร ผู้ได้รับสิทธิในที่ดินหรือสิทธิเพื่อวัตถุประสงค์อื่นใด ไม่มีสิทธิในแร่ที่อยู่ในพื้นดินนั้น ซึ่งยึดถืออยู่จนถึงปัจจุบัน สำหรับสัมปทานและประทานบัตรที่ได้รับก่อนมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ให้มีผลบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ ผู้ทำเหมืองที่ไม่มีสัมปทานหรือประทานบัตรต้องยื่นคำขอต่อกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยาภายใน 90 วัน

ในปี พ.ศ. 2461 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายด้านการทำเหมืองแร่ฉบับใหม่ ได้แก่ **พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พ.ศ. 2461** เนื่องจากพระราชบัญญัติเดิมมีการบังคับใช้มานานแล้ว ประกอบกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจึงสมควรแก้ไขให้เหมาะสมโดยเฉพาะการแก้ไขถ้อยคำให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเพิ่มรายละเอียดแก่การปฏิบัติ กำหนดขั้นตอนเพื่อเร่งรัดงานให้เร็วขึ้น เช่น การต่ออายุอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ จะอนุญาตให้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของเนื้อที่เดิม เป็นต้น ส่วนสาระอื่นๆ ยังคงเหมือนกับพระราชบัญญัติฉบับเดิม

ต่อมากฎหมายฉบับเดิมไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ขณะนั้น จึงได้มีการออก **พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510** เนื่องจาก ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เพิ่มความชัดเจนมากขึ้นในหลายด้าน ทั้งด้านการสำรวจ การทำเหมือง การแต่งแร่ การถลุงแร่ ตลอดจนการซื้อขายและครอบครองแร่

การให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของคนงาน การป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลหรือสิ่งแวดลอมภายนอกเหมือง ซึ่ง พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 ได้รับการแก้ไขหลายครั้งเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปมากขึ้น เช่น การเพิ่มหมวดเกี่ยวกับการอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษสำหรับโครงการขนาดใหญ่หมวดว่าด้วยน้ำเกลือใต้ดิน และหมวดว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำเหมืองเป็นต้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดลอมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์อย่างก้าวหน้า บทบัญญัติที่ได้ตราไว้ใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมในหลายๆ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับดัชนีชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาทิ การสร้างดุลยภาพระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดลอม ซึ่งนำไปสู่คำถามว่า พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุง ให้เหมาะสมกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างไร (รูปที่ ๒.๑)

รูปที่ ๒.๑ ลำดับการปรับปรุงกฎหมายแร่ที่บังคับใช้ในราชอาณาจักรไทย

๒.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับกฎหมายแร่

ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม ดังเช่น พ.ร.บ. แร่ นั้น จำเป็นต้องพิจารณาอย่างรัดกุม รอบคอบ และเป็นไปภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดลอม นั้น ประกอบด้วยมาตรา ๕ ๔๓ ๕๗ ๕๘ และ ๗๗ (รูปที่ ๒.๒) ซึ่งได้ระบุไว้ดังนี้

มาตรา ๕ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดลอม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน

และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๔) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

(๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

(๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้อื่นดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอันใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เหมาะสม พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

รูปที่ ๒.๒ กรอบการบังคับใช้กฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

๒.๓ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

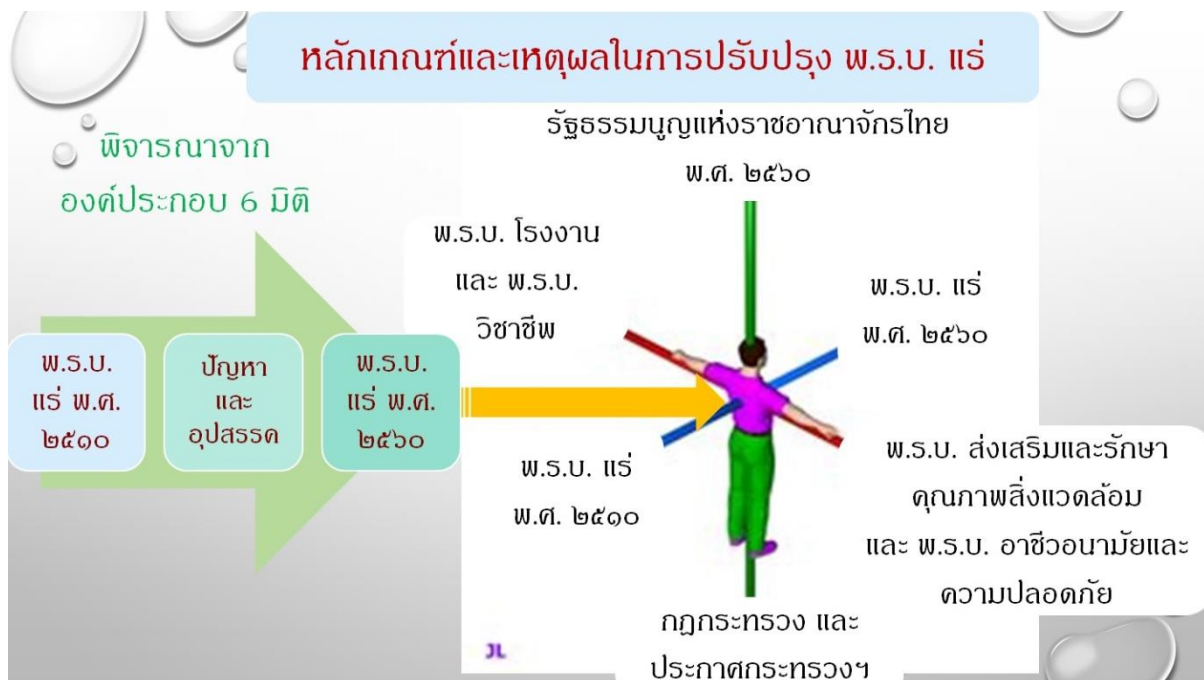
เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายในรูปแบบพระราชบัญญัติที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงได้มีการออกกฎหมายฉบับใหม่โดยเป็นการสมควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยแร่และกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ ซึ่งมีการรวมกฎหมายดังกล่าวเป็น “**พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐**” (มาตรา ๑) โดยมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาตาม**มาตรา ๒** ซึ่งได้เริ่มบังคับใช้เมื่อวันอังคารที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นมา และให้ยกเลิกกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (มาตรา ๓)

- (๑) พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐
- (๒) พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖
- (๓) พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒
- (๔) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ พ.ศ. ๒๕๒๖
- (๕) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘
- (๖) พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๔
- (๗) พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕
- (๘) พระราชบัญญัติพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๐๙
- (๙) พระราชบัญญัติพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๐
- (๑๐) พระราชบัญญัติพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒

โดยหลักเกณฑ์การพิจารณาปรับปรุง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้พิจารณาจากองค์ประกอบ ๖ มิติ ดังนี้ (รูปที่ ๒.๓)

- ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๒) กฎหมายฉบับเดิม

- ๓) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในภาคอุตสาหกรรม
- ๔) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ๕) กฎหมายแร่ที่มีการบังคับใช้ในต่างประเทศ
- ๖) อนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแร่

รูปที่ ๒.๓ หลักเกณฑ์การพิจารณาปรับปรุงกฎหมายแร่

ซึ่งประเด็นและหัวข้อในการพิจารณาปรับปรุง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ นั้น กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้นำเสนอหลักการต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยมีประเด็นการพิจารณาทั้งสิ้น ๗ ประเด็น และได้มีการเปรียบเทียบกับกฎหมายแร่ในต่างประเทศแล้ว โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังตารางที่ ๒.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ ประเด็นและหัวข้อในการพิจารณาปรับปรุง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

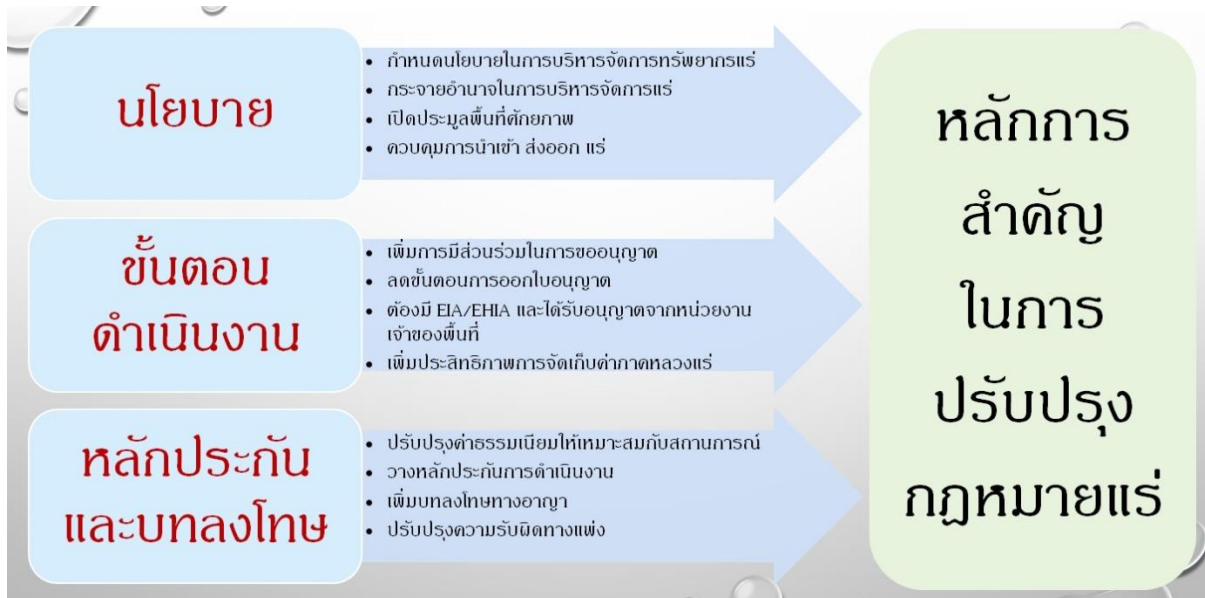
ลำดับที่	ประเด็นในการพิจารณา
เรื่องที่ ๑	สิทธิเกี่ยวกับแร่ (THE FUNDAMENTAL LEGAL BASIS OF MINERAL RIGHTS)
หัวข้อที่ ๑	ความเป็นเจ้าของและสิทธิเหนือทรัพยากรแร่ (Ownership of and Authority over Mineral Resources) ๑.๑ กรรมสิทธิ์ของรัฐในทรัพยากรแร่ (Sovereign Ownership of Mineral Resources in Situ) ๑.๒ ผู้มีอำนาจในการให้สิทธิเกี่ยวกับแร่ (Clarity of Authority to Grant Title)
หัวข้อที่ ๒	การให้สิทธิเกี่ยวกับแร่ (The Recognized Mineral Rights) ๒.๑ ใบอนุญาต (mineral licenses) ได้แก่ อาชญาบัตรสำรวจแร่ และประทานบัตร (Mining Licenses) ๒.๒ สัญญาทำเหมืองแร่ (Mining Agreements) ๒.๓ ข้อจำกัดในการให้คนต่างด้าวเป็นเจ้าของสิทธิเกี่ยวกับแร่ (Restrictions on Foreign Ownership of Mineral Rights)
หัวข้อที่ ๓	ลักษณะของสิทธิเกี่ยวกับแร่ (Nature of the Mineral Rights) ๓.๑ การขาดคำนิยามในรัฐธรรมนูญ (Lack of Definition in the Constitution) ๓.๒ การขาดนิยามที่ชัดเจนในกฎหมาย (Lack of Clear Definition in the Law)
เรื่องที่ ๒	การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรแร่โดยภาคเอกชน (PRIVATE ACCESS TO MINERAL RESOURCES)
หัวข้อที่ ๑	ที่ดินที่อนุญาตให้ทำการสำรวจ (Land Open for Prospecting)
หัวข้อที่ ๒	กฎเกณฑ์ในเรื่องคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอสิทธิเกี่ยวกับแร่ (Eligibility Requirements)
หัวข้อที่ ๓	สิทธิในการใช้พื้นที่ (Surface Rights)
หัวข้อที่ ๔	การเข้าถึงข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่สำหรับการสำรวจ โดยใช้วิธีการเปิดเผยระบบทะเบียนกรรมสิทธิ์และทะเบียนสิทธิเหมืองแร่แก่คนทั่วไป (Accessibility of Information on Geographic Areas Available for Prospecting Through an Open Title Registry and Mining Cadastre)
หัวข้อที่ ๕	หลักเกณฑ์และวิธีการให้สิทธิสำรวจแร่และสิทธิเกี่ยวกับแร่ (Criteria and Procedures for the Issuance of Exploration and Mineral rights) ๕.๑ ผลประโยชน์พิเศษ (Special Benefits) ๕.๒ ข้อผูกพันการใช้จ่ายขั้นต่ำ (Minimum Expenditure Obligations) ๕.๓ การแสดงให้เห็นว่ามี “แหล่งแร่เชิงพาณิชย์” (Demonstration of “Commercial Deposit”) ๕.๔ เงื่อนไขพิเศษอื่นๆ (Other Special Conditions)
หัวข้อที่ ๖	ข้อพิจารณาด้านต้นทุน (Cost Considerations)
หัวข้อที่ ๗	การคืนพื้นที่ (Relinquishment)
หัวข้อที่ ๘	การโอน (Transfers)
เรื่องที่ ๓	ความมั่นคงของสิทธิและระยะเวลา (SECURITY OF TITLE AND TENURE)
หัวข้อที่ ๑	สิทธิผูกขาดสำรวจแร่หรือสิทธิผูกขาดเกี่ยวกับแร่ ในเรื่องแร่และสิทธิในการเข้าสู่พื้นที่ และความมั่นคงของสิทธิที่จะดำเนินการต่อเนื่องจากอาชญาบัตรสำรวจแร่ไปสู่ประทานบัตรทำเหมืองแร่ (Exclusivity of the Prospecting or Mineral Rights with Respect to Minerals and Territory, and Strength of the Right to Proceed from Prospecting Licenses to Mining Licenses)
หัวข้อที่ ๒	ความเพียงพอของระยะเวลาของสิทธิสำรวจแร่กับสิทธิเกี่ยวกับแร่ (Adequacy of Term Length for Prospecting and Mineral rights) ๒.๑ อาชญาบัตรสำรวจแร่ ๒.๒ ประทานบัตร
หัวข้อที่ ๓	ความแน่นอนของหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บังคับสิทธิเกี่ยวกับแร่ (Stability of the Terms and Conditions Governing the Mineral Rights)
หัวข้อที่ ๔	หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อรักษาสิทธิสำรวจและสิทธิเกี่ยวกับแร่ และการเพิกถอนสิทธิเกี่ยวกับ

	แร่ (Requirements for Maintenance of Prospecting and Mineral Rights and Cancellation of Mineral Rights)
เรื่องที่ ๔	โครงสร้างองค์กร (INSTITUTIONAL FRAMEWORK)
หัวข้อที่ ๑	หน่วยงานเกี่ยวกับเหมืองแร่ (Mining Institutions) ๑.๑ กระทรวงที่รับผิดชอบกำกับดูแลกิจการเหมืองแร่ (Ministry Authority of Mines) ๑.๒ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการสิทธิเกี่ยวกับแร่ (the Institution In Charge of Administering Mineral Rights) ๑.๓ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดหาข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์พื้นโลก (the Institution Responsible for Providing Earth Science Information) ๑.๔ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในกิจการเหมืองแร่ (the Institution in Charge of the Environmental Protection in the Mining sector)
หัวข้อที่ ๒	ปัญหาทั่วไป (Common Problems) ๒.๑ ความทับซ้อนกันในเรื่องอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Overlapping Mandates and Responsibilities) ๒.๒ การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Lack of Co-ordination) ๒.๓ ความไม่เพียงพอของเครื่องมือ บุคลากร (Inadequate Capacity) ๒.๔ การกระจายอำนาจ (Decentralization) ๒.๕ แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ (Financial Resources)
เรื่องที่ ๕	กฎเกณฑ์ในการประกอบกิจการ (REGULATION OF OPERATIONS)
หัวข้อที่ ๑	เสรีภาพในการดำเนินการและเสรีภาพทางการตลาด (Operating Freedom and Marketing Freedom)
หัวข้อที่ ๒	ข้อพิจารณาด้านต้นทุน (cost Considerations)
หัวข้อที่ ๓	โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)
หัวข้อที่ ๔	การตรวจเหมืองแร่ (Inspections)
เรื่องที่ ๖	กฎเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อม (ENVIRONMENTAL REQUIREMENTS)
หัวข้อที่ ๑	การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบแยกส่วน กับความเป็นเอกภาพในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม (Sectoral v. Uniform Approach to Environmental Management)
หัวข้อที่ ๒	ความรับผิดในเรื่องความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม (Liability for Environmental Damage)
หัวข้อที่ ๓	การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสังคม (Assessment of Environmental and Social Impacts) ๓.๑ อาชญาบัตรสำรวจแร่ (Under a prospecting license) ๓.๒ ประทานบัตรทำเหมืองแร่ (Under a mining license)
หัวข้อที่ ๔	การปิดเหมืองแร่และการฟื้นฟู (Mine Closure and Rehabilitation)
หัวข้อที่ ๕	การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในกิจการเหมืองแร่
เรื่องที่ ๗	โทษ มาตรการบังคับ และการแก้ไขข้อพิพาท (PENALTIES, SANCTIONS AND RECOURSE)
หัวข้อที่ ๑	โทษและมาตรการบังคับจะต้องปรับให้เข้ากับความผิด (Penalties and Sanctions Must Be Adapted to the Offense)
หัวข้อที่ ๒	การแก้ไขข้อพิพาท (Recourse)

สำหรับกระบวนการปรับปรุง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ นั้น มีหลักการสำคัญคือการปรับปรุงด้านนโยบายในการบริหารจัดการแร่ ขั้นตอนการดำเนินงาน และการกำหนดหลักประกันและบทลงโทษ (รูปที่ ๒.๔) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่, ๒๕๕๙)

- 1) กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 2) ขั้นตอนการยื่นขอประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่
- 3) การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแร่ จากเดิมที่การอนุญาตประทานบัตรเป็นอำนาจของรัฐมนตรีได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นการอนุญาตในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยเหมืองแร่ประเภทที่ 1 เป็นเหมืองขนาดเล็ก ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่มาก ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการแร่จังหวัด ส่วนเหมืองแร่ประเภทที่ 2 และประเภทที่ 3 ซึ่งเป็นเหมืองขนาดกลางและขนาดใหญ่ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการแร่ในส่วนกลาง ทั้งนี้ คณะกรรมการแร่แต่ละคณะจะมีผู้แทนจากองค์กรชุมชนและองค์กรเอกชน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการแร่ด้วย
- 4) กำหนดให้การทำเหมืองต้องมีการวางหลักประกันหรือการจัดตั้งกองทุนการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง เพื่อเป็นการวางแผนป้องกันไว้ล่วงหน้า และเป็นมาตรการในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น หากเกิดปัญหาผู้ประกอบการไม่เยียวยาหรือไม่ฟื้นฟูพื้นที่ รัฐจะนำเงินจากกองทุนหรือหลักประกันมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ หากผู้ประกอบการได้มีการดำเนินการตามแผนฟื้นฟูครบถ้วน รัฐจะคืนเงินตามกองทุนหรือหลักประกันให้
- 5) ลดขั้นตอนในการขอและออกใบอนุญาตของการประกอบธุรกิจแร่ โดยกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ และได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบและกำกับดูแลแทนระบบการขอใบอนุญาตจำนวนมาก มีการลดหย่อน หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมได้ในกรณีที่ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือสิ่งแวดล้อมสูงกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด หรือมีเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุ หรือมีเหตุอื่นอันสมควร
- 6) ความรับผิดชอบทางแพ่ง รัฐมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากผู้ทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตรหรือทำเหมืองในเขตห้ามทำ โดยต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่รัฐตั้งแต่ 2 เท่า แต่ไม่เกิน 3 เท่าของมูลค่าแร่ที่ได้จากการทำเหมือง และศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้สร้างความเดือดร้อนต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ
- 7) กำหนดบทลงโทษให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการป้องปราม โดยปรับปรุงบทลงโทษทางอาญาในเรื่องของโทษให้ทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันให้สูงขึ้น 30 เท่า จากกฎหมายปัจจุบัน เช่น การทำเหมืองผิดแผนผังโครงการทำเหมืองแร่ เดิมปรับไม่เกิน 2,000 บาท เปลี่ยนเป็นปรับไม่เกิน 300,000 บาท
- 8) พื้นที่แหล่งแร่ที่มีศักยภาพรัฐสามารถนำมาเปิดประมูลให้เอกชนสำรวจและทำเหมือง โดยมีการเสนอผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษต่อรัฐและชุมชนท้องถิ่นแทนการที่จะเปิดโอกาสให้เอกชนรายใดรายหนึ่งนำข้อมูลที่รัฐสำรวจไปขอสิทธิสำรวจและทำเหมือง รวมทั้งประทานบัตรที่มีการเวนคืนหรือรัฐยึดคืนมาก็สามารถนำมาเปิดประมูลได้ด้วย ซึ่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ. 2510 ไม่สามารถกระทำได้
- 9) การอนุญาตทำเหมืองในทุกกรณีทุกพื้นที่จะต้องทำ EIA หรือ EHIA ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และต้องได้รับอนุญาตจากส่วนราชการเจ้าของพื้นที่ ไม่ว่าพื้นที่ที่มาจากผลการประมูลหรือพื้นที่ที่เอกชนสำรวจทำเหมืองแร่เอง
- 10) การจัดเก็บค่าภาคหลวง ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการประเมินค่าภาคหลวงแร่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ และเป็นการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ

- 11) กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการนำเข้าแร่ และส่งแร่ออกนอกราชอาณาจักรเพื่อให้สามารถควบคุมกำกับดูแล เพื่อประโยชน์ในเรื่องของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือความปลอดภัยของสาธารณะชน
- 12) ปรับปรุงค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่รัฐจะเรียกเก็บตามกฎหมายแร่ให้สูงขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์

รูปที่ ๒.๔ หลักการสำคัญในการปรับปรุงกฎหมายแร่

๒.๔ คำจำกัดความและนิยาม และอำนาจหน้าที่ของผู้รักษากฎหมาย

การปรับปรุงและยกเว้นแก้ไขคำจำกัดความและนิยามตาม **มาตรา ๔** ใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีการพิจารณาดำเนินการให้มีความชัดเจน และครอบคลุมมากยิ่งขึ้นโดยการจำแนกกลุ่มคำออกเป็นหมวดหมู่ ๕ กลุ่มดังนี้ (รูปที่ ๒.๕)

- ๑) กลุ่มคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ
เป็นการกำหนดชนิด ลักษณะ สมบัติ ของทรัพยากรธรรมชาติที่กฎหมายแร่สามารถควบคุมดูแลได้ ภายใต้บทบัญญัติที่ตราไว้
- ๒) กลุ่มคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน
เป็นการกำหนดขอบเขตกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตามที่ได้นิยามไว้ ซึ่งกิจการหรือการดำเนินการอื่นใดนอกเหนือจากที่ได้นิยามไว้นี้ มิได้อยู่ในสภาพบังคับตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๓) กลุ่มคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร/หน่วยงาน
เป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคล องค์กร หน่วยงาน คณะกรรมการ ที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามที่ได้กำหนดนิยามไว้
- ๔) กลุ่มคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดลักษณะพื้นที่
เป็นการให้คำจำกัดความและนิยามลักษณะพื้นที่ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติภายใต้บทบัญญัติที่ตราไว้

- ๕) กลุ่มคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาต
เป็นการให้นิยามที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาตและใบอนุญาตต่างๆ ที่ใช้ในการควบคุม ดูแล
ทรัพยากรธรรมชาติภายใต้บทบัญญัติให้เป็นไปตามนโยบายการบริหารจัดการ

รูปที่ ๒.๕ กลุ่มคำจำกัดความ และนิยามตามความในมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

โดยการพิจารณาปรับปรุง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดบทบาท หน้าที่ สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐในระดับต่างๆ เพื่อปฏิบัติตามบทบัญญัติตามความใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้ (รูปที่ ๒.๖)

รัฐมนตรี

รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีบทบาทหน้าที่หลัก ดังนี้

๑. รักษาการตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
๒. ดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ
๓. ประกาศกำหนด หลักเกณฑ์ กฎกระทรวง เพื่อใช้ในเชิงนโยบาย
๔. แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่
๕. กำหนดค่าธรรมเนียม และพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่
๖. กำหนดกิจการอื่น หรือออกประกาศ ระเบียบที่เกี่ยวข้องเชิงนโยบายในการบริหารจัดการแร่
๗. ประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่

อธิบดี

อธิบดีตามพระราชบัญญัตินี้คืออธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ โดยมีบทบาทหน้าที่หลัก ดังนี้

๑. ประกาศหลักเกณฑ์ วิธีการ ในทางปฏิบัติ
๒. ดำรงตำแหน่งกรรมการและเลขานุการร่วมในคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ
๓. ออกใบอนุญาตอาชญาบัตร (อาชญาบัตรผูกขาด และอาชญาบัตรพิเศษ) และประทานบัตร (ประเภท ๒ และ ๓) และใบอนุญาตอื่นๆ ตามที่กำหนดใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
๔. เพิกถอนใบอนุญาต
๕. ประกาศหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการเกี่ยวกับความผิดและของกลาง

เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่

เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ คือผู้ซึ่งอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ แต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ โดยมีบทบาทหน้าที่หลัก ดังนี้

๑. รับแจ้งการยื่นคำขออนุญาต และรายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
๒. ดำรงตำแหน่งกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการแร่จังหวัด
๓. ออกใบอนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่ และประทานบัตร (ประเภท ๑)
๔. ดำเนินการเกี่ยวกับคำขอประทานบัตร ตามมาตรา ๕๖
๕. ลงนามอนุญาตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ (การเปิดการ-หยุดการ การโอน การรับช่วง การออกใบแทนใบอนุญาต เป็นต้น)
๖. ดำเนินการเกี่ยวกับของกลางในการกระทำความผิดเกี่ยวกับแร่

รูปที่ ๒.๖ กลไกการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในระดับต่างๆ ตามบทบัญญัติใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

ทั้งนี้ในส่วนของผู้รักษากฎหมายตามที่ได้ตราไว้ในมาตรา ๕ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อดำเนินการดังนี้

- ๑) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติตามมาตรา ๘
- ๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการแร่ตามมาตรา ๒๓
- ๓) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการแร่จังหวัดตามมาตรา ๒๔

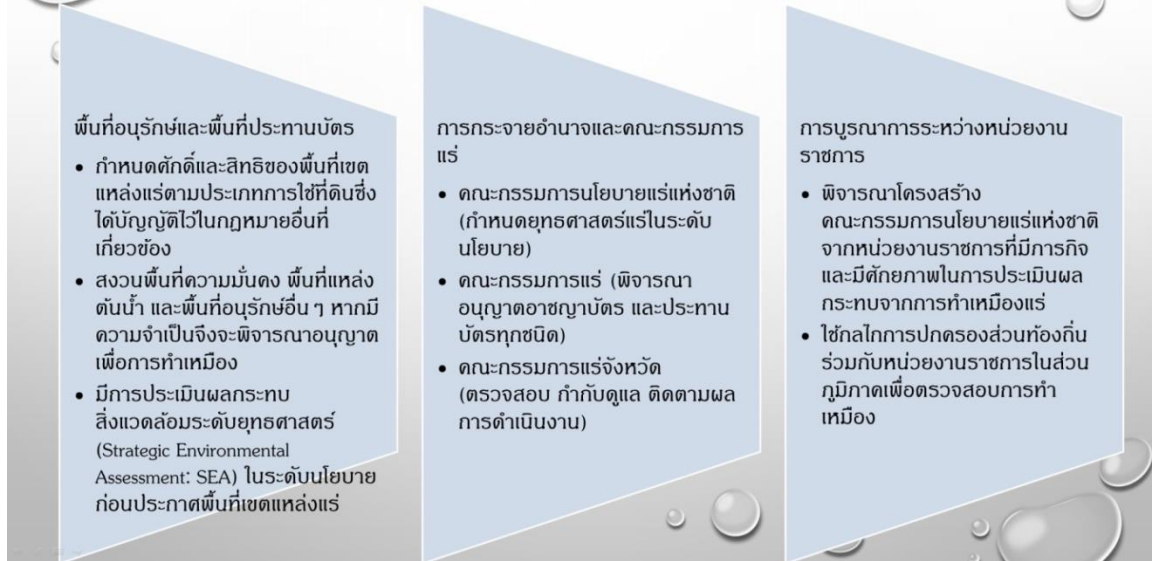
สำหรับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจออกประกาศตามมาตรา ๒๐ เพื่อกำหนดเขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่

สำหรับกรณีการดำเนินงานในเชิงนโยบายหลักภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียม กำหนดเพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ และกำหนดกิจการอื่น หรือออกประกาศ และระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งกฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ โดยกฎหมายฉบับนี้มีสภาพใช้บังคับแก่การบริหารจัดการแร่ทั่วราชอาณาจักรและเขตไหล่ทวีป (มาตรา ๖)

๒.๕ นโยบายการบริหารจัดการแร่

แนวคิดและหลักการในการปรับปรุง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหารจัดการแร่ นั้น จะมุ่งเน้นการบริหารจัดการเชิงพื้นที่สำหรับพื้นที่ศักยภาพแร่ โดยใช้การบูรณาการระหว่างหน่วยงานจากรัฐบาลส่วนกลางตั้งแต่ระดับบริหาร ลงไปยังหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมจากความร่วมมือของภาคประชาชนในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังแนวคิดที่แสดงในรูปที่ ๒.๗

การดำเนินงานตามความใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

รูปที่ ๒.๗ แนวคิดและหลักการในการปรับปรุง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ (นโยบายการบริหารจัดการแร่)

ทั้งนี้การขับเคลื่อนตามแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการแร่ของประเทศไทยตามกลไกการบริหารจัดการแร่ ตามบทบัญญัติใน **มาตรา ๗** ของพ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ นั้น โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการแร่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ และประชาชนอย่างยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนอย่างรอบด้าน รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างรัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ทำเหมืองและพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม (ในบทบัญญัติตามมาตรานี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรมต่อการพัฒนาชาติตามรูปที่ ๒.๘)

ผลตอบแทนต่อประเทศในภาพรวม

รูปที่ ๒.๘ ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรมต่อการพัฒนาชาติจากการประกาศใช้ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

โดย พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหารจัดการแร่ ดังนี้

๑) การกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ” **ตามมาตรา ๔** อันประกอบด้วยตัวแทนข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหาร ตัวแทนข้าราชการพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และรัฐมนตรีกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณานโยบายการบริหารจัดการแร่เพื่อการอนุญาตให้เอกชนลงทุนเกี่ยวกับทรัพยากรแร่เป็นรองประธานกรรมการ ซึ่งกำหนดให้ปลัดกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรแร่เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ ด้านธรณีวิทยา ด้านวิศวกรรมเหมืองแร่ ด้านสังคมศาสตร์ หรือด้านสิ่งแวดล้อม เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการชุดนี้

โดยกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๒)

- (๑) เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การบริหารจัดการแร่เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้ดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- (๒) เสนอแนะแนวทางหรือมาตรการเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- (๓) กำกับดูแล ตรวจสอบให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่
- (๔) เสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการแร่ของประเทศ
- (๕) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและกำหนดหลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแร่
- (๖) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ รวมถึงเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา
- (๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

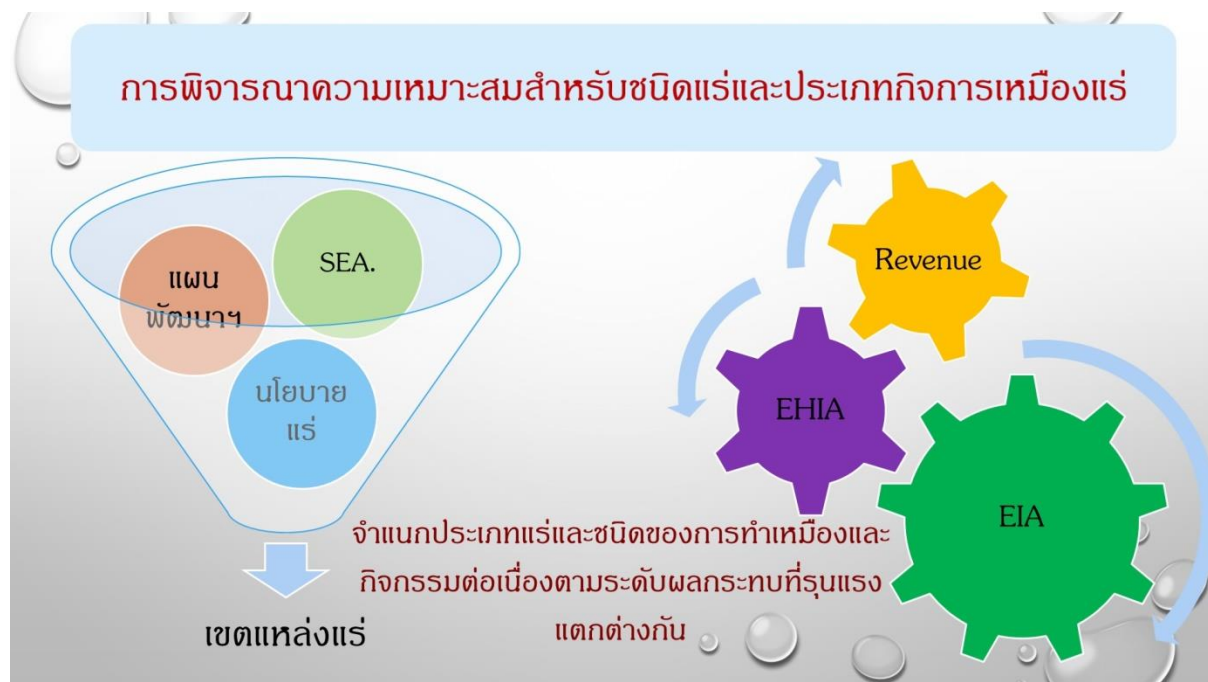
โดยให้กรมทรัพยากรธรณี เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการตาม**มาตรา ๑๖** โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- (๒) ประสานงานกับคณะกรรมการตามกฎหมายหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการดำเนินการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่
- (๓) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ทั้งนี้ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้กรมทรัพยากรธรณีและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ร่วมกันจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ ที่มีศักยภาพในการทำเหมืองของประเทศ การประเมินคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละพื้นที่ การประเมินสถานการณ์และพิจารณาขีดจำกัด รวมทั้งความเป็นไปได้ใน

การใช้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวเพื่อการทำเหมืองในภาพรวมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ตามมาตรา ๑๒ (๑) เพื่อให้คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ตามมาตรา ๑๗ โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วย การสำรวจทรัพยากรแร่ แหล่งแร่สำรอง การจำแนกเขตพื้นที่ศักยภาพแร่ พื้นที่หรือชนิดแร่ที่สมควรสงวนหวงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ ซึ่งได้กำหนดเป็นพื้นที่ห้ามทำเหมืองตามมาตรา ๑๔

สำหรับพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงที่จะกำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองจะดำเนินการพิจารณาอนุญาตได้เฉพาะในพื้นที่ที่แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่กำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ที่มีความคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ตามมาตรา ๑๔ และในกรณีที่แหล่งแร่ใดมีศักยภาพในการพัฒนาแต่เทคโนโลยีที่จะใช้ในการทำเหมืองและมาตรการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนยังไม่เหมาะสม ให้สงวนแหล่งแร่นั้นไว้จนกว่าจะมีเทคโนโลยี และมาตรการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่เหมาะสม ในกรณีการทำเหมืองที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนสูง ในการอนุญาตต้องกำหนดให้มีการจัดทำแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง และจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนด้วย โดยกำหนดให้คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติมีอำนาจประกาศกำหนดให้การอนุญาตและการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ในการออกประทานบัตรให้ทำเหมืองในพื้นที่และชนิดแร่ใดต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติก่อนการอนุญาต เพื่อพิจารณาความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเหมือง มาตรการในการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนรวมทั้งผลกระทบสะสมต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนดังแสดงในรูปที่ ๒.๙

รูปที่ ๒.๙ องค์ประกอบในการพิจารณากำหนดเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง

ทั้งนี้พื้นที่เขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง นั้น ต้องไม่ใช่พื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เขตโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เขตพื้นที่ที่มีกฎหมายห้ามการเข้าใช้ประโยชน์โดยเด็ดขาด พื้นที่เขตปลอดภัยและความมั่นคงแห่งชาติ หรือพื้นที่แหล่งต้นน้ำหรือป่าน้ำซับซึม เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแร่ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน

โดยการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่นั้น ต้องมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชนทราบเป็นระยะ เว้นแต่ข้อมูลของแร่ประเภทที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ทุกห้าปี และเมื่อได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ เสร็จแล้วให้คณะกรรมการเสนอแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัย เกี่ยวกับแร่ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดพื้นที่ใด ๆ เว้นแต่พื้นที่ที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ วรรคสี่ ให้เป็นเขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ได้ตาม **มาตรา ๒๐** ซึ่งภายในเขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ ผู้ใดจะยื่นคำขออาชญาบัตรหรือประทานบัตรไม่ได้

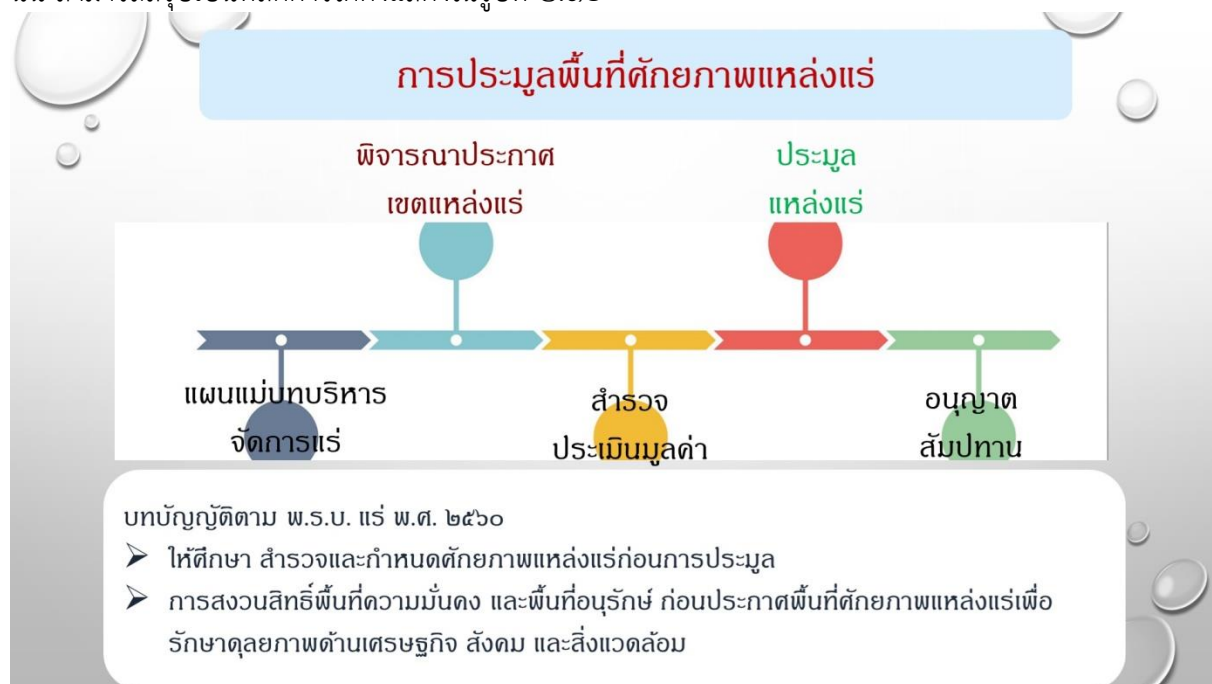
การประกาศเขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ให้มีผลใช้บังคับไม่เกินห้าปี โดยให้สามารถขยายระยะเวลาการใช้บังคับได้อีกสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสองปี

ในกรณีที่หมดความจำเป็นในการใช้เขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการยกเลิกประกาศตามวรรคหนึ่ง ก่อนสิ้นสุดระยะเวลาการใช้บังคับได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีการประกาศกำหนดเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองตามแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่แล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจนำพื้นที่ที่แผนแม่บทกำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองและได้มีการสำรวจเบื้องต้นแล้วปรากฏว่ามีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์ และมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจสูง มาประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่ในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อให้ผู้ชนะการประมูลได้สิทธิในการสำรวจแร่และทำเหมืองในพื้นที่นั้นได้ตาม **มาตรา ๒๑** ทั้งนี้หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการประมูล และการยกเลิกการประมูล ตลอดจนการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ซึ่งการประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่อย่างน้อยต้องกำหนดหลักเกณฑ์การประมูลให้มีการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม โดยมีการกำหนดสัดส่วนของผลประโยชน์ตอบแทนหรือการแบ่งปันผลผลิตแก่รัฐ และสัดส่วนที่จะแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่การทำเหมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกับเขตพื้นที่การทำเหมืองซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองด้วย โดยต้องพิจารณากำหนดให้เหมาะสมตามชนิดของแหล่งแร่ที่จะนำมาประมูล

สำหรับผู้ชนะการประมูลต้องขออนุญาตและดำเนินการสำรวจแร่หรือทำเหมืองตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามความใน

พระราชบัญญัตินี้ และในกรณีที่พื้นที่ตามประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่มีคำขออาชญาบัตรหรือคำขอประทานบัตรที่ยื่นไว้แล้ว ให้ถือว่าเป็นคำขอที่ไม่อาจอนุญาตได้ และให้จำหน่ายคำขอดังกล่าวออกจากทะเบียนคำขอ เว้นแต่ในกรณีที่คำขอนั้นทับซ้อนพื้นที่ซึ่งได้มีการประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่บางส่วน ให้ส่วนที่ไม่ทับซ้อนยังคงดำเนินการเพื่อการอนุญาตหรือไม่อนุญาตคำขอนั้นต่อไปได้ โดยกระบวนการนำเขตแหล่งแร่ขึ้นมาใช้ประโยชน์เพื่อการอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ในเชิงนโยบายตามมาตรา ๑๒ ถึง ๒๑ นั้น สามารถสรุปเป็นหลักการได้ดังแสดงในรูปที่ ๒.๑๐

รูปที่ ๒.๑๐ กระบวนการนำเขตแหล่งแร่ขึ้นมาใช้ประโยชน์เพื่อการอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่

สำหรับนโยบายในเชิงการควบคุมการดำเนินงานให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแร่เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้น บทบัญญัติตาม **มาตรา ๒๒** ได้กำหนดให้กรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมการทำเหมือง การซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ การขนแร่ การแต่งแร่ หรือการประกอบโลหกรรม เพื่อประโยชน์ในการป้องกัน และปราบปรามการลักลอบการทำเหมือง การลักลอบนำแร่ส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป หรือเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ความปลอดภัยของประเทศ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดให้พื้นที่ที่อยู่ภายใต้บังคับการบริหารจัดการแร่ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นเขตควบคุมแร่ โดยจะกำหนดเป็นเขตควบคุมแร่สำหรับแร่ชนิดหนึ่งชนิดใดก็ได้ ซึ่งการประกาศเขตควบคุมแร่ นั้นอาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือมาตรการต่าง ๆ ที่ผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้ประกอบการแร่ต้องปฏิบัติ รวมทั้งระยะเวลาในการใช้หลักเกณฑ์ วิธีการหรือมาตรการดังกล่าว โดยการขยายระยะเวลาประกาศเขตควบคุมแร่ให้กระทำได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้เมื่อหมดความจำเป็นที่จะต้องมีเขตควบคุมแร่ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศยกเลิกโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและบูรณาการการทำงานในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแร่” ตาม **มาตรา ๒๓** ซึ่ง

ประกอบด้วยปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ และข้าราชการประจำที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่และประทานบัตรเพื่อการทำเหมืองแร่ เป็นคณะกรรมการ โดยให้อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นเลขานุการ และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕ โดยเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่แต่งตั้งไม่น้อยกว่าห้าปีและต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่กำหนดในมาตรา ๙ ร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวนไม่เกินสองคน
- (๒) ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวนไม่เกินสองคน
- (๓) ผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ด้านการสำรวจและการทำเหมือง ด้านสังคมศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ ด้านละหนึ่งคน

ทั้งนี้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยคณะกรรมการแร่มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๒๔)

- (๑) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการประกาศให้มีการประมูลเขตแหล่งแร่
- (๒) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงหรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) ให้ความเห็นชอบในการอนุญาตหรือไม่อนุญาต การต่ออายุ การโอน การเพิกถอน และกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เกี่ยวกับประทานบัตรสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓
- (๔) ให้ความเห็นชอบในการอนุญาตหรือไม่อนุญาต การเพิกถอน และการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เกี่ยวกับอาชญาบัตรพิเศษ
- (๕) พิจารณาข้อร้องเรียนหรือผลกระทบจากการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ ตามมาตรา ๖๙
- (๖) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง
- (๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

เพื่อให้การดำเนินงานของคณะกรรมการแร่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๕ (การดำรงตำแหน่ง การพ้นวาระ การประชุมและดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติ และการเชิญบุคคลอื่นมาชี้แจงให้ข้อมูลเพิ่มเติม) มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการแร่โดยอนุโลมตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๗ ทั้งนี้มาตรา ๒๖ ได้กำหนดให้คณะกรรมการแร่มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการแร่มอบหมายได้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๒๕ (การดำรงตำแหน่ง การพ้นวาระ การประชุมและดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติ และคุณสมบัติกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ) มาใช้บังคับแก่คณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

ในการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแร่จังหวัด” ตามมาตรา ๒๘ สำหรับบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในจังหวัดที่จะมีการออกประทานบัตรสำหรับการทำเหมือง

ประเภทที่ ๑ ซึ่งคณะกรรมการแรร่จังหวัดประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ และข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรแรร่ในจังหวัดนั้นร่วมกับข้าราชการผู้แทนกรมที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จำนวนไม่เกินแปดคนเป็นกรรมการ โดยให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแรร่ประจำท้องที่เป็นเลขานุการ ซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้แต่งตั้งจากบุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวนไม่เกินสองคน
- (๒) ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวนไม่เกินสองคน
- (๓) ผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ด้านการเหมืองแรร่ ด้านสังคมศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ ด้านละหนึ่งคน

โดยคณะกรรมการแรร่จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๒๙)

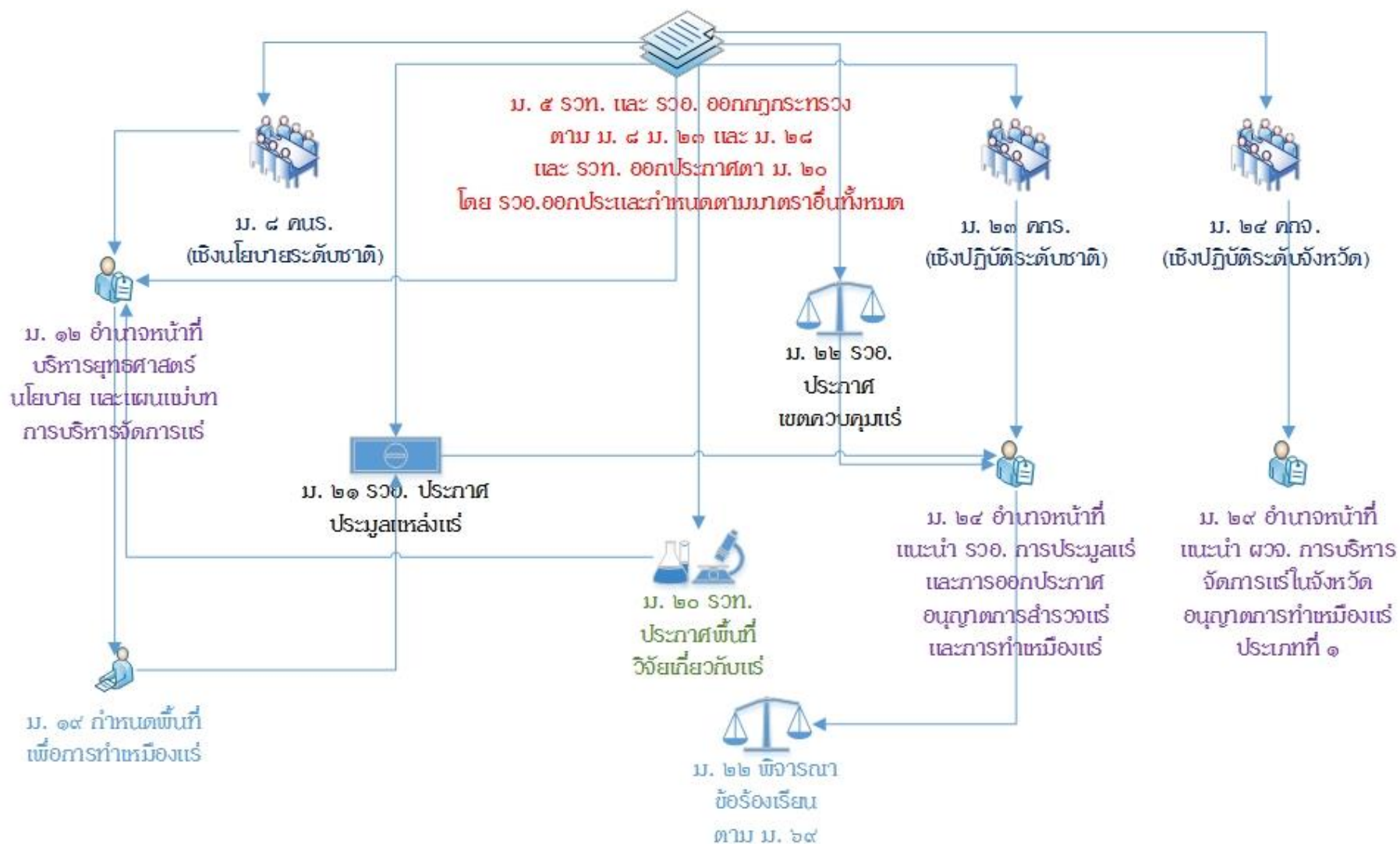
- (๑) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาต การต่ออายุ การโอน การเพิกถอน หรือการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เกี่ยวกับประทานบัตรสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๑
- (๒) พิจารณาข้อร้องเรียนหรือผลกระทบจากการทำเหมืองประเภทที่ ๑ ตามมาตรา ๒๙
- (๓) ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และความเห็นแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารจัดการแรร่ในจังหวัดนั้น
- (๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่รัฐมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย

ทั้งนี้การดำเนินการของคณะกรรมการแรร่จังหวัดให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ (การดำรงตำแหน่ง การพ้นวาระ การประชุมและดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติ การเชิญบุคคลอื่นมาชี้แจงให้ข้อมูลเพิ่มเติม คุณสมบัติกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ) มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการแรร่จังหวัดโดยอนุโลมตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐

สำหรับภาพรวมตามนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรแรร่ เป็นไปตามหลักการ วางแผน การปฏิบัติการ การตรวจสอบ และการปรับเปลี่ยนประยุกต์ใช้งาน (Plan Do Check Action: PDCA) ดังแสดงในรูปที่ ๒.๑๑ และความเชื่อมโยงระหว่างบทบัญญัติต่างๆ ของ พ.ร.บ. แรร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามนโยบายการบริหารจัดการแรร่เป็นไปตามที่แสดงในรูปที่ ๒.๑๒

รูปที่ ๒.๑๑ โครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ ตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

รูปที่ ๒.๑๒ ความเชื่อมโยงระหว่างบทบัญญัติต่างๆ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามนโยบายการบริหารจัดการแร่

๒.๖ ข้อกำหนดทั่วไป

ในหมวดที่ ๓ ตามบทบัญญัติใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งกำหนดชื่อเป็น “บททั่วไป” นั้น มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดกรอบเกณฑ์ในการบังคับใช้กฎหมาย ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการที่เกี่ยวข้องและข้อยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายสำหรับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่ รวมถึงกำหนดบริบทในการประกาศใช้บทบัญญัติหรือประกาศข้อกำหนดเพื่อการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่ ซึ่งแสดงไว้ในรูปที่ ๒.๑๓ โดยมีรายละเอียดใจความสำคัญดังนี้

๑) การบังคับใช้กฎหมายในส่วนของการอนุญาต

เนื่องจากกฎหมายแร่มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารจัดการและควบคุมสัญญาสัมปทานระหว่างรัฐและเอกชนที่สนใจลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่ ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงไม่ใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐอันประกอบด้วยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมทรัพยากรธรณี และกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ ในการกระทำเพื่อประโยชน์แก่การสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ แต่การดำเนินการต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๑)

๒) การป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่รอบเขตเหมืองแร่

การกำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับควบคุมการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม เพื่อใช้ในการจัดทำแนวกั้นพื้นที่กันชนการทำเหมือง การจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน มาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยมลพิษหรือสิ่งอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรมและหลักเกณฑ์หรือวิธีการให้ความคุ้มครองแก่คนงานและความปลอดภัยแก่บุคคลภายนอก โดยการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแนวกั้นพื้นที่กันชนการทำเหมืองและการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ทั้งนี้การกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการศึกษาข้อมูลทางธรณีวิทยาเกี่ยวกับการปนเปื้อนของโลหะหนักหรือสารพิษ และการเจ็บป่วยที่อาจเกิดจากสารเคมีหรือมลพิษที่เกิดจากการทำเหมืองของประชาชนในพื้นที่ก่อนและหลังการทำเหมือง (มาตรา ๓๒)

๓) การรักษาสิทธิในพื้นที่ตามสัญญาสัมปทานเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

เพื่อป้องกันและรักษาสิทธิของผู้ได้รับอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ บทบัญญัติตามมาตรา ๓๓ ได้กำหนดให้ในเขตเหมืองแร่ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาตเข้าไปยึดถือหรือครอบครองพื้นที่ในเขตนั้น เว้นแต่ผู้นั้นมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยการฝ่าฝืนเพื่อครอบครองพื้นที่ในเขตนั้น นอกจากเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นแล้ว ให้ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนสิทธิของผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาตด้วยแล้วแต่กรณี (มาตรา ๓๓)

๔) การพิทักษ์สมบัติ และศิลปวัตถุของรัฐ

การกำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตจากรัฐเพื่อดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ ในกรณีการพบโบราณวัตถุ ซากดึกดำบรรพ์ แร่ หรือสิ่งที่มีโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่มีลักษณะทางกายภาพเป็นพิเศษอันมีคุณค่าเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือนุรักษ์ ในระหว่างการสำรวจแร่หรือการทำเหมือง และมีหน้าที่ต้องแจ้งการพบนั้นต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยพลันตามมาตรา ๓๔

๕) การสงวนสิทธิให้ผู้ที่มีความพร้อมซึ่งประสงค์จะลงทุนดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่

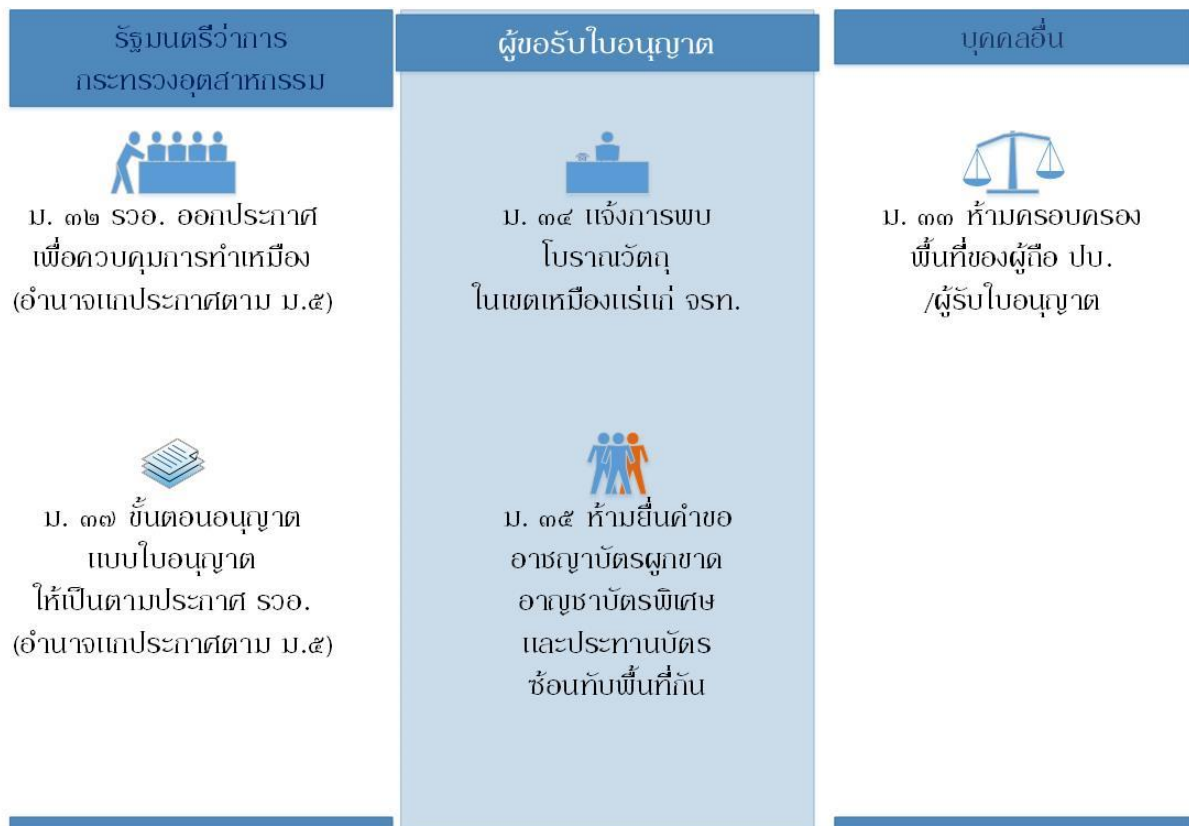
การให้สิทธิแก่ผู้ที่มีความพร้อมในการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่ก่อนในลักษณะ “**มาก่อนได้ก่อน**” โดยการห้ามมิให้ผู้ใดยื่นคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ หรือคำขอประทานบัตรเหลื่อมล้ำทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน รวมถึงห้ามยื่นคำขอดังกล่าวเหลื่อมล้ำทับซ้อนกับเขตเนื้อที่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ หรือประทานบัตร เว้นแต่กรณีผู้ยื่นคำขอมิกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ในเขตพื้นที่ ตามคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ เขตพื้นที่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรือเขตพื้นที่อาชญาบัตรพิเศษ หรือกรณีผู้ซึ่งได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษ หรือผู้ถือประทานบัตร ให้ยื่นคำขอประทานบัตรในเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตนั้นได้ (**มาตรา ๓๕**)

๖) การติดต่อแจ้งการดำเนินการแก่ผู้รับอนุญาตจากรัฐหรือผู้เกี่ยวข้อง

ในการติดต่อแจ้งการดำเนินการใดๆ ระหว่างรัฐและเอกชนผู้ได้รับสัญญาสัมปทานหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องให้ปรากฏเป็นหลักฐานทางราชการ บทบัญญัติตาม**มาตรา ๓๖** ได้กำหนดให้การส่งหนังสือหรือคำสั่งที่มีถึงบุคคลใดเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เว้นแต่ในกรณีที่ไม่รู้ตัวผู้รับ หรือรู้ตัวแต่ไม่รู้ภูมิลำเนา หรือรู้ตัวและภูมิลำเนาแต่มีผู้รับเกินหนึ่งร้อยคน การแจ้งจะกระทำโดยการประกาศในหนังสือพิมพ์ซึ่งแพร่หลายในท้องถิ่นนั้นหรือโดยการประกาศในระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อประเภทยื่นก็ได้ ในกรณีนี้ให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้แจ้งโดยวิธีดังกล่าว

๗) การกำหนดรูปแบบ ขั้นตอน และระยะเวลาในการดำเนินการ

บทบัญญัติตาม**มาตรา ๓๗** ได้กำหนดให้รัฐมนตรีมีหน้าที่ประกาศกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาต แบบอาชญาบัตร แบบประทานบัตร แบบใบอนุญาต รวมทั้งแบบอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้มีสภาพการบังคับใช้สำหรับดำเนินการได้ต่อไป

รูปที่ ๒.๑๓ หน้าที่ได้รับผิดชอบในกิจการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่

บทที่ ๓

การสำรวจและทำเหมืองแร่

๓.๑ ข้อกำหนดเรื่องการสำรวจแร่

ในการทำเหมืองจะต้องผ่านกระบวนการสำคัญเพื่อพิสูจน์ให้ได้ว่าพื้นที่ซึ่งจะดำเนินการทำเหมืองนั้นเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพแหล่งแร่ และมีความอุดมสมบูรณ์สูงตามมาตรา ๑๗ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยได้กำหนดพื้นที่ศักยภาพแหล่งแร่ให้เป็นพื้นที่เขตแหล่งแร่เพื่อดำเนินการทำเหมือง ดังนั้นจึงต้องมีการสำรวจทรัพยากรแร่ และการประเมินปริมาณแหล่งแร่สำรอง รวมถึงการจำแนกเขตพื้นที่ศักยภาพแร่ ทั้งนี้ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองไว้ตั้งแต่มาตราที่ ๓๘ ถึง มาตราที่ ๕๑ โดยมีรายละเอียดโดยสังเขปคือ

ห้ามทำการสำรวจแร่ก่อนได้รับอนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่ตามมาตรา ๓๘ ซึ่งการออกอาชญาบัตรสำรวจแร่นั้นแบ่งออกได้เป็น ๓ ชนิดคือ

๑. อาชญาบัตรสำรวจแร่
๒. อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่
๓. อาชญาบัตรพิเศษ

โดยอาชญาบัตรสำรวจแร่ นั้น มีไว้สำหรับการสำรวจแร่เบื้องต้น โดยไม่กำหนดเจาะจงเขตพื้นที่ซึ่งไม่รวมการสำรวจแร่ในทะเล และมีอายุใบอนุญาต 1 ปี บทบัญญัติได้กำหนดให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่เป็นผู้ออกใบอนุญาต ทั้งนี้ไม่จำกัดสิทธิผู้อื่นในการขอใบอนุญาตสำรวจแร่ในพื้นที่เดียวกันและไม่ต้องรายงานผลการสำรวจแร่

อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ นั้น มีไว้สำหรับการสำรวจแร่ในชั้นรายละเอียด โดยกำหนดขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2,500 ไร่ ซึ่งไม่รวมการสำรวจแร่ในทะเล และมีอายุใบอนุญาต 2 ปี บทบัญญัติได้กำหนดให้อธิบดีเป็นผู้ออกใบอนุญาต ซึ่งใบอนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่นี้ได้จำกัด ผูกขาดสิทธิการสำรวจแร่ เฉพาะเฉพาะตัวผู้ถืออาชญาบัตร และให้คุ้มถึงลูกจ้างของผู้ถืออาชญาบัตรด้วย โดยห้ามผู้อื่นสำรวจแร่ในพื้นที่เดียวกัน และต้องรายงานผลการสำรวจแร่ตามระยะเวลาที่กำหนด

อาชญาบัตรพิเศษ นั้น มีไว้สำหรับการสำรวจแร่ในชั้นรายละเอียดเพื่อผูกพันการออกประทานบัตร โดยกำหนดขนาดพื้นที่ไม่เกิน 10,000 ไร่ (ยกเว้นการสำรวจแร่ในทะเล ไม่เกิน 500,000 ไร่) และมีอายุใบอนุญาต 5 ปี บทบัญญัติได้กำหนดให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกใบอนุญาต โดยผู้ขออนุญาตต้องเสนอข้อผูกพันและผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐด้วย ซึ่งใบอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษนี้ได้จำกัด ผูกขาดสิทธิการสำรวจแร่ เฉพาะเฉพาะตัวผู้ถืออาชญาบัตร และให้คุ้มถึงลูกจ้างของผู้ถืออาชญาบัตรด้วย โดยห้ามผู้อื่นสำรวจแร่ในพื้นที่เดียวกัน และต้องรายงานผลการสำรวจแร่ตามระยะเวลาที่กำหนด

ทั้งนี้คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยบทบัญญัติตามมาตรา ๓๙ ได้ระบุให้อาชญาบัตรสำรวจแร่ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ และอาชญาบัตรพิเศษให้ใช้ได้เฉพาะตัวผู้ถืออาชญาบัตร และให้คุ้มถึงลูกจ้างของผู้ถืออาชญาบัตรด้วย

อาชญาบัตรสำรวจแร่ สำหรับอาชญาบัตรสำรวจแร่นั้น ให้นับคำขอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่นั้นตามมาตรา ๔๐ โดยไม่จำกัดสิทธิการสำรวจแก่บุคคลอื่นที่จะมายื่นคำขออนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่ในพื้นที่เดียวกัน โดยให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้ออกอาชญาบัตรสำรวจแร่ (มาตรา ๔๑) ซึ่งจะกำหนดอายุใบอนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่ให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต โดยผู้ถืออาชญาบัตรสำรวจแร่ต้อง

ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการสำรวจแร่ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด รวมทั้งเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรสำรวจแร่ และเมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ออกอาชญาบัตรสำรวจแร่ให้แก่ผู้ใดให้แจ้งกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ออกอาชญาบัตร โดยกระบวนการขออนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่มีดังนี้

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข (ถ้ามี) ในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต

1. พื้นที่ที่ยื่นขออาชญาบัตรสำรวจแร่ต้องไม่เป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือพื้นที่ที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี
2. การยื่นขออาชญาบัตรสำรวจแร่ในเขตพื้นที่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 (บทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๗๘ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาอนุญาตให้ยื่นคำขอได้เป็นกรณีพิเศษก่อนการรับจดทะเบียนคำขอ
3. ผู้ขออนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่ต้องยื่นเอกสารครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด โดยความถูกต้องของเอกสารหากไม่อาจพิจารณาได้ในขณะที่รับคำขอ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาภายหลังจากที่ได้รับการยื่นคำขอครบถ้วนแล้ว กรณีที่ความไม่ถูกต้องของเอกสารที่ตรวจพบในภายหลังเป็นเหตุที่ไม่อาจอนุญาตได้ ผู้อนุญาตจะมีคำสั่งไม่อนุญาต
4. ขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือจะเริ่มนับระยะเวลาตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารครบถ้วน

ตารางที่ ๓.๑ ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ ในการขออนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่

ลำดับ	ขั้นตอน	ระยะเวลา	ส่ว น ที่ รับผิดชอบ
1)	การตรวจสอบเอกสาร เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารและพื้นที่ที่ยื่นขออาชญาบัตรสำรวจแร่เขียนแผนที่ และลงรับคำขอในทะเบียนรับ-ส่งทั่วไป (- กรณีเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะทำความตกลงให้ผู้ขอยื่นเอกสารเพิ่มเติมภายในเวลาที่กำหนด - หากเอกสารถูกต้องครบถ้วน และไม่อยู่ในพื้นที่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 เจ้าหน้าที่จะแจ้งผู้ขอชำระค่าธรรมเนียม และรับจดทะเบียนคำขอ) (หมายเหตุ: -)	1 วัน ทำการ	สํานักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม
2)	การพิจารณา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิจารณา (หมายเหตุ: -)	1 วัน ทำการ	สํานักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม
3)	การลงนาม/คณะกรรมการมีมติ เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่พิจารณาอนุญาต และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบภายใน 7 วัน (หมายเหตุ: -)	1 วัน ทำการ	สํานักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม

ตารางที่ ๓.๒ รายการเอกสาร หลักฐานประกอบในการขออนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐผู้ออกเอกสาร
1)	บัตรประจำตัวประชาชน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- ของผู้ขออนุญาต/ผู้แทนนิติบุคคล (กรณีผู้ขออนุญาตเป็นนิติบุคคล) -ของผู้อนุญาต/ผู้รับมอบอำนาจ มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
2)	สำเนาทะเบียนบ้าน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (ของผู้ขออนุญาต และมีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
3)	หนังสือเดินทาง ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- กรณีนิติบุคคลมีกรรมการผู้มีอำนาจลงนามเป็นบุคคลต่างด้าวหรือบุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการกงสุล
4)	ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- กรณีมีการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
5)	หนังสือรับรองนิติบุคคล ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- สำเนาหนังสือรับรองของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแสดงรายชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนามและวัตถุประสงค์ ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน - สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทรับรอง ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน - สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับของบริษัทและหนังสือแสดงการจดทะเบียนนิติบุคคล โดยต้องมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่)	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
6)	หนังสือมอบอำนาจพร้อมติดอากรแสตมป์ (ถ้ามี) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (กรณีไม่อาจมอบฉบับจริงได้ ต้องเอาฉบับจริงมาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ และมอบสำเนาที่มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
7)	คำขออาชญาบัตรสำรวจแร่ (แบบคำขอ 1) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-

อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ สำหรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ นั้น ได้นิยามไว้มาตรา ๔ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้ **“หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อผูกขาดสำรวจแร่ ภายในเขตที่กำหนดในหนังสือสำคัญนั้น แต่ไม่รวมถึงการสำรวจแร่ในทะเล”** ซึ่งอาศัยความตามมาตรา ๓๕ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดห้ามการขออนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ เหลื่อมล้ำทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน รวมถึงห้ามยื่นคำขอดังกล่าวเหลื่อมล้ำทับซ้อนกับเขตเนื้อที่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ หรือประทานบัตร ดังนั้นการขออนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ จึงเป็นการสงวนสิทธิ์ในการสำรวจแร่ในพื้นที่ตามใบอนุญาตเฉพาะแก่ผู้ถือใบอนุญาตเท่านั้น โดยผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ในท้องที่ใด ให้ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่นั้นตามมาตรา ๔๒ ซึ่งได้กำหนดให้คำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แต่ละคำขอให้ขอได้ไม่เกินสองพันห้าร้อยไร่ ทั้งนี้ให้อธิบดีเป็นผู้ออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ (มาตรา ๔๓) โดยให้กำหนดอายุอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ยื่นคำขอ และอธิบดีอาจกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรไว้ในอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของบุคคล สัตว์ พืช และทรัพยากร โดยผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการสำรวจแร่ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด รวมทั้งเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่

เมื่อได้รับใบอนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แล้ว ผู้ถือใบอนุญาตต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่กระทำไปในรอบระยะเวลาทุกหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว และต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่ได้กระทำไปทั้งหมดต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ภายในสามสิบวันก่อนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่สิ้นอายุ ทั้งนี้ ตามแบบที่อธิบดีกำหนด (มาตรา ๔๔)

ใบอนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ จะสิ้นสุดลงก่อนอายุที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรเมื่อ (มาตรา ๔๕)

- (๑) ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ตายหรือสิ้นสภาพนิติบุคคล
- (๒) ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๓) ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๔) ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไม่รายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่กระทำไปในรอบระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๔
- (๕) ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ขอยกเลิกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ โดยให้มีผลนับแต่วันที่ ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่
- (๖) อธิบดีมีคำสั่งเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ โดยให้มีผลนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพิกถอน

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข (ถ้ามี) ในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต

1. ผู้ขออนุญาตต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 19 (พ.ศ. 2516) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 (บทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๗๘ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐)
2. พื้นที่ที่ยื่นขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องไม่เป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือพื้นที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี
3. การยื่นขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ในเขตพื้นที่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 (บทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๗๘ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาอนุญาตให้ยื่นคำขอได้เป็นกรณีพิเศษก่อนการรับจดทะเบียนคำขอ

4. การยื่นขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่มีพื้นที่เหลื่อมล้ำทับซ้อนกัน การดำเนินการคำขอต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับลงวันที่ 12 กันยายน 2550 เรื่อง นโยบายว่าด้วยการยื่นคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ และคำขอประทานบัตร กรณีการยื่นคำขอเหลื่อมล้ำทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน หรือประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ยื่นขอรายแรกเป็นผู้เป็นดำเนินการคำขอก่อน

5. ต้องไม่เป็นการยื่นคำขอทับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตร หรือประทานบัตรที่สิ้นอายุซึ่งได้ยื่นคำขอต่ออายุประทานบัตรไว้แล้ว

6. การยื่นขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม และ/หรือประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ที่เกี่ยวข้อง

7. กรณีคำขออยู่ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผู้ขอต้องไปยื่นขอใช้พื้นที่ต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัด ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และสำเนาหนังสือดังกล่าวให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ภายใน 7 วัน

8. กรณีมีการร้องเรียนคัดค้านการขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องมีการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนคัดค้านตามแนวทางปฏิบัติของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ก่อน

9. กรณีการขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หรือพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี ต้องได้รับอนุญาตผ่อนผันจากคณะรัฐมนตรี

10. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจะดำเนินการยกคำขอเมื่อแจ้งเตือนทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ที่จดแจ้งไว้ไม่เกิน 2 ครั้ง หากผู้ขอละเลยเพิกเฉยไม่ดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งในการดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่

11. ผู้ขออนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องยื่นเอกสารครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด โดยความถูกต้องของเอกสารหากไม่อาจพิจารณาได้ในขณะที่รับคำขอ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาภายหลังจากที่ได้รับการยื่นคำขอครบถ้วนแล้ว กรณีที่ความไม่ถูกต้องของเอกสารที่ตรวจพบในภายหลังเป็นเหตุที่ไม่อาจอนุญาตได้ ผู้อนุญาตจะมีคำสั่งไม่อนุญาต

12. ขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือจะเริ่มนับระยะเวลาตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารครบถ้วน

ตารางที่ ๓.๓ ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ ในการขออนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่

ลำดับ	ขั้นตอน	ระยะเวลา	ส่วนที่รับผิดชอบ
1)	การตรวจสอบเอกสาร เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารและพื้นที่ที่ยื่นขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ เขียนแผนที่ และลงรับคำขอในทะเบียนรับ-ส่งทั่วไป (- กรณีเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะทำความตกลงให้ผู้ยื่นเอกสารเพิ่มเติมภายในเวลาที่กำหนด - หากเอกสารถูกต้อง ครบถ้วน และไม่อยู่ในพื้นที่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 เจ้าหน้าที่จะแจ้งผู้ขอชำระค่าธรรมเนียม และรับจดทะเบียนคำขอ) (หมายเหตุ: -)	1 วัน ทำการ	สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
2)	การพิจารณา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ดำเนินการพิจารณา (หมายเหตุ: -)	80 วัน ทำการ	สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
3)	การพิจารณา รัฐมนตรีพิจารณาอนุญาตและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ส่งเรื่องให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบภายใน 7 วัน (หมายเหตุ: -)	24 วัน ทำการ	สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ ๓.๔ รายการเอกสาร หลักฐานประกอบในการขออนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐ ผู้ออกเอกสาร
1)	บัตรประจำตัวประชาชน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- ของผู้ขออนุญาต/ผู้แทนนิติบุคคล (กรณีผู้ขออนุญาตเป็นนิติบุคคล) -ของผู้อนุญาต/ผู้รับมอบอำนาจ มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
2)	สำเนาทะเบียนบ้าน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (ของผู้อนุญาต และมีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
3)	หนังสือเดินทาง ฉบับจริง 0 ชุด สำเนา 2 ชุด หมายเหตุ (- กรณีนิติบุคคลมีการมีการผู้มีอำนาจลงนามเป็นบุคคลต่างด้าวหรือบุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการกงสุล
4)	ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- กรณีมีการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
5)	หนังสือรับรองนิติบุคคล ฉบับจริง 0 ชุด สำเนา 2 ชุด หมายเหตุ (- สำเนาหนังสือรับรองของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแสดงรายการกรรมการ ผู้มีอำนาจลงนามและวัตถุประสงค์ ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน -สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทรับรอง ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน - สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับของบริษัทและหนังสือ	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐ ผู้ออกเอกสาร
	แสดงการจดทะเบียนนิติบุคคล โดยต้องมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่)	
6)	คำขอดูและขอเขียนแผนที่ (แบบพร. 301) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตยื่นเพื่อขอแผนที่ก่อนการยื่นขอ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่)	-
7)	หนังสือมอบอำนาจพร้อมติดอากรแสตมป์ (ถ้ามี) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ -	-
8)	แผนงานและวิธีการสำรวจแร่ (โดยนักธรณีวิทยาหรือวิศวกรเหมืองแร่ที่ขึ้น ทะเบียนกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็น ผู้รับรอง) ฉบับจริง 5 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องส่งพร้อมการยื่น คำขอ)	-
9)	บันทึกคำรับรองเกี่ยวกับการจัดทำหลักฐานทุนทรัพย์ ฉบับจริง 2 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องส่งพร้อมการยื่นคำขอ)	-
10)	บัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตร พิเศษ คำขอประทานบัตรที่ผู้ขอได้ยื่นขอไว้แล้ว และอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจ แร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตรที่ผู้ขอถืออยู่ในขณะยื่นคำขอนี้ ฉบับจริง 0 ชุด สำเนา 2 ชุด หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
11)	หนังสือรับรองการเป็นสมาชิกสภาการเหมืองแร่ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (ออกโดยสภาการเหมืองแร่ มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขอ อนุญาตทุกหน้า)	-
12)	คำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ (แบบคำขอ 2) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามโดยผู้ขออนุญาตทุกฉบับ)	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐาน และการเหมืองแร่

อาชญาบัตรพิเศษ สำหรับอาชญาบัตรพิเศษนั้น ได้นิยามไว้มาตรา ๔ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้ “**หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อผูกขาดสำรวจแร่ภายในเขตที่กำหนดในหนังสือสำคัญนั้น และผู้ยื่นคำขอต้องเสนอข้อผูกพันสำหรับการสำรวจและต้องเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐ**” และอาศัยความตามมาตรา ๓๕ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดห้ามการขออนุญาตอาชญาบัตรพิเศษหล่อมล้ำทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน รวมถึงห้ามยื่นคำขอดังกล่าวหล่อมล้ำทับซ้อนกับเขตเนื้อที่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ หรือประทานบัตร ดังนั้นการขออนุญาตอาชญาบัตรพิเศษจึงเป็นการสงวนสิทธิในการสำรวจแร่ในพื้นที่ตามใบอนุญาตเฉพาะแก่ผู้ถือใบอนุญาตเท่านั้น และมีผลผูกพันเพื่อการขออนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่ในรูปของการเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐ

ทั้งนี้ผู้ใดประสงค์จะขออาชญาบัตรพิเศษในท้องที่ใด ให้ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่นั้นตามมาตรา ๔๖ โดยคำขออาชญาบัตรพิเศษให้ขอได้ตามเนื้อที่ที่สามารถดำเนินการสำรวจจนแล้วเสร็จครบถ้วนได้ภายในห้าปี ทั้งนี้ ต้องไม่เกินคำขอละหนึ่งหมื่นไร่ เว้นแต่คำขออาชญาบัตรพิเศษในทะเลให้ขอได้ไม่เกินคำขอละห้าแสนไร่ ซึ่งผู้ยื่นคำขออาชญาบัตรพิเศษต้องเสนอข้อผูกพันสำหรับการสำรวจโดยระบุจำนวนเงินที่จะใช้จ่ายเพื่อการสำรวจในแต่ละปีตลอดอายุของอาชญาบัตรพิเศษ และต้องเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และให้ผลประโยชน์พิเศษดังกล่าวมีผลผูกพันผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษต่อไปเมื่อผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษนั้นได้รับประทานบัตรสำหรับการทำเหมืองในเขตพื้นที่ที่ตนได้รับอาชญาบัตรพิเศษนั้น

ในกรณีที่ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรในเขตพื้นที่ที่ได้รับอาชญาบัตรพิเศษตามมาตรา ๓๕ (๒) ให้ผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐมีผลผูกพันแก่ผู้ขอประทานบัตรดังกล่าวด้วย โดยการกำหนดหลักเกณฑ์การเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐ ให้กำหนดวิธีการในการจัดสรรผลประโยชน์พิเศษที่จะแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่ตามคำขออาชญาบัตรพิเศษด้วย และผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐ ให้ใช้ในการสำรวจหรือศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแร่หรือการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษตามมาตรา ๔๗ คืออธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่ และกำหนดให้อาชญาบัตรพิเศษมีอายุไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ออก ซึ่งอาจกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรไว้ในอาชญาบัตรพิเศษก็ได้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของบุคคล สัตว์ พืช และทรัพยากรอื่น โดยผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการสำรวจแร่ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด รวมทั้งเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรพิเศษ และผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันสำหรับการสำรวจของแต่ละปีที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรพิเศษตามมาตรา ๔๘ โดยในกรณีที่ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษได้ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีหรือเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๔๗ และข้อผูกพันตามวรรคหนึ่งของแต่ละปีแล้ว ปรากฏว่าผลการสำรวจในปีที่ผ่านมาบ่งชี้ว่าแร่ชนิดที่ประสงค์จะเปิดการทำเหมืองในเขตคำขออาชญาบัตรพิเศษมีไม่เพียงพอในเชิงพาณิชย์ที่จะเปิดการทำเหมืองได้ทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษอาจขอยกเลิกอาชญาบัตรพิเศษหรือขอคืนพื้นที่บางส่วนก็ได้ โดยยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ และให้อาชญาบัตรพิเศษนั้นสิ้นอายุหรือการคืนพื้นที่บางส่วนนั้นมิมีผลนับแต่วันที่ยื่นคำขอ และให้ข้อผูกพันสำหรับปีที่เหลืออยู่หรือข้อผูกพันสำหรับพื้นที่ส่วนที่คืนนั้นสิ้นผลไปด้วย แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ตามมาตรา ๔๙ ได้กำหนดว่าเมื่อสิ้นรอบปีข้อผูกพันใด ถ้าผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษยังปฏิบัติตามข้อผูกพันตามมาตรา ๔๘ สำหรับการสำรวจในรอบปีนั้นไม่ครบถ้วน ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษต้องจ่ายเงินเท่ากับจำนวนที่ยังมิได้ใช้จ่ายเพื่อการสำรวจในรอบปีข้อผูกพันนั้นให้แก่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันสิ้นรอบปีข้อผูกพันดังกล่าว แต่ทั้งนี้ในการสำรวจถ้าผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษได้ใช้จ่ายเงินเพื่อการสำรวจในรอบปีข้อผูกพันใดเกินข้อผูกพันที่กำหนดไว้สำหรับรอบปีข้อผูกพันนั้น ให้มีสิทธิหักจำนวนเงินส่วนที่เกินออกจากข้อผูกพันสำหรับการสำรวจในรอบปีข้อผูกพันปีต่อไปได้

อย่างไรก็ตามผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษจะต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่กระทำไปในรอบระยะเวลาทุกหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันได้รับอาชญาบัตรพิเศษต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว และต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่ได้กระทำไปทั้งหมดต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ภายในสามสิบวันก่อนอาชญาบัตรพิเศษสิ้นอายุ ทั้งนี้ ตามแบบที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๕๐

ใบอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษจะสิ้นสุดลงก่อนอายุที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรเมื่อ (มาตรา ๕๑)

- (๑) ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษตายหรือสิ้นสภาพนิติบุคคล
- (๒) ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษเป็นบุคคลล้มละลาย
- (๓) ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๔) ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษไม่รายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่กระทำไปในรอบระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๐

(๕) ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษขอยกเลิกอาชญาบัตรพิเศษตามมาตรา ๔๘

(๖) อธิบดีมีคำสั่งเพิกถอนอาชญาบัตรพิเศษ โดยให้มีผลนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งเพิกถอนนั้น

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข (ถ้ามี) ในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต

1. ผู้ขออนุญาตต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยกฎกระทรวงฉบับที่ 19 (พ.ศ. 2516) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 (บทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๗๘ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐)

2. พื้นที่ที่ยื่นขออาชญาบัตรพิเศษต้องไม่เป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือพื้นที่ที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี

3. การยื่นขออาชญาบัตรพิเศษในเขตพื้นที่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 (บทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๗๘ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาอนุญาตให้ยื่นคำขอได้เป็นกรณีพิเศษก่อนการรับจดทะเบียนคำขอ

4. การยื่นขออาชญาบัตรพิเศษที่มีพื้นที่เหลื่อมล้ำทับซ้อนกัน การดำเนินการคำขอต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับลงวันที่ 12 กันยายน 2550 เรื่อง นโยบายว่าด้วยการยื่นคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ และคำขอประทานบัตร กรณีการยื่นคำขอเหลื่อมล้ำทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน หรือประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ยื่นขอรายแรกเป็นผู้ดำเนินการคำขอก่อน

5. ต้องไม่เป็นการยื่นคำขอทับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตร หรือประทานบัตรที่สิ้นอายุซึ่งได้ยื่นคำขอต่ออายุประทานบัตรไว้แล้วของผู้อื่น

6. การยื่นขออาชญาบัตรพิเศษต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม และ/หรือประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ที่เกี่ยวข้อง

7. กรณีการขออาชญาบัตรพิเศษในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หรือพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรีต้องได้รับอนุญาตผ่อนผันจากคณะรัฐมนตรี

8. ผู้ขออนุญาตต้องยื่นเอกสารครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด โดยความถูกต้องของเอกสารหากไม่อาจพิจารณาได้ในขณะที่รับคำขอ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาภายหลังจากการที่ได้รับการยื่นคำขอครบถ้วนแล้ว กรณีที่ความไม่ถูกต้องของเอกสารที่ตรวจพบในภายหลังเป็นเหตุที่ไม่อาจอนุญาตได้ ผู้อนุญาตจะมีคำสั่งไม่อนุญาต

9. ขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือจะเริ่มนับระยะเวลาตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารครบถ้วน

ตารางที่ ๓.๕ ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ ในการขออนุญาตอาชญาบัตรพิเศษ

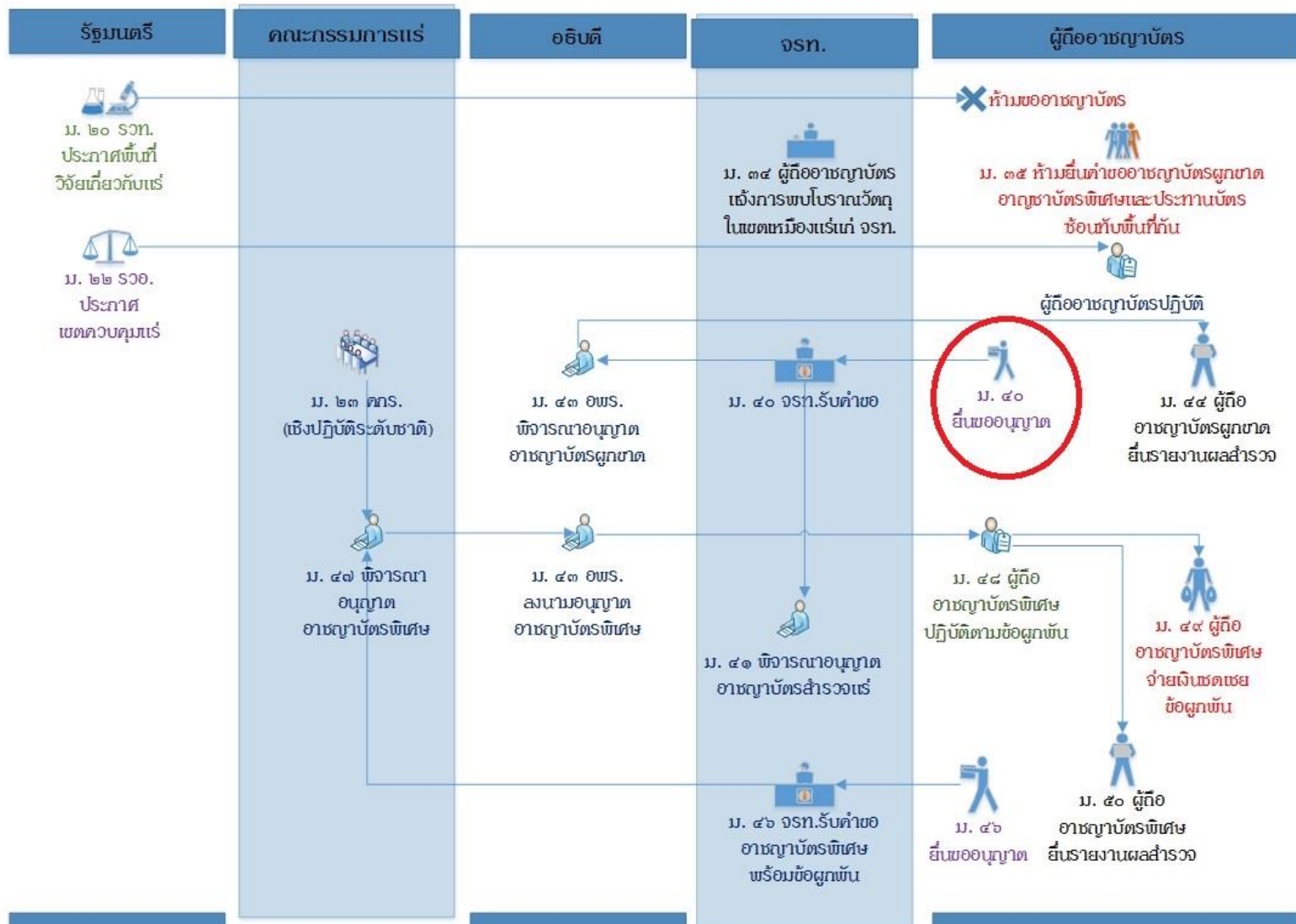
ลำดับ	ขั้นตอน	ระยะเวลา	ส่วนที่รับผิดชอบ
1)	การตรวจสอบเอกสาร เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารและพื้นที่ที่ยื่นขออาชญาบัตรพิเศษเขียนแผนที่ และลงรับคำขอในทะเบียนรับ-ส่งทั่วไป (- กรณีเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะทำความตกลงให้ผู้ยื่นเอกสารเพิ่มเติมภายในเวลาที่กำหนด - หากเอกสารถูกต้องครบถ้วน และไม่อยู่ในพื้นที่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 เจ้าหน้าที่จะแจ้งผู้ขอชำระค่าธรรมเนียม และรับจดทะเบียนคำขอ) (หมายเหตุ: -)	1 วัน ทำการ	สำนักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม
2)	การพิจารณา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ดำเนินการพิจารณา (หมายเหตุ: -)	80 วัน ทำการ	สำนักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม
3)	การลงนาม/คณะกรรมการมีมติ รัฐมนตรีพิจารณาอนุญาตและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ส่งเรื่องให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบภายใน 7 วัน (หมายเหตุ: -)	24 วัน ทำการ	-

ตารางที่ ๓.๖ รายการเอกสาร หลักฐานประกอบในการขออนุญาตอาชญาบัตรพิเศษ

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐ ผู้ออกเอกสาร
1)	บัตรประจำตัวประชาชน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- ของผู้ขออนุญาต/ผู้แทนนิติบุคคล (กรณีผู้ขออนุญาตเป็นนิติบุคคล) - ของผู้มอบอำนาจ/ผู้รับมอบอำนาจ มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
2)	สำเนาทะเบียนบ้าน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (ของผู้ขออนุญาต และมีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
3)	หนังสือเดินทาง ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- กรณีนิติบุคคลมีกรรมการผู้มีอำนาจลงนามเป็นบุคคลต่างด้าวหรือบุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการกงสุล
4)	ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- กรณีมีการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล)	กรมการปกครอง

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐ ผู้ออกเอกสาร
	- มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	
5)	หนังสือรับรองนิติบุคคล ฉบับจริง 0 ชุด สำเนา 2 ชุด หมายเหตุ (- สำเนาหนังสือรับรองของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแสดงรายชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนามและวัตถุประสงค์ ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน - สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทรับรอง ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับของบริษัทและหนังสือแสดงการจดทะเบียนนิติบุคคล โดยต้องมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่)	-
6)	หนังสือมอบอำนาจพร้อมติดอากรแสตมป์ (ถ้ามี) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (กรณีไม่อาจมอบฉบับจริงได้ ต้องเอาฉบับจริงมาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ และมอบสำเนาที่มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
7)	แผนงานและวิธีการสำรวจแร่ (โดยนักธรณีวิทยาหรือวิศวกรเหมืองแร่ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นผู้รับรอง ฉบับจริง 5 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (แผนงานและวิธีการสำรวจแร่ (โดยนักธรณีวิทยาหรือวิศวกรเหมืองแร่ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นผู้รับรอง)	-
8)	บันทึกคำรับรองเกี่ยวกับการจัดทำหลักฐานทุนทรัพย์ ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องส่งพร้อมการยื่นคำขอ)	-
9)	บัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ คำขอประทานบัตรที่ผู้ขอได้ยื่นขอไว้แล้ว และอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตรที่ผู้ขอถืออยู่ในขณะยื่นคำขอนี้ ฉบับจริง 0 ชุด สำเนา 2 ชุด หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
10)	หนังสือรับรองการเป็นสมาชิกสภาการเหมืองแร่ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
11)	คำขออาชญาบัตรพิเศษ (แบบคำขอ 3) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามโดยผู้ขออนุญาตทุกฉบับ)	-
12)	บันทึกข้อตกลงการจ่ายผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐ ฉบับจริง 3 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนามภายหลังยื่นคำขออาชญาบัตรพิเศษ)	-

ทั้งนี้กระบวนการพิจารณาอนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่ตามประเภทของใบอนุญาตมีความเชื่อมโยงกับการกิจหลายส่วนงาน ตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติต่างๆ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งได้แสดงไว้ตามรูปที่ ๓.๑

รูปที่ ๓.๑ ความเชื่อมโยงของกระบวนการอนุญาตอาชญาบัตรสำรวจแร่

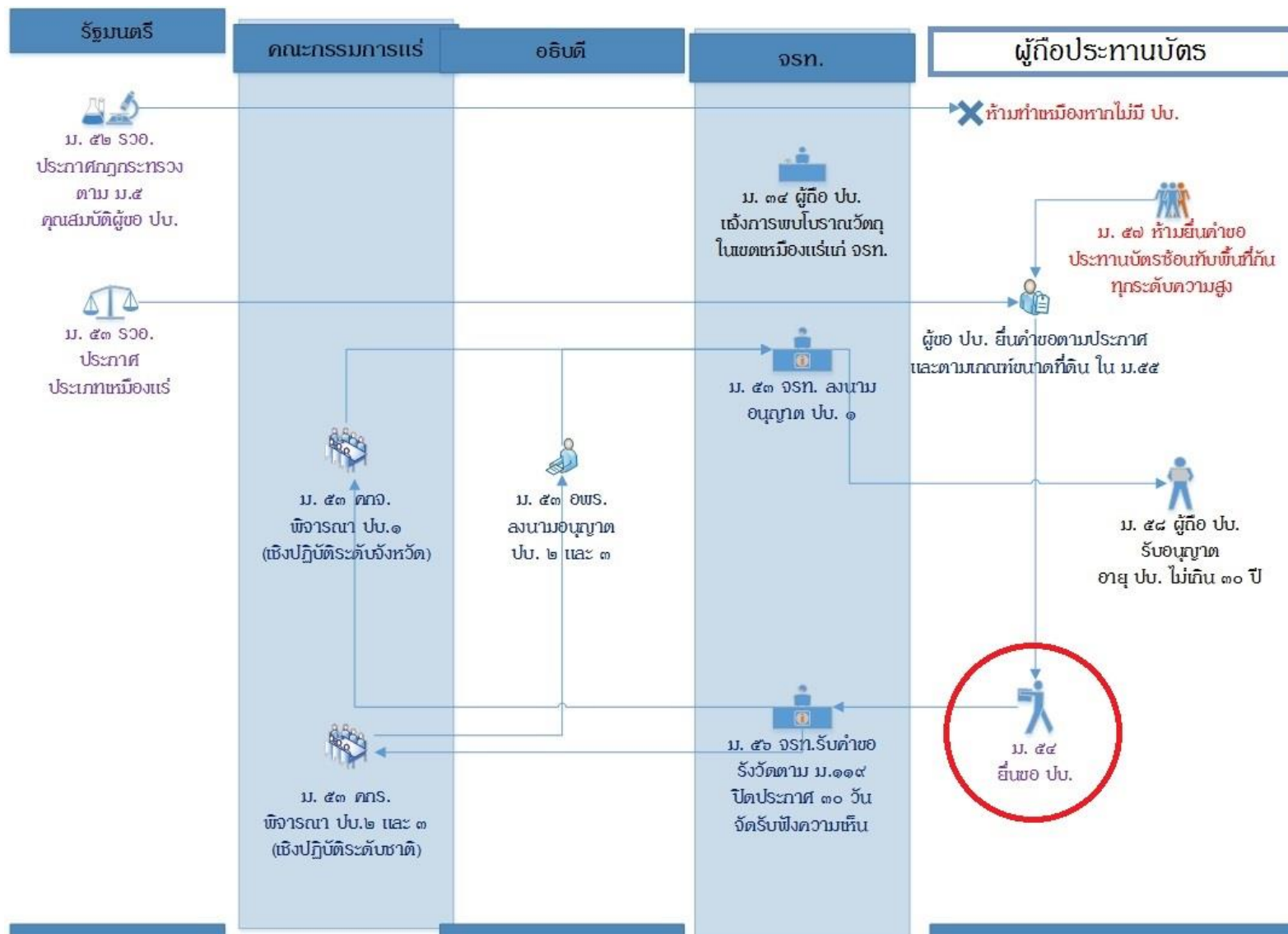
๓.๒ ข้อกำหนดเรื่องการทำเหมือง

เมื่อได้ข้อมูลการสำรวจแร่เพื่อบ่งชี้ว่าพื้นที่ใดมีศักยภาพแร่ที่สามารถพัฒนาเพื่อการทำเหมืองแร่ได้อย่างเหมาะสมกับขนาดทางเศรษฐกิจแล้ว กระบวนการสำคัญในลำดับถัดมาคือการขออนุญาตประทานบัตรเพื่อการทำเหมืองแร่ โดยนิยามคำว่า “เหมืองแร่” คือสถานที่หรือบริเวณที่มีโรงงาน เครื่องจักร สาธารณูปโภค และคนงาน ประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อขุดเจาะลงไปในพื้นที่ดินเพื่อนำสินแร่ออกมาทำการผลิต ด้วยวิธีการทำเหมืองแบบต่างๆ ทั้งแบบระดับพื้นดินและระดับใต้ดิน ในสมัยก่อนการผลิตแร่ดิบๆจะใช้วิธีการสูบและฉีดด้วยน้ำไปบริเวณสินแร่ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างลำเหมืองทดน้ำมาใช้ในการสูบน้ำ จึงนำชื่อมาใช้เรียกว่า เหมืองแร่ (<http://lc.dpim.go.th/kb/350>) โดยหลักการทำเหมืองแร่ นั้น คือการขุดดินหรือหินที่ปิดทับชั้นแร่ก่อนที่จะขุดเพื่อผลิตแร่ที่ วิธีการเหล่านี้จะเป็นแบบแผนที่มีการกำหนดลำดับลักษณะการขุดที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของแหล่งแร่ ลักษณะการทำงานจะอยู่บนผิวดิน ขุดลงไปเป็นบ่อเปิด และอาศัยคนงานและเครื่องจักรในการทำงาน โดยมีการออกแบบและวางแผนการทำเหมืองเป็นขั้นตอนที่ช่วยกำหนดทิศทางของการทำเหมืองในอนาคต การออกแบบที่สำคัญที่สุด คือ การกำหนดขอบเขตและขนาดของบ่อเหมืองในแต่ละช่วง รวมทั้งในช่วงสุดท้ายของการทำเหมือง โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- 1) แผนระยะยาว ประกอบด้วยการออกแบบขอบเขตสุดท้ายของบ่อเหมือง คำนวณปริมาณสำรองแร่ และอัตราส่วนดินต่อแร่ เพื่อศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ถึงความเป็นไปได้ในการทำเหมือง
- 2) แผนระยะสั้น เป็นการแบ่งแหล่งแร่ออกเป็นพื้นที่ย่อย สำหรับวางแผนการขุดขนดินและแร่ในแต่ละช่วงเวลาให้สอดคล้องกับแผนระยะยาว
- 3) แผนปฏิบัติ เป็นการวางแผนใช้เครื่องจักร กำหนดลำดับของพื้นที่ที่จะเข้าขุดแร่ให้สอดคล้องกับแผนระยะยาวและระยะสั้นที่วางไว้

ทั้งนี้ยังมีระบบงานสนับสนุนการทำเหมือง (Auxiliary operations) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ไม่ได้ดำเนินงานขุดและขนแร่โดยตรง แต่เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนให้หน่วยงานหลักของการทำเหมืองเปิดดำเนินไปอย่างไม่ติดขัดและมีประสิทธิภาพ เช่น งานระบายน้ำในบ่อเหมือง การเตรียมพื้นที่ทั้งดิน งานซ่อมบำรุงเครื่องจักร งานจัดการด้านความปลอดภัยในการทำเหมือง งานฟื้นฟูสภาพที่ดินและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อย่างไรก็ตามบทบัญญัติตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้นิยามคำว่า “ทำเหมือง” ให้หมายความว่า การกระทำแก่พื้นที่ไม่ว่าจะเป็นที่บกหรือที่น้ำเพื่อให้ได้มาซึ่งแร่ ด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด แต่ไม่รวมถึงการขุดหาแร่รายย่อยและการร่อนแร่ ซึ่งกำหนดพื้นที่ซึ่งสามารถทำเหมืองได้ไว้ภายในเขตประทานบัตร โดยประทานบัตรคือหนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อทำเหมืองภายในเขตที่กำหนดในหนังสือสำคัญนั้น และกำหนดนิยามคำว่า “เขตประทานบัตร” ให้หมายความว่าเขตพื้นที่ที่กำหนดในประทานบัตร สำหรับพื้นที่ทำเหมืองแร่ที่มีอาณาเขตประทานบัตรติดต่อกันรวมถึงพื้นที่ซึ่งใช้เพื่อระบบงานสนับสนุนการทำเหมือง ได้มีการกำหนดนิยามคำว่า “เขตเหมืองแร่” โดยหมายความว่า เขตประทานบัตรและให้รวมถึงเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้แต่งแร่หรือประกอบโลหกรรม หรือที่ทิ้งมูลดินทราย ซึ่งมีเขตติดต่อกับเขตประทานบัตร ดังนั้นการทำเหมืองแร่จึงหมายความว่ารวมกระบวนการกระทำแก่พื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งแร่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนดภายใต้ใบอนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติตามมาตรา ๕๒ ถึงมาตรา ๙๓ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอนการขออนุญาตไว้ดังรูปที่ ๓.๒ โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปที่ ๓.๒ หลักเกณฑ์ขั้นตอนการขออนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่

๓.๒.๑ ลักษณะข้อกำหนดตามสัญญาสัมปทานกรณีประทานบัตรทำเหมืองแร่

การทำเหมืองต้องได้รับอนุญาตประทานบัตรจึงจะสามารถดำเนินการได้ในพื้นที่ประทานบัตรที่ได้รับอนุญาตโดยประทานบัตรเพื่อการทำเหมืองนั้นเป็นสัญญาสัมปทานระหว่างรัฐและเอกชนในลักษณะของการให้สิทธิเอกชนจัดทำประโยชน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่รัฐกำหนด ซึ่งการที่รัฐอนุญาตให้มีการทำเหมืองแร่ในลักษณะของการออกประทานบัตรทำเหมืองแร่จะทำให้สัญญาสัมปทานในรูปแบบประทานบัตรนั้นมีความสำคัญดังนี้ (http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0536/07CHAPTER_1.pdf)

- ๑) เป็นกิจการที่กฎหมายให้สิทธิรัฐในการอนุญาตหรือยินยอมให้เอกชนแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
- ๒) เป็นกรณีที่รัฐผู้ให้สัมปทานมีอำนาจพิเศษบางประการเหนือเอกชนในเรื่องต่างๆ อาทิ
 - อำนาจในการควบคุมและกำกับดูแล
 - อำนาจในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ
 - อำนาจในการยกเลิก เพิกถอน และโอนกิจการเป็นของรัฐ
 - อำนาจในการออกข้อกำหนดและเงื่อนไขใดๆ ในการอนุญาตสัมปทาน
 - อำนาจในการออกข้อกำหนดเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดเพื่อความปลอดภัยแก่สาธารณะ
 - อำนาจในการสั่งการให้ผู้รับสัมปทานปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามสัญญาสัมปทาน
 - อำนาจในการควบคุม กำหนด หรือปรับเปลี่ยนอัตราค่าธรรมเนียม และผลตอบแทนแก่รัฐตามสัญญาสัมปทาน

ซึ่งการทำเหมือง นั้นต้องได้รับการอนุญาตประทานบัตร โดยประทานบัตรให้ใช้ได้เฉพาะตัวผู้ถือประทานบัตรและให้คุ้มถึงลูกจ้างของผู้ถือประทานบัตรด้วยตาม**มาตรา ๕๒** สำหรับการขอและการออก**ประทานบัตร** และคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอ รัฐในฐานะผู้ให้สัมปทานได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในรูปแบบของการ**ออกกฎกระทรวง** ซึ่งกฎกระทรวงนั้นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้สอดคล้องกับบทบัญญัติใน**มาตรา ๑๙** โดยต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจ ความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเหมือง ความเหมาะสมของมาตรการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนให้สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

สำหรับพื้นที่ซึ่งรัฐจะพิจารณาอนุญาตให้มีการทำเหมืองได้จะมีการแบ่งประเภทของการทำเหมืองออกเป็น ๓ ประเภท โดยพิจารณาจากขนาดพื้นที่ที่ใช้เพื่อการทำเหมือง ชนิดแร่ ลักษณะทางธรณีวิทยาของแหล่งแร่ วิธีการทำเหมือง และผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อาจเกิดจากการทำเหมืองตาม**มาตรา ๕๓** ซึ่งรัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศเพื่อแบ่งการทำเหมืองดังนี้

(๑) การทำเหมืองประเภทที่ ๑ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัดที่มีการทำเหมืองเป็นผู้ออกประทานบัตร

(๒) การทำเหมืองประเภทที่ ๒ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหกร้อยยี่สิบห้าไร่ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกประทานบัตร

ในการนี้ที่การทำเหมืองใดเข้าลักษณะของโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติต้องกำหนดให้เป็นการทำเหมืองประเภทที่ ๒ หรือประเภทที่ ๓ แล้วแต่กรณี

ผู้ประสงค์จะยื่นขอประทานบัตรในพื้นที่ใดให้ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ สำหรับพื้นที่นั้น โดยผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องส่งเอกสารหรือหลักฐานดังต่อไปนี้พร้อมคำขอ (มาตรา ๕๔)

(๒) แผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในระหว่างที่มีการทำเหมืองและหลังจากปิดเหมือง

(๔) เอกสารหรือหลักฐานที่แสดงว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินในเขตพื้นที่ที่ยื่นคำขอยินยอมให้ผู้อื่นยื่นคำขอทำเหมืองในเขตคำขอนั้นได้ และในกรณีพื้นที่ที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐให้ยื่นหลักฐานการอนุญาตให้เข้าใช้ประโยชน์เพื่อการทำเหมืองในพื้นที่ดังกล่าวจากหน่วยงานของรัฐก่อนการพิจารณาอนุญาต

การกำหนดหลักเกณฑ์การเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐตามข้อ (๓) ให้กำหนดวิธีการในการจัดสรรผลประโยชน์พิเศษที่จะแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่การทำเหมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกับเขตพื้นที่การทำเหมืองซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองด้วย

เมื่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ได้รับเอกสารคำขอประทานบัตรตาม **มาตรา ๕๔** แล้วจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ของเอกสารคำขอประทานบัตรพร้อมทั้งพิจารณาตรวจสอบขนาดพื้นที่ในการทำเหมืองตามคำขอประทานบัตรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามความใน **มาตรา ๕๕** โดยการพิจารณาให้การขอประทานบัตรในเขตหนึ่งให้ขอได้ไม่เกินคำขอละหกร้อยยี่สิบห้าไร่ เว้นแต่

(๒) การขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน ให้ขอได้ไม่เกินคำขอละหนึ่งหมื่นไร่

(๓) การขอประทานบัตรในทะเล ให้ขอได้ไม่เกินคำขอละห้าหมื่นไร่

47

เมื่อได้กำหนดเขตพื้นที่แล้ว เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ต้องดำเนินการประกาศการขอประทานบัตรของผู้ยื่นคำขอโดยปิดประกาศเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวันไว้ในที่เปิดเผยในท้องที่ที่มีการยื่นขอประทานบัตร ณ สถานที่ดังต่อไปนี้

๑. สำนักงานเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่
๒. ที่ว่าการอำเภอ
๓. ที่ทำการกำนัน
๔. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
๕. ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อครบกำหนดเวลาให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งในกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติจะสั่งให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จัดให้มีการทำประชามติของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตรโดยผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายก็ได้ โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และค่าใช้จ่ายในการทำประชามติให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

เมื่อผู้ขอประทานบัตรได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการออกประทานบัตรตามกฎหมายที่ออกตามความในมาตรา ๕๒ แล้ว ผู้ออกประทานบัตรจะกำหนดอายุประทานบัตรให้มีอายุไม่เกินสามสิบปีนับแต่วันที่ออก (มาตรา ๕๔)

สำหรับประทานบัตรใดที่ได้กำหนดอายุไว้ต่ำกว่าสามสิบปี ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรประสงค์จะขอต่ออายุให้ยื่นคำขอก่อนวันที่ประทานบัตรสิ้นอายุเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ทั้งนี้ ผู้ออกประทานบัตรจะต่ออายุให้อีกก็ได้ แต่เมื่อรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินสามสิบปี

ในกรณีที่ประทานบัตรใดได้รับการต่ออายุ ให้ระยะเวลาการต่ออายุเริ่มนับแต่วันที่ผู้ออกประทานบัตรอนุญาตให้มีการต่ออายุนั้น

การยื่นคำขอต่ออายุและการอนุญาตให้ต่ออายุประทานบัตร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการประเมินผลการดำเนินการตามมาตราการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน เพื่อประกอบการพิจารณาการขอต่ออายุประทานบัตรด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต

1. ผู้ขออนุญาตต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายฉบับที่ 19 (พ.ศ. 2516) ออกตามความในพ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ (บทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๗๘ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐) พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. การยื่นขอประทานบัตรต้องไม่เป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือพื้นที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี

3. การยื่นขอประทานบัตรในเขตพื้นที่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่ง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ (บทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๗๘ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาอนุญาตให้ยื่นคำขอได้เป็นกรณีพิเศษก่อนการรับจดทะเบียนคำขอ

4. การยื่นขอประทานบัตรที่มีพื้นที่เหลื่อมล้ำทับซ้อนกัน การดำเนินการคำขอต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับลงวันที่ 12 กันยายน 2550 เรื่อง นโยบายว่าด้วยการยื่นคำขออาชญา

บัตรผูกขาดสำรวจแร่คำขออาชญาบัตรพิเศษ และคำขอประทานบัตร กรณีการยื่นคำขอหลอมล้ำทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน หรือประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ยื่นขอรายแรกเป็นผู้เป็นดำเนินการคำขอก่อน

5. ต้องไม่เป็นการยื่นคำขอทับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตร หรือประทานบัตรที่สิ้นอายุซึ่งได้ยื่นคำขอต่ออายุประทานบัตรไว้แล้ว ของผู้อื่น

6. ต้องไม่เป็นการยื่นคำขอทับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ เว้นแต่เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้นตามประมวลกฎหมายที่ดิน

7. เมื่อรังวัดกำหนดเขตพื้นที่ประทานบัตรซึ่งผู้ขออนุญาตเป็นผู้นำรังวัดเรียบร้อยแล้ว ผู้ขออนุญาตประทานบัตรต้องดำเนินการ

7.1 ประสานองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอความเห็นการขอประทานบัตรโดยต้องเข้าร่วมประชุมชี้แจงและให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการทำเหมืองแร่ให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน

7.2 จัดทำรายงานลักษณะธรณีวิทยาแหล่งแร่และแผนผังโครงการทำเหมืองตามระเบียบกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ว่าด้วยการจัดทำรายงานลักษณะธรณีวิทยาแหล่งแร่ และแผนผังโครงการทำเหมือง ส่งให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเพื่อส่งให้สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เขตตรวจสอบรับรอง (ใช้เวลาในการตรวจสอบ 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานหรือแผนผังแล้วแต่กรณี)

7.3 กรณีมีการออกแบบเพื่อทำเหมืองใกล้หรือในทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะภายในระยะ 300 เมตร ผู้ขออนุญาตต้องไปยื่นขอความเห็นชอบจากอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาล และหน่วยงานที่ดูแลรักษาทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะนั้นๆ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย กรณีทำเหมืองในทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้วย

7.4 กรณีผู้ขออนุญาตประสงค์จะยื่นคำขอใบอนุญาตเกี่ยวกับการทำเหมืองตามแบบคำขอ 6 แบบคำขอ 7 แบบคำขอ 8 แบบคำขอ 10 แบบคำขอ 11 แบบคำขอ 12 และแบบคำขอ 15 พนักงานเจ้าหน้าที่จะรับคำขอไว้ และดำเนินการเตรียมไว้จนถึงขั้นพร้อมที่จะออกใบอนุญาตเมื่อได้รับประทานบัตรแล้ว

7.5 จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ (EHIA) ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณียื่นต่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และส่งสำเนาหนังสือการยื่นรายงานดังกล่าวให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดภายใน 7 วัน ยกเว้นเป็นการขอประทานบัตรชนิดแร่ที่ไม่ต้องจัดทำรายงานดังกล่าว ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.6 ยื่นขออนุญาตใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อการทำเหมืองตามระเบียบและกฎหมายของหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ กรณีเป็นที่ดินของรัฐภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และสำเนาหนังสือดังกล่าวให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ภายใน 7 วัน

8. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจะดำเนินการยกคำขอเมื่อแจ้งเตือนทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ที่จัดแจ้งไว้ไม่เกิน 2 ครั้ง ยกเว้นข้อ 8.3 ดังต่อไปนี้

8.1 ขาดนัดในการนำรังวัดกำหนดเขตพื้นที่คำขอประทานบัตรโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือ

8.2 ละเลยเพิกเฉยไม่ดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งในการดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อออกประทานบัตร

8.3 ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหมวด 3 การสำรวจแร่และการผูกขาดสำรวจแร่หรือหมวด 4 การทำเหมือง ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510

8.4 เมื่อปรากฏว่าแร่ชนิดที่ประสงค์ที่จะเปิดการทำเหมืองในเขตคำขอมิใช่เพียงพอที่จะเปิดทำเหมืองได้

9. กรณีมีการร้องเรียนคัดค้านการขอประทานบัตร ต้องมีการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนคัดค้านตามแนวทางปฏิบัติของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ก่อน

10. กรณีการขอประทานบัตรในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หรือพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี ต้องได้รับอนุญาตผ่อนผันจากคณะรัฐมนตรี

11. กรณีการขอประทานบัตรในพื้นที่ของรัฐ ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานเจ้าของพื้นที่

12. ผู้ขออนุญาตต้องยื่นเอกสารครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด โดยความถูกต้องของเอกสารหากไม่อาจพิจารณาได้ในขณะที่รับคำขอ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาภายหลังจากที่ได้รับการยื่นคำขอครบถ้วนแล้ว กรณีที่ความไม่ถูกต้องของเอกสารที่ตรวจพบในภายหลังเป็นเหตุที่ไม่อาจอนุญาตได้ ผู้อนุญาตจะมีคำสั่งไม่อนุญาต

13. ขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือจะเริ่มนับระยะเวลาตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคู่มือสำหรับประชาชนเรียบร้อยแล้ว

ตารางที่ ๓.๗ ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ ในการขออนุญาตประทานบัตร

ลำดับ	ขั้นตอน	ระยะเวลา	ส่วนที่รับผิดชอบ
1)	การตรวจสอบเอกสาร พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารและพื้นที่ที่ยื่นขอเขียนแผนที่ และ ลงรับคำขอในทะเบียนรับ-ส่งทั่วไป (- กรณีเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะทำความเข้าใจให้ผู้ ยื่นเอกสารเพิ่มเติมภายในเวลาที่กำหนด - หากเอกสารถูกต้องครบถ้วน และไม่อยู่ในพื้นที่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่ง พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 เจ้าหน้าที่จะแจ้งผู้ขอชำระ ค่าธรรมเนียม และรับจดทะเบียนคำขอ)	1 วันทำการ	สำนักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม
2)	การพิจารณา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการ เหมืองแร่พิจารณา	165 วัน ทำการ	สำนักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม
3)	การลงนาม/คณะกรรมการมีมติ รัฐมนตรีพิจารณาอนุญาต และกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการ เหมืองแร่ส่งเรื่องให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อแจ้งผลการ พิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบภายใน 7 วัน	24 วัน ทำการ	สำนักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม

ตารางที่ ๓.๘ รายการเอกสาร หลักฐานประกอบในการขออนุญาตประทานบัตร

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐ ผู้ออกเอกสาร
1)	บัตรประจำตัวประชาชน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- ของผู้ขออนุญาต/ผู้แทนนิติบุคคล (กรณีผู้ขออนุญาตเป็นนิติบุคคล) - ของผู้มอบอำนาจ/ผู้รับมอบอำนาจ - ของเจ้าของที่ดิน กรณีผู้ขออนุญาตไม่ใช่เจ้าของที่ดิน มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
2)	สำเนาทะเบียนบ้าน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (ของผู้ขออนุญาต และมีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
3)	หนังสือเดินทาง ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- กรณีนิติบุคคลมีกรรมการผู้มีอำนาจลงนามเป็นบุคคลต่างด้าว - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการกงสุล
4)	ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (- กรณีมีการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
5)	หนังสือรับรองนิติบุคคล ฉบับจริง 0 ชุด สำเนา 2 ชุด หมายเหตุ (- สำเนาหนังสือรับรองของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแสดงรายชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนามและวัตถุประสงค์ ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน - สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทรับรอง ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน - สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับของบริษัทและหนังสือแสดงการจดทะเบียนนิติบุคคล โดยต้องมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่)	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
6)	คำขอดูและขอเขียนแผนที่ (แบบ พร. 301) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตยื่นเพื่อขอดูแผนที่ก่อนการยื่นขอประทานบัตร)	-
7)	หนังสือมอบอำนาจพร้อมติดอากรแสตมป์ (ถ้ามี) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (กรณีไม่อาจมอบฉบับจริงได้ ต้องเอาฉบับจริงมาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ และมอบสำเนาที่มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
8)	หลักฐานการพบแร่จากผลการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรฯ หรือคำรับรองของผู้ยื่นขอประทานบัตรในพื้นที่เดิมหรือติดต่อกับประทานบัตรเดิมว่าพบแร่ชนิดที่ประสงค์จะทำเหมือง หรือแร่ในเขตคำขอนั้นอยู่ในลักษณะที่สามารถมองเห็นได้ หรือใช้ข้อมูลการสำรวจแร่ของทางราชการ ฉบับจริง 1 ชุด สำเนา 1 ชุด หมายเหตุ (โดยมีนักธรณีวิทยาหรือวิศวกรเหมืองแร่ให้คำรับรอง และมีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
9)	บัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ คำขอประทานบัตรที่ผู้ขอได้ยื่นขอไว้แล้ว และอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตรที่ผู้ขอถืออยู่ในขณะยื่นคำขอนี้ ฉบับจริง 0 ชุด สำเนา 2 ชุด หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐ ผู้ออกเอกสาร
10)	เอกสารสิทธิ์ที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน กรณีการยื่นขอประทานบัตรในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ ฉบับจริง 0 ชุด สำเนา 2 ชุด หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมที่ดิน
11)	หนังสือรับรองจากสำนักงานที่ดินท้องที่ กรณีการยื่นขอประทานบัตรในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์และเป็นที่ดิน น.ส.3 ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (ออกโดยสำนักงานที่ดินท้องที่ที่มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมที่ดิน
12)	แผนผังรวมโฉนดที่ดินที่มีคำรับรองจากสำนักงานที่ดินท้องที่ กรณีใช้ที่ดินตั้งแต่ 2 แปลงขึ้นไป ในการยื่นขอประทานบัตร ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมที่ดิน
13)	หนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อการขอประทานบัตรกรณีเป็นที่ดินของบุคคลอื่น ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
14)	หนังสือรับรองการเป็นสมาชิกสภาการเมืองแร่ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 2 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
15)	คำขอประทานบัตร (แบบคำขอ 5) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามโดยผู้ขออนุญาตทุกฉบับ)	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
16)	บันทึกนัดหมายกำหนดวันทำการรังวัดกำหนดเขตคำขอประทานบัตร ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนามเพื่อนัดหมายรังวัด)	-
17)	บันทึกคำรับรองเกี่ยวกับการจัดหาคนงานรังวัด และออกค่าใช้จ่าย ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนามเป็นผู้จัดหาคนงานรังวัดและออกค่าใช้จ่าย)	-
18)	บันทึกรับรองการนำรังวัด ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนามรับรองการรังวัด)	-
19)	รายงานการไต่สวนประกอบคำขอประทานบัตร (แบบ พร. 211) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ได้จากการไต่สวนคำขอประทานบัตรที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนาม)	สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
20)	คำขอใบอนุญาตอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง (แบบคำขอ 6 แบบคำขอ 7 แบบคำขอ 11 แบบคำขอ 12 และแบบคำขอ 15) (ถ้ามี) ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตประสงค์จะยื่นหลังยื่นคำขอประทานบัตร)	-
21)	คำขอใบอนุญาตทำเหมืองใกล้ทางหลวง หรือทางน้ำสาธารณะ (แบบคำขอ 10) กรณีขอทำเหมืองใกล้ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะภายในระยะ 50 เมตร ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ -	-
22)	หนังสือความเห็นชอบจากอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล และ	-

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐ ผู้ออกเอกสาร
	หน่วยงานที่ดูแลรักษาทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ กรณีมีการออกแบบเพื่อ ทำเหมืองใกล้ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะภายในระยะ 50 เมตร ฉบับจริง 1 ชุด สำเนา 0 ชุด หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องนำส่งหลังยื่นคำขอ ภายใน ระยะเวลาที่กำหนดไว้)	
23)	หนังสืออนุญาตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ กรณี มีการออกแบบเพื่อทำเหมืองในทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ ฉบับจริง 1 ชุด สำเนา 0 ชุด หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องนำส่งหลังยื่นคำขอ)	-
24)	คำขอใบอนุญาตร่วมโครงการทำเหมืองเป็นเหมืองเดียวกัน (แบบคำขอ 8) กรณี ร่วมโครงการทำเหมืองเป็นเหมืองเดียวกันกับประทานบัตร/คำขอประทานบัตร ของผู้อื่น ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ -	-
25)	รายงานลักษณะธรณีวิทยาแหล่งแร่ (โดยนักธรณีวิทยาหรือวิศวกรเหมืองแร่ที่ขึ้น ทะเบียนกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นผู้รับรอง) ฉบับจริง 4 ชุด สำเนา 0 ชุด หมายเหตุ (ยกเว้นการขอประทานบัตรชนิดแร่ดินอุตสาหกรรม ดินซีเมนต์ ดิน เหนียวสี ดินมาร์ล บอลเคลย์ ดินทนไฟ ดินเบา ทราายแก้ว หรือทรายซิลิกา ซึ่ง รายงานลักษณะธรณีวิทยาและแผนผังโครงการทำเหมืองจะอยู่ในฉบับเดียวกัน) (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องนำส่งหลังยื่นคำขอ ภายในระยะเวลาที่ กำหนดไว้)	-
26)	แผนผังโครงการทำเหมือง ฉบับจริง 8 ชุด สำเนา 0 ชุด หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองโดยผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม พร้อม สำเนาใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม และรับรองสำเนาถูกต้อง โดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
27)	แผนผังโครงการทำเหมือง (กรณีขอประทานบัตรชนิดแร่ดินอุตสาหกรรม ดิน ซีเมนต์ ดินเหนียวสี ดินมาร์ล บอลเคลย์ ดินทนไฟ ดินเบา ทราายแก้ว หรือทราย ซิลิกา) ฉบับจริง 10 ชุด สำเนา 0 ชุด หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองโดยผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม พร้อม สำเนาใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม และรับรองสำเนาถูกต้อง โดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
28)	บันทึกคำรับรองเกี่ยวกับการจัดทำหลักฐานทุนทรัพย์ ฉบับจริง 2 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนามภายหลังยื่นคำขอ ประทานบัตร)	-
29)	บันทึกคำรับรองการเปิดการทำเหมือง ฉบับจริง 2 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนามภายหลังยื่นคำขอ ประทานบัตร)	-

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐ ผู้ออกเอกสาร
30)	บันทึกข้อตกลงการจ่ายผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐ กรณีที่มูลค่าแหล่งแร่เกิน 50 ล้านบาท ฉบับจริง 3 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนามภายหลังยื่นคำขอประทานบัตร)	-
31)	บันทึกรับรองการไม่ทำเหมืองใกล้ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะภายในระยะ 50 เมตร กรณีไม่ประสงค์จะทำเหมืองใกล้ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องลงนามภายหลังยื่นคำขอประทานบัตร)	-
32)	หนังสือแจ้งการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อการขอประทานบัตรของหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ กรณีการขอประทานบัตรในที่ดินของรัฐ ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 0 ฉบับ หมายเหตุ (เป็นเอกสารเพิ่มเติมที่ผู้ขออนุญาตต้องนำส่งภายหลังยื่นคำขอประทานบัตร)	-

๓.๓ สิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตร และการรับช่วง การโอน และการสวมสิทธิ

๓.๓.๑ สิทธิของผู้ถือประทานบัตร

เมื่อผู้ยื่นคำขอประทานบัตรเหมือนแร่ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ครบถ้วนสมบูรณ์จนได้รับประทานบัตรเหมือนแร่แล้ว จะทำให้เกิดสิทธิจากการเป็นผู้ถือประทานบัตรโดย พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้เป็นสิทธิสิทธิในเขตเหมือนแร่ตามมาตรา ๕๙ ซึ่ง ครอบคลุมเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑. การเตรียมการเพื่อการทำเหมือง เช่น การปลูกสร้างอาคาร การก่อสร้างหรือการติดตั้งเครื่องทุ่นแรงในการทำเหมือง ขุดทางน้ำ ทำท่อบน หรือทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตประทานบัตรเพื่อประโยชน์แก่การทำเหมือง

๒. แต่งแร่ หรือประกอบโลหกรรม หรือทิ้งมูลดินทราย

๓. ทำเหมืองในเขตประทานบัตร และขายแร่ที่ระบุไว้ในประทานบัตร รวมถึงแร่อื่นที่เป็นผลพลอยได้จากการทำเหมืองนั้น

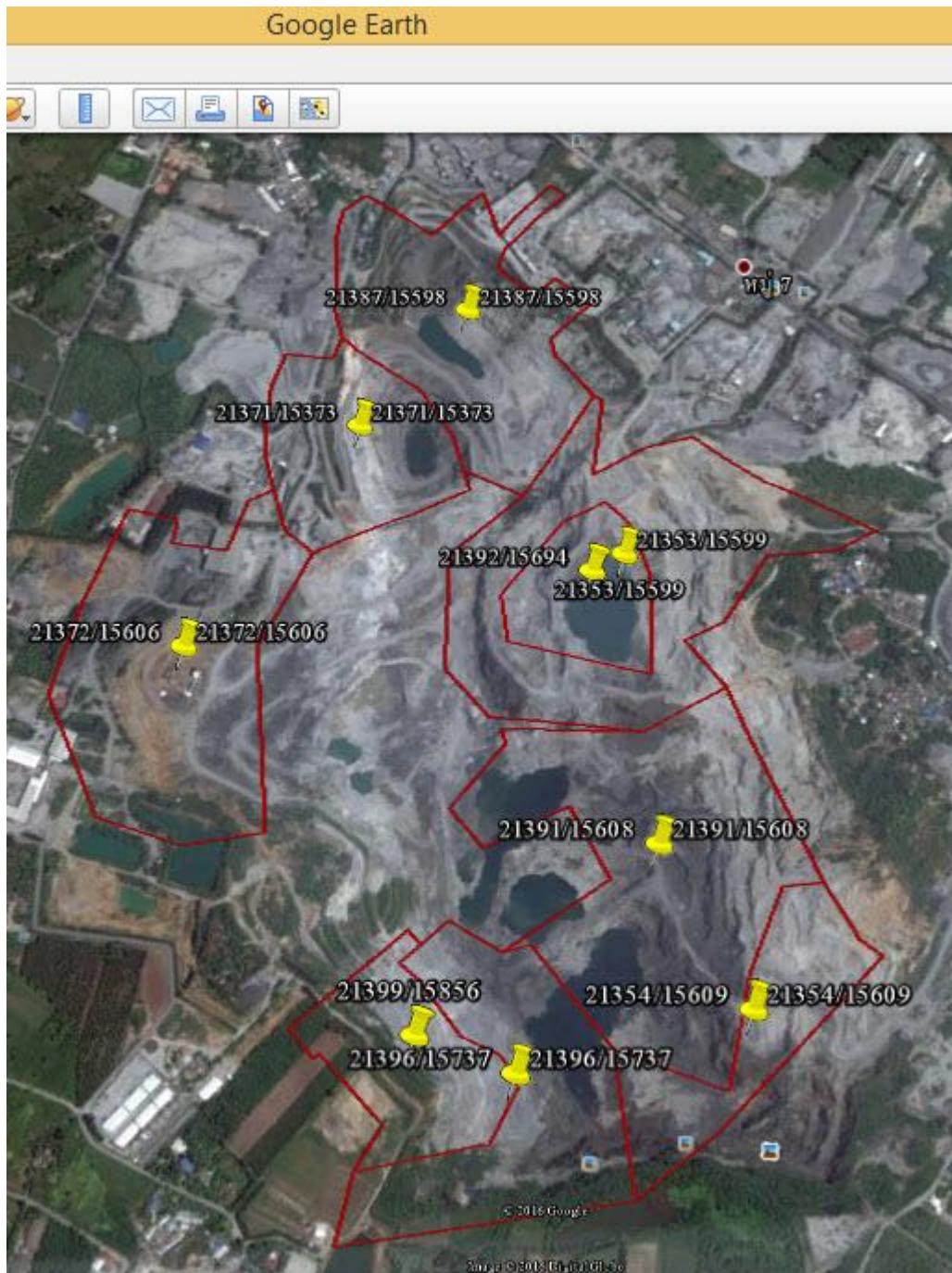
ทั้งนี้ การแต่งแร่ หรือประกอบโลหกรรม หรือทิ้งมูลดินทราย เว้นแต่เป็นการกระทำในเขตพื้นที่ที่ดินมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง นั้น มิให้ใช้บังคับกับผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน ซึ่งอาจมีผลกระทบจากกระบวนการเหล่านั้นจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการอนุญาตและการทำเหมืองใต้ดินไว้เป็นการเฉพาะในหมวดที่ ๖ ของพ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ อย่างไรก็ตามการใช้สิทธิของผู้ถือประทานบัตรตามมาตรา ๕๙ นี้ เมื่อสิ้นอายุประทานบัตรแล้ว ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถือประทานบัตรได้มาซึ่งสิทธิครอบครองที่ดินนั้น

สำหรับกรณีที่ประทานบัตรเหมือนแร่มีอาณาเขตติดต่อกันซึ่งสามารถออกแบบหน้าเหมืองหรือใช้เนื้อที่ประทานบัตรร่วมกันเพื่อดำเนินการทำเหมืองตามสิทธิในมาตรา ๕๙ ได้อย่างสะดวกปลอดภัย (รูปที่ ๓.๓) พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรสามารถร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเพื่อให้มีเขตเหมือนแร่เดียวกันได้ตามมาตรา ๖๐ โดยระบุไว้ดังนี้

๑) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรคนเดียวมีประทานบัตรหลายฉบับซึ่งมีเขตประทานบัตรติดต่อกันให้ถือว่าประทานบัตรทั้งหมดมีเขตเหมือนแร่เดียวกัน

๒) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรหลายคนมีประทานบัตรซึ่งมีเขตประทานบัตรติดต่อกัน อาจร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกันได้ โดยยื่นคำขอและรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๓) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรหลายคนมีประทานบัตรซึ่งมีเขตประทานบัตรติดต่อกัน และมีพื้นที่เหมืองแร่ที่ไม่อาจทำเหมืองแต่ฝ่ายเดียวได้อย่างปลอดภัยหรือไม่อาจนำแร่ในเขตนั้นมาใช้อย่างคุ้มค่าได้ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และเพื่อความปลอดภัย ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่มีอำนาจกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรหลายคนซึ่งมีเขตประทานบัตรติดต่อกันร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกันได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

รูปที่ ๓.๓ ลักษณะพื้นที่ซึ่งมีเขตประทานบัตรเหมือนกันซึ่งสามารถร่วมแผนผังโครงการฯ ได้

เพื่อลดภาระผูกพันที่เกิดจากสิทธิของผู้ถือประทานบัตร พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรสามารถคืนสิทธิตามประทานบัตรได้ ภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนดตาม **มาตรา ๖๑** ซึ่งได้ระบุไว้ดังนี้

ในกรณีผู้ถือประทานบัตรไม่มีหนี้ค้างชำระและได้ฟื้นฟูพื้นที่ รวมทั้งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขการออกประทานบัตรจนครบถ้วนแล้ว ผู้ถือประทานบัตรอาจคืนสิทธิตามประทานบัตรทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยยื่นคำขอและคืนประทานบัตรต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องถิ่น

กรณีคืนประทานบัตรทั้งหมด ให้สิทธิตามประทานบัตรนั้นสิ้นสุดลงเมื่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าผู้ถือประทานบัตรได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วและมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรทราบ

กรณีคืนประทานบัตรบางส่วน ให้สิทธิตามประทานบัตรส่วนที่คืนสิ้นสุดลงเมื่อมีการกำหนดเขตเพื่อตัดเนื้อที่ประทานบัตรส่วนที่ไม่ได้คืนออกจากส่วนที่คืนเสร็จแล้ว และเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ได้ส่งประทานบัตรที่เหลืออยู่คืนแก่ผู้ถือประทานบัตรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

การพิจารณาค่าขอคืนประทานบัตรให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ที่ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอคืนประทานบัตร โดยผู้ถือประทานบัตรที่ประสงค์ขอคืนประทานบัตรบางส่วนต้องชำระค่าใช้จ่ายในการกำหนดเขตเพื่อคืนประทานบัตรบางส่วน

ทั้งนี้ สิทธิของผู้ถือประทานบัตรจะสิ้นสุดลงตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๒ ดังนี้

(๑) ผู้ถือประทานบัตรตายหรือสิ้นสภาพนิติบุคคล

(๒) ผู้ถือประทานบัตรเป็นบุคคลล้มละลาย

(๓) ผู้ถือประทานบัตรขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ผู้ออกประทานบัตรมีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตร

(๕) เมื่อผู้ถือประทานบัตรไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในเขตประทานบัตรหรือเขตเหมืองแร่ต่อไปโดยคำสั่งของศาลหรือคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนพื้นที่ที่เจ้าของที่ดินไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อนุญาตนั้น และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖๑ วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๖) สิ้นอายุตามที่กำหนดไว้ในประทานบัตร

(๗) ไม่ชำระค่าภาคหลวงแร่ หรือชำระค่าภาคหลวงแร่ไม่ถูกต้องครบถ้วนภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๑๓๓ วรรคสอง

เมื่อสิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๖๒ แล้ว หากแต่ยังคงมีแร่คงเหลือตกค้างในพื้นที่อยู่ และผู้ถือประทานบัตรไม่มีความประสงค์จะถือประโยชน์จากแร่นั้นตามสิทธิในใบอนุญาตครอบครองแร่ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติต่อแร่นั้นไว้ในมาตรา ๖๓ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) หากมีแร่คงเหลืออยู่ในเขตเหมืองแร่และผู้ถือประทานบัตรหรือทายาทไม่ยื่นขออนุญาตครอบครองภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่สิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลงให้แร่นั้นตกเป็นของแผ่นดิน

๒) อธิบดีมีอำนาจนำแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดินนำออกขาย

๓) หากแร่ที่นำออกขายนั้นมีราคาต่ำเกินไป อธิบดีมีอำนาจให้ดำเนินการปรับปรุง ดัดแปลง หรือแต่งแร่ดังกล่าวเพื่อให้มีราคาเพิ่มขึ้นและคุ้มค่าก่อนขาย (ให้หักค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง ดัดแปลง หรือแต่งแร่จากเงินที่ได้จากการขายแร่ นั้น)

๔) ผู้ซื้อแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดินให้ขออนุญาตครอบครองแร่เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย และเมื่อประสงค์จะขายให้ขออนุญาตขนแร่และขายแร่เป็นกรณีพิเศษเฉพาะครั้งนั้นตามมาตรา ๙๗ วรรคสอง

๕) ในกรณีไม่มีผู้ซื้อแร่หรือแร่นั้นมีราคาไม่คุ้มค่าต่อค่าใช้จ่ายในการขาย อธิบดีอาจสั่งให้นำแร่นั้นไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยหรือเพื่อประโยชน์อื่นแก่ทางราชการ หรือจำหน่ายออกจากสารบบของทางราชการ

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการเกี่ยวกับการขายแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดิน การปรับปรุง ดัดแปลง หรือแต่งแร่ หรือการศึกษาวิจัยเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ หรือการจำหน่ายออกจากสารบบให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ทั้งนี้การสิ้นสุดลงแห่งสิทธิของผู้ถือประทานบัตรตามมาตรา ๖๒ จะต้องมีการประกาศถึงการสิ้นสุดอายุประทานบัตร ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๖๔ เมื่อประทานบัตรได้สิ้นอายุ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ในกรณีตามมาตรา ๗๕ (กรณีที่สิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลงก่อนประทานบัตรสิ้นอายุผู้ออกประทานบัตรอาจจัดให้มีการประมูลเพื่อให้ผู้ชนะการประมูลเข้าสวมสิทธิการทำเหมืองตามประทานบัตรนั้น) หรือผู้ถือประทานบัตรยื่นคำขอต่ออายุและยังมิได้มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุจากผู้ออกประทานบัตร

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเชิงการพิจารณาดีทางแพ่ง อันเกี่ยวกับสิทธิของผู้ถือประทานบัตรซึ่งไม่ถือว่าการอนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่เป็นทรัพย์สินของผู้ถือประทานบัตร เนื่องด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายแร่ได้กำหนดให้แร่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ดังนั้นกระบวนการทำเหมืองตามสิทธิในมาตรา ๕๙ จึงไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตามมาตรา ๖๕

สำหรับกรณีการถือครองประทานบัตรเพื่อจำหน่ายถ่านหินสิทธิของผู้ถือประทานบัตรโดยไม่มีผลประโยชน์จะทำเหมือง อันเป็นการกีดกันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแร่ต่อผู้ลงทุนรายอื่นที่มีความพร้อมในการทำเหมืองแร่ พ.ร.บ. แร่จึงได้กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรต้องทำเหมืองแร่ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๖ ดังนี้

- ๑) ผู้ถือประทานบัตรต้องเปิดการทำเหมืองภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับประทานบัตรเว้นแต่มีเหตุขัดข้องและได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่
- ๒) การเปิดการทำเหมืองให้หมายความรวมถึงการเตรียมการทำเหมืองตามมาตรา ๕๙ (๑) ด้วย
- ๓) ก่อนการเปิดการทำเหมือง ผู้ถือประทานบัตรต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และต้องนำพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบและเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่แล้ว ให้ดำเนินการทำเหมืองได้
- ๔) การทำเหมืองต้องมีปริมาณงานและระยะเวลาไม่น้อยกว่าหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด
- ๕) ในกรณีมีเหตุขัดข้อง ผู้ถือประทานบัตรอาจขออนุญาตหยุดการทำเหมืองต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ และจะหยุดทำเหมืองได้เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยเหตุขัดข้องในการเปิดการทำเหมือง การหยุดการทำเหมือง ระยะเวลา การตรวจสอบ การขออนุญาตหยุดการทำเหมือง และการขออนุญาตเปิดการทำเหมือง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- ๖) เมื่อผู้ถือประทานบัตรประสงค์จะขอเปิดการทำเหมืองหลังจากได้รับอนุญาตให้หยุดการทำเหมือง ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ และจะเริ่มทำเหมืองได้เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่

ทั้งนี้ ขั้นตอนการขออนุญาตเปิดการทำเหมืองมีหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต ดังนี้

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ในการยื่นคำขออนุญาตเปิดการทำเหมือง

1. ผู้ขออนุญาตเป็นผู้ถือประทานบัตรหรือผู้รับช่วงการทำเหมืองตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
2. การขออนุญาตเปิดการทำเหมืองต้องเป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 28 (พ.ศ. 2517) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 (บทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๗๘ ของ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐) และคู่มือการตรวจสอบการขออนุญาตเปิดการทำเหมือง ของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
3. ผู้ขออนุญาตจะต้องได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์พื้นที่จากเจ้าของพื้นที่ก่อน และในกรณีที่ต้องใช้วัดระบุเปิดในการทำเหมืองจะต้องได้รับใบอนุญาต ชื่อ มี และใช้วัดระบุเปิด
4. ต้องดำเนินการตามแผนผังโครงการทำเหมืองมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเงื่อนไขการอนุญาตประทานบัตรที่กำหนดให้ต้องดำเนินการก่อนเปิดการทำเหมือง
5. ในการตรวจสอบขออนุญาตเปิดการทำเหมืองให้ผู้ขออนุญาตพร้อมวิศวกรควบคุมเป็นผู้นำตรวจ
6. ผู้ขออนุญาตต้องยื่นเอกสารครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด โดยความถูกต้องของเอกสาร หากไม่อาจพิจารณาได้ในขณะที่รับคำขอ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาภายหลังจากที่ได้รับการยื่นคำขอครบถ้วนแล้ว กรณีที่ความไม่ถูกต้องของเอกสารที่ตรวจพบในภายหลังเป็นเหตุที่ไม่อาจอนุญาตได้ ผู้อนุญาตจะมีคำสั่งไม่อนุญาต
7. ขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือจะเริ่มนับระยะเวลาตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารครบถ้วน

ตารางที่ ๓.๙ ขั้นตอน ระยะเวลา การขออนุญาตเปิดการทำเหมือง

ลำดับ	ขั้นตอน	ระยะเวลา	ส่วนที่รับผิดชอบ
1)	การตรวจสอบเอกสาร พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสาร - กรณีเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำความตกลงให้ผู้ขอยื่นเอกสารเพิ่มเติมภายในเวลาที่กำหนด - หากเอกสารถูกต้องครบถ้วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะรับจดทะเบียนคำขอ	1 วัน ทำการ	สำนักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม
2)	การพิจารณา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่พิจารณา	15 วัน ทำการ	กรมอุตสาหกรรม พื้นฐานและการ เหมืองแร่
3)	การลงนาม/คณะกรรมการมีมติ เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่พิจารณาอนุญาตและแจ้งให้ผู้ขออนุญาตทราบ	4 วัน ทำการ	สำนักงาน ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม

ตารางที่ ๓.๑๐ รายการเอกสาร หลักฐานประกอบในการขออนุญาตเปิดการทำเหมือง

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐผู้ออกเอกสาร
1)	บัตรประจำตัวประชาชน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (ของผู้ขออนุญาต/ผู้แทนนิติบุคคล (กรณีผู้ขออนุญาตเป็นนิติบุคคล) ของผู้มอบอำนาจ/ผู้รับมอบอำนาจ - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
2)	สำเนาทะเบียนบ้าน ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
3)	หนังสือเดินทาง ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (กรณีผู้ขออนุญาตเป็นบุคคลต่างด้าวที่มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กองหนังสือเดินทาง
4)	ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (- กรณีการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล - มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
5)	หนังสือรับรองนิติบุคคล ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (- หนังสือรับรองนิติบุคคลต้องออกไว้นไม่เกิน 6 เดือน มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลตามหนังสือรับรองทุกหน้า โดยนิติบุคคลต้องมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการทำเหมือง - สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับของบริษัท และหนังสือแสดงการจดทะเบียนนิติบุคคล - สำเนาหนังสือรับรองของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแสดงรายการกรรมการผู้มีอำนาจลงนามและวัตถุประสงค์ ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน - สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทรับรอง ซึ่งมีอายุรับรองไม่เกิน 6 เดือน)	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
6)	หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) พร้อมติดอากรแสตมป์ ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (กรณีไม่อาจมอบฉบับจริงได้ ต้องเอาฉบับจริงมาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ และมอบสำเนาที่มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
7)	หนังสือขออนุญาตเปิดการทำเหมือง ฉบับจริง 1 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ -	-
8)	ใบอนุญาตให้ ชื้อ มี ใช้ซึ่งวัตถุระเบิด (แบบ ป.5) ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมการปกครอง
9)	ใบอนุญาตมีซึ่งยุทธภัณฑ์ (แบบ ย.ภ.5) ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	กรมกิจการพลเรือนทหารบก
10)	ใบอนุญาตใช้ประโยชน์พื้นที่ ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	-
11)	ใบอนุญาตรับช่วงการทำเหมือง กรณีเป็นผู้รับช่วงการทำเหมือง	สำนักงานปลัดกระทรวง

ลำดับ	ชื่อเอกสาร จำนวน และรายละเอียดเพิ่มเติม (ถ้ามี)	หน่วยงานภาครัฐผู้ออกเอกสาร
	ฉบับจริง 0 ฉบับ สำเนา 1 ฉบับ หมายเหตุ (มีการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องโดยผู้ขออนุญาตทุกหน้า)	อุตสาหกรรม

เพื่อประโยชน์ในการควบคุม กำกับดูแลสิทธิของผู้ถือประทานบัตร พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มีการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง โดยระบุไว้ใน **มาตรา ๖๗** โดยให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดให้การทำเหมืองในพื้นที่หรือชนิดแร่ใด ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย ตัวแทนผู้ถือประทานบัตร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ เพื่อตรวจสอบควบคุม และเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง โดยผู้ถือประทานบัตรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของคณะกรรมการ ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

โดยสรุปสิทธิของผู้ถือประทานบัตรคือการเตรียมการทำเหมือง การทำเหมือง การแต่งแร่ การประกอบโลหกรรม การทิ้งมูลดินทราย และการขายแร่ที่ผลิตได้ โดยผู้ถือประทานบัตรสามารถร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกันได้หากประทานบัตรเหมืองแร่มีอาณาเขตติดต่อกันเพื่อประโยชน์ในการทำเหมืองแร่ และต้องดำเนินเปิดการทำเหมืองแร่ภายในระยะเวลาที่กำหนดมิฉะนั้นจะทำให้สิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลง ซึ่งกระบวนการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองภายหลังจากการเปิดการทำเหมืองเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมให้มีการกำหนดพื้นที่ประทานบัตรใดซึ่งต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองไว้ตรวจสอบผลการดำเนินงานก็ได้ โดยความเชื่อมโยงของบทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ถือประทานบัตรเป็นไปตามรูปที่ ๓.๔

รูปที่ ๓.๔ ความเชื่อมโยงของบทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ถือประทานบัตร

๓.๓.๒ หน้าที่ของผู้ถือประทานบัตร

ผู้ถือประทานบัตรมีหน้าที่ต้องปฏิบัติซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติใน **มาตรา ๖๔** ดังนี้

(๑) ทำเหมืองตามวิธีการทำเหมือง แผนผัง โครงการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการออกประทานบัตร

(๒) การเพิ่มเติมชนิดแร่ที่จะทำเหมือง การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเหมือง แผนผังโครงการ และเงื่อนไขสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๑ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ส่วนการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และการทำเหมืองประเภทที่ ๓ จะต้องได้รับอนุญาต เป็นหนังสือจากอธิบดี

(๓) ห้ามทำเหมืองใกล้ทางหลวงที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือทางน้ำสาธารณะภายในระยะหนึ่งร้อยเมตรสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๑ และภายในระยะสามร้อยเมตร สำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ เว้นแต่ประทานบัตรกำหนดให้ทำได้หรือได้รับอนุญาต ให้เปลี่ยนแปลงผังโครงการ

(๔) ห้ามปิดกั้น ทำลาย หรือทำด้วยประการใดให้เป็นการเสื่อมประโยชน์แก่ทางหลวงที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ และได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบทางหลวง หรือทางน้ำ สาธารณะดังกล่าวตามกฎหมาย โดยผู้ถือประทานบัตรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือฟื้นฟูทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ไม่น้อยกว่าเดิม

(๕) ห้ามทدنน้ำหรือชักน้ำจากทางน้ำสาธารณะ ไม่ว่าจะอยู่ภายในหรือนอกเขตเหมืองแร่ เว้นแต่จะ ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ และได้รับอนุญาตจาก เจ้าพนักงาน ผู้รับผิดชอบทางน้ำสาธารณะดังกล่าวตามกฎหมาย

(๖) ห้ามทิ้งหรือยอมให้ผู้อื่นนำมูลดินทรายออกนอกเขตเหมืองแร่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก เจ้า พนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๗) การทำเหมือง การแต่งแร่ หรือการประกอบโลหกรรม ภายในเขตเหมืองแร่ ห้ามกระทำ หรือ ละเว้นกระทำการใดอันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

(๘) ฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองตามแผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเผื่อระวัง ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในระหว่างที่มีการทำเหมืองและหลังจากปิดเหมือง ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแร่

(๙) วางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง ตามที่คณะกรรมการแร่กำหนด และในกรณีการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ ต้องจัดทำ ประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอกตามวงเงินที่คณะกรรมการแร่กำหนด ด้วย

(๑๐) ชำระหนี้อันพึงต้องชำระตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๑) แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยพลันในกรณีที่หลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมวดหลักฐานการแผนที่ ที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ทำไว้สูญหายหรือถูกทำลาย และต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรังวัดทำหลัก หมายเขต เหมืองแร่หรือหมวดหลักฐานการแผนที่ใหม่ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสาม (ถ้าหลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมวด หลักฐานการแผนที่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำไว้สูญหาย หรือถูกทำลาย ให้ผู้ถือประทานบัตรแจ้งพนักงาน

เจ้าหน้าที่ทราบโดยพลันและต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในการรังวัดทำหลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมดหลักฐานการแผนที่ใหม่)

(๑๒) ต้องรายงานการทำเหมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีการทำเหมืองใดต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และการดำเนินการตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) มีผลกระทบต่อสาระสำคัญในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเห็นชอบไว้แล้ว ก่อนการอนุญาตตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้วย

ในกรณีที่สภาพสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ผู้ออกประทานบัตรมีอำนาจกำหนดให้มีการปรับปรุงแผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ ประชาชนและปรับปรุงการวางหลักประกันให้สอดคล้องกับแผนที่มีการปรับปรุงใหม่ได้โดยมีหลักการใช้เงินประกันตามรูปที่ ๓.๕

รูปที่ ๓.๕ หลักการใช้เงินประกันตามมาตรา ๖๘

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ถือประทานบัตรได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรา ๖๘ แล้ว หากมีการร้องเรียนหรือปรากฏว่าการทำเหมืองของผู้ถือประทานบัตรใดเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของประชาชน และไม่อาจหาข้อยุติได้ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๙ (การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภายใต้ พ.ร.บ. ฉบับนี้) และมาตรา ๑๓๐ (ในกรณีที่ผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมจงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๒๙ โดยไม่มีเหตุอันสมควร) **มาตรา ๖๙** ได้กำหนดให้อธิบดีหรือเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่เสนอให้คณะกรรมการแร่ หรือคณะกรรมการแร่จังหวัด แล้วแต่กรณี พิจารณาเพื่อสอบหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยโดยรวดเร็วและเป็นธรรม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ในกรณีที่ปรากฏผลจากการสอบหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งว่าผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนเกิดจากการทำเหมือง ให้คณะกรรมการแร่หรือคณะกรรมการแร่จังหวัดมีคำสั่ง เป็นหนังสือแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรดำเนินการเยียวยาผลกระทบภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้มาตรา ๖๙ ได้กำหนดให้การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งของคณะกรรมการแร่หรือคณะกรรมการแร่ จังหวัด

โดยในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๘ (๘) หรือไม่เยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง บทบัญญัติตาม มาตรา ๗๐ ได้กำหนดให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จ่ายเงินจากหลักประกัน หรือค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัยตามมาตรา ๖๘ (๙) มาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรนำหลักประกันมาวางหรือจัดทำประกันภัยให้ครบถ้วนตามเดิม ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ในกรณีที่หลักประกันหรือค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัยไม่เพียงพอ ผู้ถือประทานบัตร ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนที่ขาด ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผู้ออกประทานบัตรกำหนด หรือได้ฟื้นฟู สภาพพื้นที่การทำเหมืองตามแผนฟื้นฟูครบถ้วนหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง แล้ว ให้คืนหลักประกันตามมาตรา ๖๘ (๙) ส่วนที่เหลือนั้นแก่ผู้ถือประทานบัตร

ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรไม่วางหลักประกันหรือจัดทำประกันภัยตามมาตรา ๖๘ (๙) หรือไม่นำหลักประกันมาวางหรือจัดทำประกันภัยให้ครบถ้วนตามเดิมภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ผู้ออกประทานบัตรมีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตร โดยกระบวนการทั้งหมดของบทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตรเป็นไปตามรูปที่ ๓.๖

ม. ๖๘ หน้าที่ของผู้ถือประทานบัตร

1. ทำเหมืองตามวิธีการทำเหมือง
2. การเปลี่ยนแปลงใดๆ ต้องได้รับอนุญาต
3. ห้ามทำเหมืองใกล้ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ
4. ห้ามปิดกั้น ทำลายทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ
5. ห้ามทدنน้ำหรือชักน้ำจากทางน้ำสาธารณะเว้นแต่ได้รับอนุญาต
6. ห้ามทิ้งหรือยอมให้ผู้อื่นนำมูลดินทรายออกนอกเขตเหมืองแร่เว้นแต่ได้รับอนุญาต
7. ห้ามกระทำ หรือละเว้นกระทำการใดอันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตราย
8. ฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองตามแผนการฯ
9. วางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
10. ชำระหนี้อันพึงต้องชำระตามพระราชบัญญัตินี้
11. แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยพลันในกรณีหลักหมายเขตเหมืองแร่สูญหายหรือถูกทำลาย
12. รายงานการทำเหมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

ม.๖๙ ขอร้องเรียนหรือผลกระทบจากการทำเหมือง (ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ตาม ม. ๑๒๙ ๑๓๐) ให้ผู้อนุญาต ปบ. เสนอคณะกรรมการสอบสวน

วินิจฉัย

ม.๗๐ กพร. นำเงินจาก ม. ๖๘ (๙) มาเป็น ค่าใช้จ่าย และเรียกคืนจากผู้ถือ ปบ.

หากผู้ถือ บป. ไม่
นำส่งหลักประกันฯ
ให้เพิกถอน บป.!!!

รูปที่ ๓.๖ ความเชื่อมโยงของบทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตร

๓.๓.๓ การรับช่วง การโอน และการสวมสิทธิ

บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับช่วง การโอน และการสวมสิทธิ มีไว้เพื่อกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรต้องดำเนินการทำเหมืองและป้องกันการขออนุญาตในลักษณะของการขายสิทธิสัมปทานให้ผู้อื่นมาดำเนินการแทนเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตรซึ่งจะมีขั้นตอนและค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการดำเนินการเพื่อป้องกันการขายสิทธิสัมปทานโดยไม่มีเจตนาในการทำเหมืองไว้แต่แรก ซึ่งการรับช่วงการทำเหมืองนั้นผู้ถือประทานบัตรยังคงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติต่างๆ ภายในเขตประทานบัตรและผู้รับช่วงมีหน้าที่ปฏิบัติตามบทบัญญัติภายในอาณาบริเวณพื้นที่ซึ่งได้รับช่วงการทำเหมืองไว้ ในส่วนของการโอนประทานบัตรนั้นผู้รับโอนพึงมีหน้าที่เป็นผู้ถือประทานบัตรเต็มพื้นที่ประทานบัตรหรือเขตเหมืองแร่ที่ได้รับโอนประทานบัตรไว้โดยผู้ถือประทานบัตรเดิมจะขาดสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติภายหลังการโอนประทานบัตรเสร็จสิ้นลง ดังนั้นบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องจึงได้กำหนดไว้ดังนี้

๑) ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรยอมให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองไม่ว่าเฉพาะส่วนใด ส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของเขตเหมืองแร่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร โดยผู้ถือประทานบัตรที่ได้ให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองยังคงมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ตามกฎหมาย และให้ผู้รับช่วงการทำเหมืองนั้นมีสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมายในส่วนที่รับช่วงการทำเหมืองเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตร ซึ่งการยื่นคำขอและการอนุญาตการรับช่วงทำเหมืองและการเลิกการรับช่วงการทำเหมือง ให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๗๑)

๒) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรประสงค์จะโอนประทานบัตรต้องได้รับอนุญาตจาก ผู้ออกประทานบัตร โดยการยื่นคำขอโอนประทานบัตรให้ผู้ถือประทานบัตรและผู้ประสงค์จะรับโอน ยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ซึ่งผู้รับโอนประทานบัตรต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตรและต้องรับโอนไปซึ่งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตร ทั้งนี้การอนุญาตให้โอนประทานบัตรจะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีการชำระหนี้สินที่ค้างชำระตามพระราชบัญญัตินี้ แก่เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จนครบถ้วนแล้ว ซึ่งการยื่นคำขอโอนประทานบัตรและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๗๒)

๓) ในการโอนประทานบัตร นอกจากจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการโอนแล้ว ผู้โอนจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในค่าตอบแทนการโอนสิทธิทำเหมืองที่ตนพึงได้รับตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งค่าธรรมเนียมในค่าตอบแทนการโอนสิทธิทำเหมือง ให้เรียกเก็บเฉพาะแต่ในส่วนที่เป็นค่าตอบแทน การโอนสิทธิทำเหมืองตามประทานบัตร โดยไม่รวมถึงค่าตอบแทนการโอนทรัพย์สินอื่น ทั้งนี้การโอนประทานบัตรให้แก่บิดามารดา สามี ภริยา หรือผู้สืบสันดานของผู้โอนเอง ไม่ต้องเสีย ค่าธรรมเนียมในค่าตอบแทนการโอนสิทธิทำเหมือง (มาตรา ๗๓)

๔) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรตาย และทายาทมีความประสงค์จะประกอบกิจการต่อไป ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกมีหนังสือแจ้งชื่อของทายาทที่จะประกอบกิจการแทนต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถือประทานบัตรตาย เพื่อเสนอไปยังผู้ออกประทานบัตรเพื่อพิจารณา หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวหรือผู้ออกประทานบัตรไม่อนุญาตให้ถือว่าสิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลงก่อนอายุของประทานบัตร สำหรับกรณีที่ทายาทผู้ถือประทานบัตรหรือผู้จัดการมรดกยื่นคำขอรับโอนประทานบัตรโดยการตกทอดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถือประทานบัตรตาย ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกทำเหมืองต่อไปได้เสมือนเป็นผู้ถือประทานบัตร จนกว่าผู้ออกประทานบัตรจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้มีการโอนประทานบัตรนั้น

การที่ทายาทคนหนึ่งคนใดยื่นคำขอรับโอนประทานบัตรโดยการตกทอดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถือประทานบัตรตาย ไม่เป็นการตัดสิทธิทายาทคนอื่นหรือผู้จัดการมรดกยื่นคำขอรับโอนประทานบัตรดังกล่าวด้วย ในเวลาใด ๆ ก่อนผู้ออกประทานบัตรจะอนุญาตให้มีการรับโอนประทานบัตรนั้น โดยการโอนประทานบัตรโดยการตกทอด ผู้รับโอนไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในค่าตอบแทนการโอนสิทธิทำเหมือง ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้ผู้อนุบาลดำเนินการแทนทายาทได้โดยอนุโลม (มาตรา ๗๔)

๕) ในกรณีที่สิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลงก่อนประทานบัตรสิ้นอายุ ผู้ออกประทานบัตรอาจจัดให้มีการประมูลเพื่อให้ผู้ชนะการประมูลเข้าสวมสิทธิการทำเหมืองตามประทานบัตรนั้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยผู้ได้รับอนุญาตให้สวมสิทธิการทำเหมืองจากการชนะประมูลนั้น มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ตามพระราชบัญญัตินี้ตามอายุประทานบัตรเดิมที่เหลืออยู่ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน ประทานบัตรนั้น (มาตรา ๗๕)

บทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับช่วง การโอน และการสวมสิทธิเป็นไปตามรูปที่ ๓.๗

รูปที่ ๓.๗ บทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับช่วง การโอน และการสวมสิทธิ

๓.๔ ข้อกำหนดเรื่องการทำเหมืองใต้ดิน

บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองใต้ดินจะถูกแยกออกมาต่างหากจากกระบวนการพิจารณาอนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่ทั่วไปเนื่องจากลักษณะการทำเหมืองใต้ดินเองซึ่งถูกนิยามไว้ตามมาตรา ๔ โดยกำหนดคำว่า “ทำเหมืองใต้ดิน” หมายความว่า การทำเหมืองด้วยวิธีการเจาะเป็นปล่องหรืออุโมงค์ลึกลงไปใต้ผิวดิน เพื่อให้ได้มาซึ่งแร่ใต้ผิวดิน โดยพื้นที่บนดินนั้นจะเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์ของผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินหรือเป็นพื้นที่ซึ่งเจ้าของที่ดินยินยอมให้มีการทำเหมืองใต้ดินไว้แล้วหรือไม่ก็ได้ โดยมาตรา ๗๖ ได้กำหนดไว้ให้นำบทบัญญัติในหมวดอื่นแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับการทำเหมืองใต้ดินเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในหมวดนี้ โดยมีรายละเอียดบทบัญญัติในหมวดอื่นที่เกี่ยวข้องดังนี้

เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการแร่และการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแร่ตามมาตรา ๕๓ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศเพื่อแบ่งการทำเหมืองใต้ดินเป็นการทำเหมืองประเภทที่ ๓ ซึ่งให้อิทธิพลโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกประทานบัตร ทั้งนี้การขออนุญาตประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินได้ถูกกำหนดไว้ตามมาตรา ๕๕ (๒) โดยกำหนดให้การขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินให้ขอได้ไม่เกินคำขอละหนึ่งหมื่นไร่ และผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินได้ถูกห้ามมิให้แต่งแร่ หรือประกอบโลหกรรม หรือทิ้งมูลดินทรายในเขตเหมืองแร่ตามมาตรา ๕๙ เว้นแต่เป็นการกระทำในเขตพื้นที่ที่ดินมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง

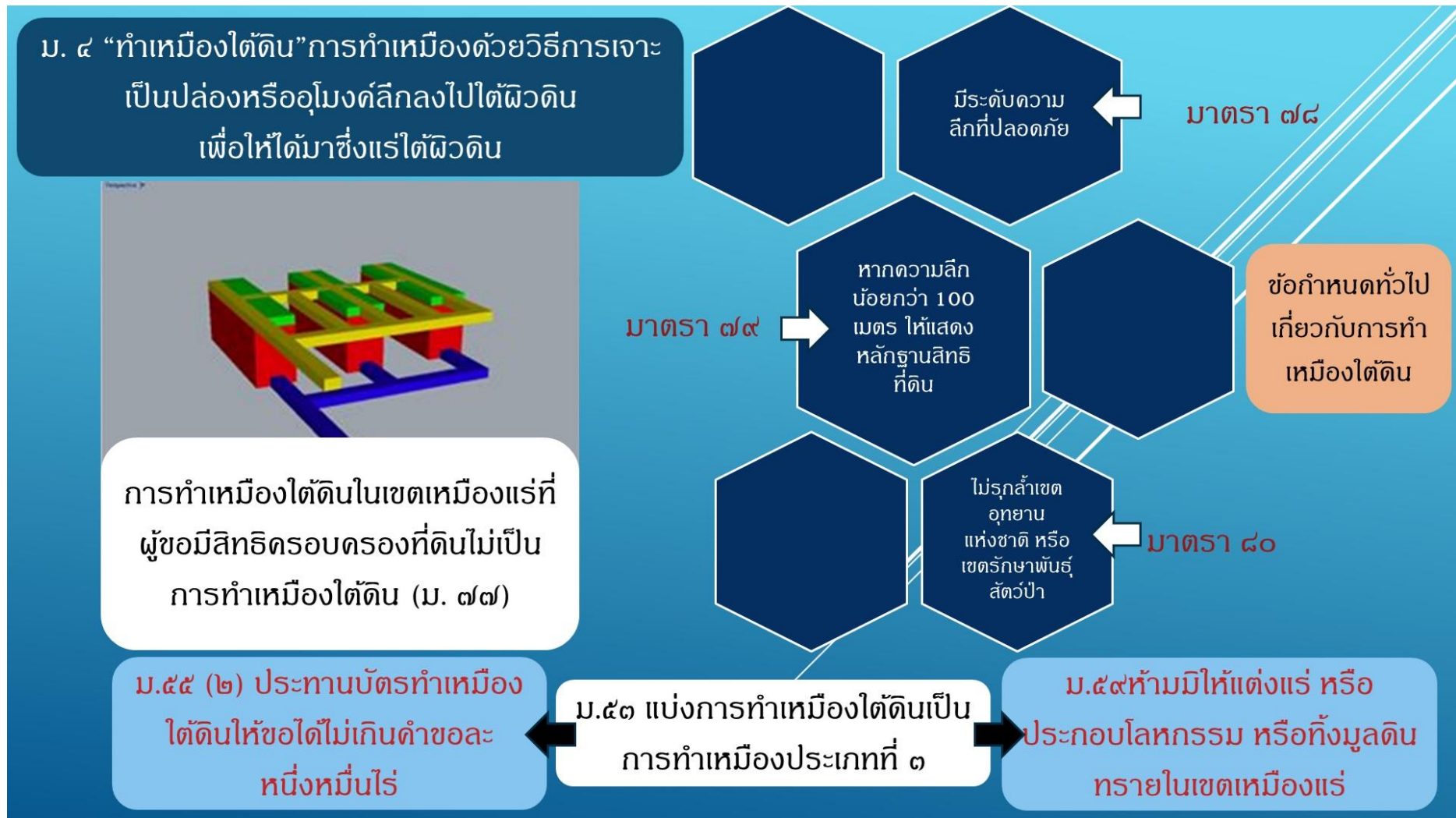
สำหรับกระบวนการทำเหมืองใต้ดินในเขตเหมืองแร่ซึ่งเป็นที่กรรมสิทธิ์ของผู้ถือประทานบัตรหรือการทำเหมืองใต้ดินที่ไม่รู้ล้ำแดนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลอื่น ไม่ต้องดำเนินการตามหมวดที่ ๖ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗

ข้อกำหนดทั่วไปอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองใต้ดินจะพิจารณาถึงเสถียรภาพและความปลอดภัยทางโครงสร้างธรณีโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ระดับความลึกน้อยกว่า 100 เมตร ต้องแสดงหลักฐานการได้รับสิทธิให้ทำเหมืองในพื้นที่นั้น ทั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่หวงห้ามเพื่อการอนุรักษ์ซึ่งไม่อนุญาตให้มีการทำเหมืองใต้ดิน โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องตามมาตราที่ ๗๘-๘๐ ดังนี้ (รูปที่ ๓.๘)

๑) การทำเหมืองใต้ดินต้องทำในระดับความลึกที่ปลอดภัย โดยพิจารณาจากโครงสร้างทางธรณีวิทยา รวมทั้งวิธีการทำเหมืองตามหลักวิศวกรรมเหมืองแร่ในแต่ละพื้นที่ และความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตและทรัพย์สิน(มาตรา ๗๘)

๒) การทำเหมืองใต้ดินที่อยู่ในระดับความลึกจากผิวดินไม่เกินหนึ่งร้อยเมตรผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องแสดงหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าผู้ขอจะมีสิทธิทำเหมืองในเขตที่ดินนั้น(มาตรา ๗๙)

๓) เขตประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินต้องไม่รุกล้ำเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยในกรณีที่พบว่าการทำเหมืองใต้ดินบริเวณใดในเขตประทานบัตรจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสำคัญโดยมีอาจแก้ไขหรือฟื้นฟูได้ ให้ผู้ออกประทานบัตรกำหนดเป็นเงื่อนไขในประทานบัตรมิให้ทำเหมืองใต้ดินในบริเวณนั้น (มาตรา ๘๐)

รูปที่ ๓.๘ บทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองใต้ดิน

สำหรับการพิจารณาอนุญาตประทานบัตรเหมืองใต้ดินได้ถูกกำหนดโดยบทบัญญัติหมวดที่ ๖ ส่วนที่ ๒ สำหรับการออกประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน ดังนี้

1. มีเอกสารหลักฐานและข้อมูลประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ กระบวนการทำเหมืองและการป้องกันความเสียหายทางโครงสร้างธรณีวิศวกรรม การป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียพร้อมหลักประกันและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง
2. มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียผ่านการดำเนินการโดยคณะกรรมการดำเนินการจัดประชุมปรึกษาผู้มีส่วนได้เสียซึ่งเป็นข้อยุติที่สามารถนำข้อมูลหรือความคิดเห็นมากำหนดเป็นเงื่อนไขในประทานบัตรได้
3. มีการกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินตามกระบวนการต่างๆ ที่ดำเนินการมาข้างต้น

สำหรับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องได้แสดงไว้ดังรูปที่ ๓.๙ และข้อมูลตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดสำหรับคำขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน อย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อมูล ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๘๑)

(๑) ข้อมูลโดยสังเขปแสดงความลึกและมาตรการทางเทคนิคตามมาตรา ๗๘

(๒) แผนที่แสดงเขตเหมืองแร่โดยสังเขป พร้อมข้อมูลประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง

(๓) ข้อมูลทางเทคนิคในวิธีการทำเหมืองและแต่งแร่โดยสังเขปทั้งทางเลือกทางวิศวกรรมเหมืองแร่ที่มีอยู่โดยทั่วไปและทางเลือกที่ผู้ขอประทานบัตรเห็นสมควรจะนำมาใช้พร้อมเหตุผลของทางเลือกดังกล่าว

(๔) ข้อมูล แผนผัง ขั้นตอน วิธีการในการทำเหมือง และการแต่งแร่ ที่แสดงถึงมาตรการในการลดผลกระทบหรือรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่อาจกระทบต่อการดำรงอยู่ของธรรมชาติและชุมชน

(๕) ข้อเสนอเพื่อการมีส่วนร่วมตรวจสอบการทำเหมืองใต้ดินของตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๘๖ (๒) ที่ระบุถึงจำนวนเงินสนับสนุน และระเบียบการตรวจสอบการทำเหมืองที่ผู้ขอประทานบัตรจะเสนอให้ผู้มีสิทธิตรวจสอบการทำเหมืองได้เข้าร่วมตรวจสอบการทำเหมืองตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๘๘

(๖) เส้นทางขนส่ง และแหล่งน้ำที่จะใช้ในโครงการ ทั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะพัฒนาขึ้นพร้อมรายละเอียดการใช้สอยตลอดโครงการ ที่เพียงพอจะประเมินให้เห็นได้ว่าการทำเหมืองใต้ดินในโครงการจะไม่ส่งผลกระทบต่อ การดำรงอยู่ของธรรมชาติและชุมชน

(๗) ข้อเสนอเอาประกันภัยความรับผิดชอบตามมาตรา ๙๐ ที่ระบุถึงวงเงินและระยะเวลาเอาประกันภัยไว้โดยชัดเจน

(๘) แผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในระหว่างที่มีการทำเหมืองและหลังจากปิดเหมือง

(๙) การวางหลักประกันเพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่ทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง

เมื่อผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินได้ยื่นเอกสารหลักฐานตามมาตรา ๘๑ แก่เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมต่างๆที่เกี่ยวข้องไว้ครบถ้วนแล้ว หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะเริ่มกระบวนการพิจารณาอนุญาตประทานบัตรเหมืองใต้ดินทั้งในส่วนของการพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกสารหลักฐานตามข้อ ๕ (ข้อมูล แผนผัง ขั้นตอน วิธีการในการ

ทำเหมือง และการแต่งแร่ ที่แสดงถึงมาตรการในการลดผลกระทบหรือรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่อาจกระทบต่อการดำรงอยู่ของธรรมชาติและชุมชน) และการพิจารณาความเหมาะสมของรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งจะมีการกำหนดมาตรการตรวจสอบและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยคณะกรรมการผู้ชำนาญการไว้เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาต จากนั้นจึงนำผลการพิจารณาทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียดังนี้

เมื่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแล้ว ให้อธิบดีประมวลข้อมูลต่อไปนี้นำเข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อประกอบการกำหนดเงื่อนไขอันจำเป็นในประทานบัตรต่อไป (**มาตรา ๘๒**)

(๑) ข้อมูลโครงการที่ยื่นประกอบคำขอประทานบัตรตามมาตรา ๘๑

(๒) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแล้ว

ในกรณีที่ปรากฏความแตกต่างของข้อมูลหรือความคิดเห็นในการรับฟังความคิดเห็นที่จัดขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีวินิจฉัยให้เป็นที่ยุติ แต่หากพบว่าข้อมูลใดยังไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจหรือการจัดรับฟังความคิดเห็นไม่ถูกต้องหรือผิดพลาดในสาระสำคัญให้สั่งให้มีการจัดรับฟังความคิดเห็นใหม่เพื่อให้สามารถนำข้อมูลหรือความคิดเห็นมากำหนดเป็นเงื่อนไขในประทานบัตรได้อย่างถูกต้อง

เมื่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๘๒ สิ้นสุดลง ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการตามมาตรา ๘๖ พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย แล้วนำมากำหนดเงื่อนไขในประทานบัตรไว้ตามหลักเกณฑ์ตาม**มาตรา ๘๓** ดังต่อไปนี้

(๑) เงื่อนไขในประทานบัตรต้องครอบคลุมโครงการ อย่างน้อยในทุกรายการตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดไว้ตามมาตรา ๘๑

(๒) เงื่อนไขในประทานบัตรต้องครอบคลุมถึงรายละเอียดในโครงการทั้งหมดที่ผู้ขอประทานบัตรได้เสนอไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และให้รวมถึงเงื่อนไขหรือมาตรการเพิ่มเติมที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้วย

สำหรับเงื่อนไขการออกประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินตามความใน**มาตรา ๘๔** มีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ขอประทานบัตรเสนอคำขอตามเงื่อนไขในมาตรา ๘๑

(๒) ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๘๒

(๓) ได้กำหนดเงื่อนไขในประทานบัตรตามมาตรา ๘๓

การแก้ไขเงื่อนไขในประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินที่กำหนดขึ้นตามมาตรา ๘๓ ให้นำบทบัญญัติในส่วนนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้อธิการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีสิทธิตรวจสอบการทำเหมืองตามมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง เป็นการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียโดยทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๒ (**มาตรา ๘๕**)

ม. ๘๑ ข้อมูลประกอบคำขอประทาน บัตรทำเหมืองใต้ดิน

1. ข้อมูลโดยสังเขปแสดงความลึกและมาตรการทางเทคนิค
2. แผนที่โดยสังเขป และ EIA
3. ข้อมูลทางเทคนิคในวิธีการทำเหมืองและแต่งแร่โดยสังเขป
4. ข้อมูล แผนผัง ขั้นตอน วิธีการในการทำเหมืองและการแต่งแร่ ตามมาตรการ EIA
5. ข้อเสนอเพื่อการมีส่วนร่วมตรวจสอบการทำเหมืองใต้ดิน
6. เส้นทางขนส่ง และแหล่งน้ำที่จะใช้ในโครงการ
7. ข้อเสนอเอาประกันภัยความรับผิดชอบ
8. แผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน
9. การวางหลักประกันเพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่

ม.๘๒ ดำเนินการตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย

ม.๘๓ กำหนดเงื่อนไขในประทานบัตรตามมาตรการฯ และกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย

รูปที่ ๓.๙ การพิจารณาอนุญาตประทานบัตรเหมืองใต้ดิน

สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียได้ถูกกำหนดไว้ในส่วนที่ ๓ เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งได้กำหนดให้มีการดำเนินการดังนี้

ให้ผู้ประสงค์จะขอประทานบัตรทำเหมืองได้ดินทำการปรึกษาเบื้องต้นกับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อพัฒนาโครงการทำเหมืองได้ดินของตน โดยให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดประชุมปรึกษาตามขั้นตอนที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยผู้ประสงค์จะขอประทานบัตรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย

ประกาศเพื่อกำหนดขั้นตอนการจัดประชุมปรึกษาอย่างน้อยต้องระบุถึงหลักเกณฑ์และขั้นตอนดังต่อไปนี้ **(มาตรา ๘๖)**

(๑) ความสมบูรณ์ของรายงานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การปรึกษาจะต้องประกอบด้วยข้อมูลอันจำเป็นและประเด็นปัญหาโดยชัดเจน

(๒) หลักเกณฑ์รับรองกลุ่มหรือองค์กรอันเกิดจากการรวมตัวของผู้มีส่วนได้เสียและการได้มาซึ่งตัวแทนที่จะเข้าร่วมปรึกษาที่ครอบคลุมทั้งกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มผู้บริหาร และสมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้มีสิทธิในที่ดินหรืออยู่อาศัยในเขตเหมืองแร่

(๓) องค์ประกอบของคณะกรรมการจัดการประชุมปรึกษาเบื้องต้นซึ่งจะต้องมีตัวแทนราชการส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐร่วมอยู่ด้วย

(๔) ขั้นตอนการประชุมปรึกษา รวมทั้งการประกาศเชิญโดยทั่วไปให้ผู้มีส่วนได้เสียส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม การลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม และระยะเวลาล่วงหน้าให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียตาม (๒) ศึกษาข้อมูลตามสมควร

ในการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง ครึ่งใดให้ผู้ขอประทานบัตรจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๘๖ (๒) เพื่อดำเนินการศึกษารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดตาม **มาตรา ๘๗**

ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ออกประทานบัตรทำเหมืองได้ดินรายใด ให้อธิบดีเรียกประชุมตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๘๖ (๒) เพื่อตกลงกำหนดตัวบุคคลผู้มีสิทธิตรวจสอบการทำเหมืองตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขประทานบัตรตาม **มาตรา ๘๘**

ให้ผู้ถือประทานบัตรนำเงินอุดหนุนในการจ้างผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยเหลือผู้มีสิทธิตรวจสอบตามวรรคหนึ่งตามอัตราที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขประทานบัตร มาวางไว้ที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการกำหนดตัวบุคคลผู้มีสิทธิตรวจสอบตามวรรคหนึ่ง

เมื่อได้รับแจ้งสัญญาและรายละเอียดการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากผู้มีสิทธิตรวจสอบแล้ว ให้อธิบดีจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้เชี่ยวชาญได้ต่อเมื่อได้รับคำรับรองในรายงานจากผู้มีสิทธิตรวจสอบแล้ว

คุณสมบัติและวาระการทำงานของผู้มีสิทธิตรวจสอบ เงื่อนไขและวิธีการเพิกถอนผู้มีสิทธิตรวจสอบที่ประพฤติมิชอบโดยที่ประชุมตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๘๖ (๒) ลักษณะสัญญาว่าจ้างผู้มีสิทธิตรวจสอบ และระเบียบการเบิกจ่ายเงินค่าจ้างให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

สำหรับการป้องกันความเสียหายและการคุ้มครองสิทธิในอสังหาริมทรัพย์จากการทำเหมืองได้ดินได้มีการกำหนดบทบัญญัติไว้ในส่วนที่ ๔ เรื่อง การคุ้มครองสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกำหนดรูปแบบลักษณะความเสียหายที่เกิดจากการทำเหมืองได้ดินสองประเด็นคือระดับความลึกที่กำหนดไว้ในการทำเหมืองได้ดิน และกรรมวิธีในการทำเหมืองได้ดิน โดยให้มีการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าการหลุดตัวทางธรณีในพื้นที่นั้นเกิดจากการทำเหมืองได้ดิน และให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่พิจารณาสาเหตุและนำเงินประกันมาชดเชยแก่ผู้เสียหาย จากนั้นจึงให้ผู้ถือประทานบัตรนำส่งหลักประกันให้ครบถ้วนตามเดิมพร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไข

เพิ่มเติมห้ามการทำเหมืองใต้ดินในพื้นที่นั้น หากผู้ถือประทานบัตรเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามจะถูกเพิกถอน
ประทานบัตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

การทำเหมืองใต้ดินในเขตประทานบัตรในลักษณะดังต่อไปนี้ตามมาตรา ๘๙ ถือเป็นการทำให้เสียหาย
ซึ่งสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่นั้น ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินระงับการ
กระทำและจัดการแก้ไขตามที่จำเป็นเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นได้

(๑) การทำเหมืองใต้ดินในระดับความลึกจากผิวดินน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขประทานบัตรทำ
เหมืองใต้ดิน และมีระดับลึกจากผิวดินไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร

(๒) การทำเหมืองใต้ดินไม่ว่าในระดับความลึกใดที่มีวิธีการทำเหมืองตามหลักวิศวกรรมเหมืองแร่เพื่อ
ประกันความมั่นคงของชั้นดินไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน

ในกรณีที่พื้นดินบริเวณใดในเขตประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินทรุดตัวลงในลักษณะที่ก่อให้เกิดความ
เสียหาย ให้นำหลักความรับผิดชอบไปมาใช้บังคับกับความเสียหายทั้งปวงที่เกิดขึ้น (มาตรา ๙๐)

(๑) ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการทรุดตัวของพื้นดินนั้นเกิดขึ้นจากการทำเหมืองใต้ดิน

(๒) หากกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่พิจารณาแล้วเห็นว่าการทำเหมืองใต้ดินเป็น
ต้นเหตุแห่งการทรุดตัวของพื้นที่ดินนั้น ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่นำหลักประกันตาม
มาตรา ๘๑ (๙) หรือค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัยตามมาตรา ๘๑ (๓) มาชดเชยค่าเสียหายให้แก่
ผู้เสียหาย และแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินนำหลักประกันมาวางหรือจัดทำประกันภัยให้ครบถ้วน
ตามเดิมภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งเสนอให้ผู้ออกประทานบัตรพิจารณากำหนดเป็นเงื่อนไข
ในประทานบัตรมิให้ทำเหมืองใต้ดินในบริเวณนั้นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๐ วรรคสอง

ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรไม่นำหลักประกันมาวางหรือจัดทำประกันภัยให้ครบถ้วนตามเดิมภายใน
กำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ผู้ออกประทานบัตรมีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตร

นอกจากหลักประกันสำหรับกรณีความเสียหายจากการทำเหมืองใต้ดินแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยัง
ได้กำหนดบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงเรื่องค่าทดแทนแก่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองที่ดินมีการทำเหมือง
ใต้ดินในระดับความลึกจากผิวดินเกินกว่าหนึ่งร้อยเมตร โดยให้ผู้ถือประทานบัตรมีหน้าที่ชำระเงินทดแทนนั้น
หากไม่ยินยอมจะถูกยกคำขอหรือเพิกถอนประทานบัตรได้โดยมีรายละเอียดตามส่วนที่ ๕ ของ หมวดที่ ๖ ใน
พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้

๑) ในกรณีที่มีการทำเหมืองใต้ดินในระดับความลึกจากผิวดินเกินกว่าหนึ่งร้อยเมตรในเขตที่ดิน
แปลงใด ให้ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองในที่ดินแปลงนั้นตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือผู้มีสิทธิทำกิน
ในที่ดินแปลงนั้นตามกฎหมายอื่น มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนจากผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินในบริเวณ
ดังกล่าวตามจำนวนเงินที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดเงินค่าทดแทน (มาตรา ๙๑)

๒) ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้มีการยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินที่ลึกเกินกว่า
หนึ่งร้อยเมตรจากผิวดินในท้องที่ใดแล้ว ให้มีคณะกรรมการกำหนดเงินค่าทดแทนขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่
กำหนดจำนวนเงินค่าทดแทน ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องที่ที่เขตเหมืองใต้ดินส่วนใหญ่ตั้งอยู่เป็น
ประธานกรรมการ ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ธารักษ์พื้นที่ เจ้าพนักงานที่ดินที่เขต
เหมืองใต้ดินตั้งอยู่ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เขตเหมืองใต้ดินตั้งอยู่แห่งละหนึ่งคน เป็นกรรมการโดย
ตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมแต่งตั้งจำนวนสามคน ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ

ทางด้านธรณีวิทยา วิศวกรรมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ เป็นกรรมการ โดยให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ ประจำท้องที่เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งการกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนนั้น ให้คำนึงถึงผลกระทบจากการทำเหมืองใต้ดินที่อาจทำให้ประโยชน์การใช้สอยที่ดินดังกล่าวของผู้มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครอง หรือผู้มีสิทธิทำกินในที่ดินแปลงนั้นลดลง โดยคณะกรรมการกำหนดเงินค่าทดแทนอาจกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินจ่ายเงินค่าทดแทน ในคราวเดียวหรือจ่ายเป็นงวดตลอดอายุประทานบัตรก็ได้ โดยการกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทน ขั้นตอนในการขอรับและจ่ายเงินค่าทดแทนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ระยะเวลา และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๙๒)

๓) เมื่อคณะกรรมการกำหนดเงินค่าทดแทนได้กำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนแล้ว ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่แจ้งแก่ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินว่าจะยินยอมชำระเงินค่าทดแทนตามที่กำหนดได้หรือไม่ หากผู้ยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินไม่ยินยอมชำระเงินค่าทดแทนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ให้มีหนังสือแจ้ง ให้ผู้ออกประทานบัตรสั่งยกเลิกคำขอประทานบัตรนั้น และในกรณีที่ได้ออกประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินแล้ว ผู้ถือประทานบัตรไม่ยอมชำระเงินค่าทดแทนตามเงื่อนไขในประทานบัตร ให้ผู้ออกประทานบัตรมีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตร (มาตรา ๙๓)

ทั้งนี้บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสีย การตรวจสอบการทำเหมืองใต้ดิน การป้องกันความเสียหายและการคุ้มครองสิทธิในอสังหาริมทรัพย์จากการทำเหมืองใต้ดิน และสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนจากผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน ได้แสดงไว้ตามรูปที่ ๓.๑๐

รูปที่ ๓.๑๐ การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองใต้ดิน

๓.๕ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาตอาชญาบัตร ประทานบัตร และใบอนุญาตอื่น

๓.๕.๑ การรังวัดพื้นที่ในกิจการที่เกี่ยวข้องเพื่อการอนุญาตทำเหมืองแร่

เมื่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ได้รับคำขออนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจแร่ การทำเหมือง แแต่งแร่ ประกอบโลหกรรม หรือการทิ้งมูลดินทรายและน้ำขุ่นขึ้นแล้วต้องมีการดำเนินการกำหนดพื้นที่สำหรับใบอนุญาตนั้นโดยวิธีการรังวัดหรือวิธีการอื่นตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ซึ่งผู้ยื่นคำขอต้องเป็นผู้นำรังวัดตามวัน เวลา ที่ได้รับแจ้งการดำเนินการ โดยสามารถเข้าไปในพื้นที่ผู้ใดก็ได้แต่ต้องได้รับความยินยอม และต้องดำเนินการในช่วงเวลากลางวัน สำหรับกรณีการกำหนดเขตเหมืองแร่ต้องมีการสร้างหมุดหลักฐานการแผนที่ในพื้นที่คำขออนุญาตนั้น โดยความเสียหายใดก็ตามที่เกิดขึ้นจากการรังวัดนั้น ผู้มีสิทธิในที่ดิน ผู้ครอบครอง หรือผู้ทรงสิทธิอื่นใดในที่ดินนั้นมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้จากผู้ยื่นคำขออนุญาต

เมื่อได้สร้างหมุดหลักฐานการแผนที่แล้ว หากปรากฏว่าหมุดหลักฐานนั้นสูญหายในภายหลังต้องดำเนินการสร้างหมุดหลักฐานทดแทนหมุดที่สูญหายโดยผู้ยื่นคำขออนุญาตเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย หากไม่ดำเนินการสร้างหมุดหลักฐานทดแทนหมุดที่สูญหาย หากมีการทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตรให้ถือว่าจงใจทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตร สำหรับการรังวัดนั้นอธิบดีอาจกำหนดให้ช่างรังวัดเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยช่างรังวัดเอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการรังวัดคำขออนุญาตที่เกี่ยวข้องตามความในพระราชบัญญัตินี้มีรายละเอียดดังนี้

๑) เมื่อได้รับคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คำขออาชญาบัตรพิเศษ คำขอประทานบัตร คำขอใบอนุญาตแต่งแร่ คำขอใบอนุญาตประกอบโลหกรรม หรือคำขออนุญาตทิ้งมูลดินทรายแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดเขตพื้นที่คำขอ โดยวิธีการรังวัดหรือวิธีอื่น ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยในกรณีที่มีการกำหนดเขตโดยการรังวัด ให้ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายนำรังวัดตามวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดเป็นหนังสือ (มาตรา ๑๑๙)

๒) เพื่อประโยชน์แก่การรังวัดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมาย มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของผู้มีสิทธิในที่ดินหรือผู้ครอบครองในเวลากลางวันได้ แต่จะต้องแจ้งให้ผู้มีสิทธิในที่ดินหรือผู้ครอบครองทราบเสียก่อน และให้ผู้มีสิทธิในที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นมีส่วนร่วมและอำนวยความสะดวกในการรังวัดของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามควรแก่กรณี สำหรับกรณีต้องสร้างหมุดหลักฐานการแผนที่ในที่ดินของผู้ใด พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมาย มีอำนาจสร้างหมุดหลักฐานลงได้ตามความจำเป็นในการรังวัด เมื่อมีความจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมาย มีอำนาจที่จะขุดดิน ตัดต้นไม้ หรือรานกิ่งไม้ หรือกระทำการอย่างอื่นแก่สิ่งกีดขวางต่อการรังวัดได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการที่จะให้เจ้าของได้รับความเสียหายน้อยที่สุด ซึ่งกรณีการเข้าไปในที่ดินดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ผู้มีสิทธิในที่ดิน ผู้ครอบครอง หรือผู้ทรงสิทธิอื่นใดในที่ดินนั้นมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้ โดยผู้ยื่นคำขอต้องรับผิดชอบค่าเสียหายที่เกิดขึ้น (มาตรา ๑๒๐)

๓) การกำหนดเขตพื้นที่คำขอตามมาตรา ๑๑๙ ให้ผู้ยื่นคำขอเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย โดยในกรณีคำขอประทานบัตร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สร้างหมุดหลักฐานการแผนที่หรือหลักหมายเขตเหมืองแร่ให้ปรากฏชัดเจนและตรวจสอบได้ โดยหากหลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมุดหลักฐานการแผนที่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำไว้สูญหายหรือถูกทำลาย ให้ผู้ถือประทานบัตรแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบโดยพลันและต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรังวัดทำหลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมุดหลักฐานการแผนที่ใหม่ ทั้งนี้ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรไม่แจ้งตามวรรคสาม หากมีการทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตรให้ถือว่าจงใจทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตร (มาตรา ๑๒๑)

๔) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำหลักหมายเขตเหมืองแร่หรือหมุดหลักฐานการแผนที่ตามพระราชบัญญัตินี้ลงไว้ในที่ใด ห้ามมิให้ผู้ใดทำลาย ดัดแปลง เคลื่อนย้าย ถอน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตรหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี (มาตรา ๑๒๒)

๕) ในกรณีที่จะต้องกำหนดเขตพื้นที่คำขอตามมาตรา ๑๑๙ โดยการรังวัดหรือวิธีอื่นใด อธิบดีอาจกำหนดให้ช่างรังวัดเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยช่างรังวัดเอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและต้องจัดทำรายงานการรังวัดเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย (มาตรา ๑๒๓)

๓.๕.๒ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตอาชญาบัตรและประทานบัตร

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ซึ่งมีใช้ที่กรรมสิทธิ์ตามกฎหมายที่ดิน โดยทั่วไปแหล่งแร่จะมีกำเนิดในพื้นที่ห่างไกลจากชุมชนเมืองซึ่งมีใช้ที่กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล และมีลักษณะเป็นพื้นที่ป่าซึ่งกำกับดูแลภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้โดยมีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตใช้พื้นที่ป่าไม้ ๒ ฉบับคือ

๑. พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

๒. พระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๗

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

โดยพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ นั้นการขออนุญาตเข้าใช้พื้นที่ป่าไม้เพื่อการทำเหมืองแร่เป็นไปในลักษณะของการขออนุญาตแผ้วถางป่า ตามความใน พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ หมวด ๕ มาตรา ๕๔ วรรคสอง มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดห้ามการก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำการใดๆ ที่ถือเป็นการทำลายป่า เข้ายึดถือหรือครอบครองป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายกระทรวง (มาตรา ๕๔) และการอนุญาตแผ้วถางป่านั้นนอกจากต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง รัฐมนตรีสามารถกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมอีกได้ โดยกฎกระทรวงเรื่องการขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า ตามความในมาตรา ๕๔ วรรคสอง มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๘ และมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกกฎกระทรวงไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าทำประโยชน์สำหรับทรัพยากรแร่ดังนี้

การขออนุญาต

ข้อ ๕ การขออนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า ต้องมีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อการสำรวจแร่ การทำเหมืองแร่ การขุดหาแร่รายย่อยและการร่อนแร่ การสร้างทางขนแร่ ออกจากพื้นที่ประทานบัตร หรือกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับการทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่

ข้อ ๖ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า ให้ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดี กรมป่าไม้ โดยต้องระบุวัตถุประสงค์ในการขออนุญาตให้ชัดเจน พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอ

ข้อ ๗ ผู้ขออนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีบุคคลธรรมดา

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์หรือบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย

(ข) มีสัญชาติไทย

(ค) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(ง) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๒) กรณีผู้ขออนุญาตเป็นนิติบุคคลซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ นิติบุคคลนั้นต้องจดทะเบียนในประเทศไทย และต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของคนต่างด้าวโดยเฉพาะหรือเป็นส่วนใหญ่ ในกรณีที่นิติบุคคลนั้นมีผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนของนิติบุคคลนั้นต้องมีสัญชาติไทย เกินสองในสามของจำนวนผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนโดยต้องถือหุ้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมด และผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๑)

นิติบุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามหลักเกณฑ์ตาม (๒) ที่ประสงค์จะขออนุญาต เพื่อการสำรวจแร่หรือการทำเหมืองแร่ตามข้อ ๑๓ หรือเพื่อการสำรวจปิโตรเลียมหรือการผลิตปิโตรเลียม ตามข้อ ๑๔ ให้ยื่นเรื่องต่อหน่วยงานซึ่งมีอำนาจพิจารณาอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่หรือตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม เพื่อเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณายกเว้นหลักเกณฑ์ตาม (๒) ได้ ในกรณีที่เห็นว่าการอนุญาตดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบสภาพป่า

ข้อ ๙ การขออนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่าในจังหวัดใด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ออกไปทำการตรวจสอบสภาพป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพป่าภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับรายงานตามข้อ ๘ วรรคสอง

สำหรับการขออนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่าตามมติคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรี ได้มีมติกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ ๑ หรือชั้นที่ ๒ หรือในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกินสามสิบห้าองศา เพื่อการสำรวจแร่หรือการทำเหมืองแร่ หรือเพื่อการสำรวจปิโตรเลียม หรือการผลิตปิโตรเลียม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและอธิบดีกรมป่าไม้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประเภททั่วไปตั้งแต่ระดับอาวุโส หรือประเภทวิชาการ ตั้งแต่ระดับชำนาญการ หรือเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการตรวจสอบประทานบัตรเหมืองแร่ ออกไปทำการตรวจสอบสภาพป่าร่วมกันภายในกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง

ข้อ ๑๐ ในการตรวจสอบสภาพป่า ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพป่าเป็นผู้ในวันและเวลาที่จะตรวจสอบสภาพป่า พร้อมทั้งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขออนุญาตทราบ และให้ผู้ขออนุญาตนำเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบสภาพป่าตามวัน และเวลาที่กำหนด หากผู้ขออนุญาตไม่นำเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบสภาพป่าตามกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพป่ากำหนดวันและเวลาในการตรวจสอบสภาพป่าใหม่โดยแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขออนุญาตทราบ หากผู้ขออนุญาตไม่นำเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบสภาพป่าตามกำหนดเวลาดังกล่าวอีก ให้ถือว่าคำขออนุญาตนั้น เป็นอันสิ้นผล และให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพป่าแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขออนุญาตทราบ

ข้อ ๑๑ ให้เจ้าหน้าที่ตามข้อ ๙ ร่วมกันตรวจสอบสภาพป่าให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เข้าตรวจสอบสภาพป่าตามข้อ ๑๐ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจตรวจสอบสภาพป่าให้แล้วเสร็จภายใน ระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสามสิบวัน โดยให้แจ้งเหตุผลและความจำเป็น ในการขยายระยะเวลาเป็นหนังสือให้ผู้ขออนุญาตทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เมื่อได้ตรวจสอบสภาพป่าตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพป่ารายงานผลการตรวจสอบสภาพป่า ให้หน่วยตรวจสอบสภาพป่าทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตรวจสอบสภาพป่าแล้วเสร็จ

ให้หน่วยตรวจสอบสภาพป่าพิจารณาและจัดทำความเห็นเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อเสนอ ความเห็นประกอบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานผลการตรวจสอบสภาพป่า ก่อนเสนออธิบดีกรมป่าไม้ เพื่อพิจารณาต่อไป

สำหรับการขออนุญาตเพื่อการทำเหมืองแร่ ให้หน่วยตรวจสอบสภาพป่าส่งสำเนาเอกสารตามวรรคสาม ให้ผู้ตสากรรมจังหวัดด้วย

รายงานผลการตรวจสอบสภาพป่าตามวรรคสองต้องมีข้อมูลตามที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด

การอนุญาต

ข้อ ๑๒ พื้นที่ที่จะพิจารณาอนุญาตได้ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (๑) ไม่เป็นพื้นที่ป่าที่มีสภาพป่าไม้สมบูรณ์
- (๒) ไม่เป็นพื้นที่ที่ควรรักษาไว้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า
- (๓) ไม่เป็นพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดหลักเกณฑ์ห้ามใช้ประโยชน์ไว้เป็นการเฉพาะ

หลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่กรณีการอนุญาตเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพพื้นที่ป่าและการอยู่อาศัยของสัตว์ป่าตามข้อ ๒๑

ข้อ ๑๓ การอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อการประกอบกิจการตามกฎหมายว่าด้วยแร่ พื้นที่ที่จะพิจารณาอนุญาตได้ต้องไม่เป็นเขตพระราชฐาน ศาสนสถาน หรือโบราณสถาน และให้พิจารณาอนุญาตได้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อการสำรวจแร่ ให้พิจารณาอนุญาตตามความจำเป็นและ เหมาะสมได้ไม่เกินพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตสำรวจแร่หรืออนุญาตพิเศษ และมีกำหนด ระยะเวลาคราวละไม่เกินห้าปี

(๒) การอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อการทำเหมืองแร่ ให้พิจารณาอนุญาตตามความจำเป็นและเหมาะสมตามโครงการที่เสนอพร้อมคำขออนุญาตได้ไม่เกินสามร้อยไร่ และมีกำหนดระยะเวลา คราวละไม่เกินสิบปี

(๓) การอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อการขุดหาแร่รายย่อยและการร่อนแร่ ให้พิจารณาอนุญาต ในจำนวนพื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสม และมีกำหนดระยะเวลาคราวละไม่เกินสองปี

(๔) การอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อการสร้างทางขนแร่ออกจากเขตพื้นที่ประทานบัตร ให้มีความกว้างของเขตทางได้ไม่เกินแปดเมตร และต้องสร้างทางกับบำรุงรักษาทางตามมาตรการที่กรมป่าไม้กำหนด และมีกำหนดระยะเวลาคราวละไม่เกินสิบปี

(๕) การอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับการทำเหมืองแร่ ได้แก่ ที่เททิ้ง มูลดินทราย ที่พักคนงาน ที่กองเก็บแร่ ที่ตั้งโรงโม่ บด และย่อยหิน หรือโรงแต่งแร่หรือโลหกรรม รวมทั้งที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำเหมืองแร่ ตลอดจนกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ ให้พิจารณาอนุญาตในจำนวนพื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสมตามที่ได้รับการรับรองเป็นหนังสือ จากผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และมีกำหนดระยะเวลาคราวละไม่เกินสิบปี

ข้อ ๒๓ ในการพิจารณาอนุญาต ให้อธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ ได้รับรายงานผลการตรวจสอบสภาพป่าตามข้อ ๑๑ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสามสิบวัน โดยให้อธิบดีกรมป่าไม้ แจ้งเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาเป็นหนังสือให้ผู้ขออนุญาตทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว

การพิจารณาอนุญาตให้ทำประโยชน์ในเขตป่าที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้รักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ ให้อธิบดีกรมป่าไม้รายงานความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับรายงานผลการตรวจสอบสภาพป่าตามข้อ ๑๑ และ

ให้อธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาอนุญาตภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นชอบ

การอนุญาตสำหรับโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การพิจารณาอนุญาตจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับทราบผลการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว

การทำไม้และการนำเคลื่อนที่

ข้อ ๒๔ การทำประโยชน์ในเขตป่าที่ได้รับอนุญาต หากมีกรณีที่ต้องทำไม้และ นำเคลื่อนที่ออกจากพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตแจ้งเป็นหนังสือต่อหน่วยตรวจสอบป่า เพื่อแจ้งให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ดำเนินการทำไม้และนำเคลื่อนที่ออกตามระเบียบที่กรมป่าไม้กำหนด

การต่ออายุใบอนุญาต

ข้อ ๒๕ ผู้ได้รับใบอนุญาตผู้ใดประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี กรมป่าไม้ พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอก่อนใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุ

ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอก่อนใบรับรองคำขอต่ออายุใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาต ไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อผู้ได้รับใบอนุญาตได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำประโยชน์ตามที่ได้รับอนุญาตต่อไปได้จนกว่าจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต

ข้อ ๒๖ ในการต่ออายุใบอนุญาต หากผู้ยื่นคำขอมิคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามข้อ ๗ ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต และไม่มีกรกระทำผิดตามกฎหมาย ว่าด้วยป่าไม้ในระหว่างระยะเวลาที่ได้รับใบอนุญาต ให้อธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาอนุญาต โดยนำบทบัญญัติ ตามข้อ ๘ และข้อ ๒๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตตามข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ นอกจากหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ ในวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบป่า มาใช้บังคับด้วย

ข้อ ๒๗ การอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต ให้กระทำโดยวิธีสลับหลังใบอนุญาตเดิมหรือ จะออกใบอนุญาตให้ใหม่ก็ได้ โดยระบุคำว่า “ต่ออายุ” กำกับไว้ด้วย

พระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๗

สำหรับพื้นที่ป่าอันหมายถึง ที่ดินรวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย ซึ่งได้ถูกกำหนดเป็น “**ป่าสงวนแห่งชาติ**” อันหมายความว่า ป่าที่ใดกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ โดยกำหนดให้บรรดาป่าที่เป้นป่าสงวนอยู่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่าก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดป่าอื่นใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติเพื่อรักษาสภาพป่าไม ของป่า หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ให้**กระทำโดยออกกฎกระทรวงซึ่งต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตป่า ที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้นแนบท้ายกฎกระทรวง**ด้วย ซึ่งกระบวนการขออนุญาตใช้พื้นที่ป่าสงวนจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีภายใต้อนุมัติของรัฐมนตรีโดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังนี้

(มาตรา ๑๔) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัย ในที่ดินกอสราง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อัน เป็นการเสื่อมเสียแก ่สภาพป่าสงวนแห่งชาติแวนแต่

(๑) ทำไม้หรือเก็บหาของป่า ตามมาตรา ๑๕ เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๖ ทวิ หรือมาตรา ๑๖ ตรี กระทำการตามมาตรา ๑๗ ใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๑๘ หรือ กระทำการตาม มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๒๐

(๒) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าดวดยป่าไม้

(มาตรา ๑๖) อธิบติโดยอนุมัติรัฐมนตรีมีอำนาจอนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าทำประโยชน์หรืออยู่ อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติคราวละไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ไมเกิน สามสิบปี ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตเป็นสวนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าดววยวิธีการงบประมาณจะ อนุญาตโดยให้ยกเวนค่าธรรมเนียมทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่เห็นสมควรก็ได้

(๒) การเข้าทำประโยชน์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าดววยแร่คราวละไมเกินสิบปี โดยให้ได ้รับยกเวนไม่ต้องขอรับใบอนุญาตเก็บหาของป่าและไม่ต้องเสียค่าภาคหลวงของป่าตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับแร่ ดินขาว หรือหิน แลวแต่กรณี

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข ที่อธิบดี กำหนด โดยอนุมัติรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

โดยบทบัญญัติตามความใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้ดำเนินการไว้ตามมาตรา ๕๒ เรื่อง การออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการออกประทานบัตร ต้องสอดคล้องกับที่ กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าดววยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มาตรา ๕๓ ซึ่งกำหนดให้ประทานบัตรที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าดววยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นการทำให้เหมือนประเภท ที่ ๒ หรือประเภทที่ ๓ แลวแต่กรณี และ มาตรา ๖๘ ซึ่งกำหนดให้การทำเหมืองใดที่ต้องจัดทำรายงานการ วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าดววยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และ การดำเนินการมีผลกระทบต่อสาระสำคัญในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเห็นชอบ ไว้แล้วก่อนการอนุญาตต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการตามกฎหมายว่าดววยการ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้วย ซึ่งกล่าวได้โดยสรุปว่าก่อนการอนุญาตประทานบัตรต้อง ได้รับความเห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสียก่อน ซึ่งการทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามความใน พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ สำหรับโครงการเหมืองแร่ นั้น จะดำเนินการดังนี้

1. ผู้ขออนุญาต (ประทานบัตร) เป็นผู้ว่าจ้างผู้ชำนาญการศึกษผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อจัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2. ผู้ขออนุญาตเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย นั้น และต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตรวจสอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเอกสารที่เกี่ยวข้องที่เสนอมา

4. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาเสนอความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับรายงานดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการเสนอรายงานนั้น เพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณา

5. คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานฯ ให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานฯ หากคณะกรรมการผู้ชำนาญการมิได้พิจารณาให้เสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้ความเห็นชอบ

6. กรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการไม่ให้ความเห็นชอบ ให้เจ้าหน้าที่รื้อการส่งอนุญาตแก่บุคคลผู้ขออนุญาตไว้ก่อนจนกว่าบุคคลดังกล่าวจะเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการสั่งให้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมหรือจัดทำใหม่ทั้งฉบับ ตามแนวทางหรือรายละเอียดที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการกำหนด

7. กรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการให้ความเห็นชอบ หรือในกรณีที่ให้ถือว่าคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้ความเห็นชอบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายส่งอนุญาตแก่บุคคลซึ่งขออนุญาต

ทั้งนี้กรรมการผู้ชำนาญการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการมีอำนาจตรวจสอบสถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการหรือกิจการที่เสนอขอรับความเห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ตามความเหมาะสม โดยมีรายละเอียดทบทวนดังนี้

มาตรา ๔๖ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภทและขนาดของโครงการ หรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอขอความเห็นชอบตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙

ในการประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ แนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องเสนอพร้อมกับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการแต่ละประเภทและแต่ละขนาดด้วย

ในกรณีที่โครงการหรือกิจการประเภทหรือขนาดใด หรือที่จะจัดตั้งขึ้นในพื้นที่ใดมี

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้แล้ว และเป็นมาตรฐานที่สามารถใช้กับโครงการหรือกิจการประเภทหรือขนาดเดียวกัน หรือในพื้นที่ลักษณะเดียวกันได้ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้โครงการหรือกิจการในทำนองเดียวกันได้รับยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ได้ แต่ทั้งนี้โครงการหรือกิจการนั้นจะต้องแสดงความยินยอมปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่โครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๖ เป็นโครงการหรือกิจการซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมาย ก่อนเริ่มการก่อสร้างหรือดำเนินการ ให้บุคคลผู้ขออนุญาตเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายนั้น และต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการเสนอ

รายงานดังกล่าวอาจจัดทำเป็นรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๔๖ วรรคสองก็ได้

ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายหรือการสั่งอนุญาตสำหรับโครงการหรือกิจการตามวรรคหนึ่งไว้ก่อนจนกว่าจะทราบผลการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๙ จากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตรวจสอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเอกสารที่เกี่ยวข้องที่เสนอมา หากเห็นว่ารายงานที่เสนอมามีได้จัดทำให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๖ วรรคสอง หรือมีเอกสารข้อมูลไม่ครบถ้วน ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแจ้งให้บุคคลผู้ขออนุญาตที่เสนอรายงานทราบภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการเสนอรายงานนั้น

ในกรณีที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาเห็นว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเอกสารที่เกี่ยวข้องที่เสนอมาถูกต้อง และมีข้อมูลครบถ้วน หรือได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วนตามวรรคสามแล้ว ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาเสนอความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับรายงานดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการเสนอรายงานนั้น เพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาต่อไป

การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจะต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายสำหรับโครงการหรือกิจการนั้น หรือผู้แทนร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย

มาตรา ๔๙ การพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการตามมาตรา ๔๘ ให้ระทำให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถ้าคณะกรรมการผู้ชำนาญการมิได้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้ความเห็นชอบแล้ว

ในกรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการให้ความเห็นชอบ หรือในกรณีที่ให้ถือว่าคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้ความเห็นชอบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายสั่งอนุญาตแก่บุคคลซึ่งขออนุญาตได้

ในกรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการไม่ให้ความเห็นชอบ ให้เจ้าหน้าที่รอการสั่งอนุญาตแก่บุคคลผู้ขออนุญาตไว้ก่อนจนกว่าบุคคลดังกล่าวจะเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการสั่งให้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมหรือจัดทำใหม่ทั้งฉบับ ตามแนวทางหรือรายละเอียดที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการกำหนด

เมื่อบุคคลดังกล่าวได้เสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมหรือได้จัดทำใหม่ทั้งฉบับแล้ว ให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการเสนอรายงานดังกล่าว แต่ถ้าคณะกรรมการผู้ชำนาญการมิได้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคณะกรรมการผู้ชำนาญการเห็นชอบ และให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวสั่งอนุญาตแก่บุคคลผู้ขออนุญาตได้

ในกรณีที่เห็นเป็นการสมควร รัฐมนตรีจะประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้โครงการหรือกิจการตามประเภทและขนาดที่ประกาศกำหนดตามมาตรา ๔๖ ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการขอต่ออายุใบอนุญาตสำหรับโครงการหรือกิจการนั้น ตามวิธีการเช่นเดียวกับการขออนุญาตด้วยก็ได้

มาตรา ๕๐ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ ให้กรรมการผู้ชำนาญการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ มีอำนาจตรวจสอบสถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการหรือกิจการที่เสนอขอรับความเห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ตามความเหมาะสม

เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการได้ให้ความเห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๙ แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการพิจารณาสั่งอนุญาต หรือต่ออายุใบอนุญาต นำมาตรการตามที่เสนอไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปกำหนดเป็นเงื่อนไขในการสั่งอนุญาต หรือต่ออายุใบอนุญาตโดยให้ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่กำหนดตามกฎหมายในเรื่องนั้นด้วย

มาตรา ๕๑ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๘ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอาจกำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๖ ต้องจัดทำหรือได้รับการรับรองจากบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ชำนาญการศึกษผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ได้

การขอและการออกใบอนุญาต คุณสมบัติของผู้ชำนาญการศึกษผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะมีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมการควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ได้รับใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การออกใบแทนใบอนุญาต การสั่งพักและการเพิกถอนการอนุญาต และการเสียค่าธรรมเนียมการขอและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

๓.๖ ข้อกำหนดเรื่องการขุดหาแร่รายย่อยและการร่อนแร่

ในกรณีที่พื้นใดใดมีแร่ที่สามารถผลิตขึ้นมาได้แต่แหล่งนั้นมีขนาดไม่เหมาะสม เพียงพอต่อการขออนุญาตประทานบัตร ผู้ประสงค์จะขุดแร่สามารถยื่นขอรับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย หรือใบอนุญาตร่อนแร่จากเจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่นั้นได้ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ได้โดยมีรายละเอียดของบทบัญญัติในส่วนนี้ดังนี้

๑) ห้ามมิให้ผู้ใดขุดหาแร่รายย่อย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อยจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่ซึ่งมีการขุดหาแร่รายย่อย และเพื่อประโยชน์ในการป้องกันมิให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการขุดหาแร่รายย่อย เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะกำหนดเงื่อนไข เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตถือปฏิบัติด้วยก็ได้ โดยการกำหนดอายุใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อยให้มีอายุไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ออก ซึ่งการขอและการออกใบอนุญาต และคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๙๔)

๒) ผู้ใดประสงค์จะร่อนแร่ ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยการแจ้งและการรับแจ้ง และการร่อนแร่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๙๕)

๓) สำหรับการควบคุมและกำกับดูแลการขุดหาแร่รายย่อยและการร่อนแร่ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา ๙๕ ได้มอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ได้โดยไม่ขัดหรือแย้งกับประกาศดังกล่าวได้ตามมาตรา ๙๖

บทที่ ๔

การประกอบธุรกิจแร่ การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม

๔.๑ การประกอบธุรกิจแร่

การกำหนดบทบัญญัติเรื่อง การประกอบธุรกิจแร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม กำกับดูแล กระบวนการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ การขนแร่ การนำแร่เข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป และการส่งแร่ออกนอกราชอาณาจักร ให้มีที่มาที่ไปชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แร่ที่มีกำเนิดในราชอาณาจักรจะต้องสามารถแสดงหลักฐานที่มาและการชำระค่าภาคหลวงแร่ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อป้องกันการลักลอบทำเหมือง หรือการขุดแร่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยมีผังกระบวนการตามรูปที่ ๔.๑ ซึ่งที่มาของแร่แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. แร่จากประทานบัตรหรือแร่อื่นที่เป็นผลพลอยได้จากการทำเหมือง
2. แร่จากใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อยหรือการร่อนแร่
3. แร่จากอนุญาตให้ครอบครองเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

เมื่อแร่ซึ่งมีที่มาข้างต้นได้มีการชำระค่าภาคหลวงแร่เป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงจะสามารถทำการซื้อ ขาย ครอบครอง เก็บ หรือขนได้ โดยรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดให้แร่ชนิดใด สภาพออย่างใด ปริมาณเท่าใด หรือในพื้นที่ใด เป็นแร่ที่อยู่ในความควบคุมเกี่ยวกับการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ หรือการขนแร่ โดยการดำเนินการเกี่ยวกับการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ หรือการขนแร่ สำหรับแร่ที่อยู่ในความควบคุมต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีโดยที่ใบอนุญาตมีกำหนดอายุไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันที่ออก และเมื่อใบอนุญาตครอบครองแร่สิ้นอายุและผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ได้ยื่นขอต่ออายุใบอนุญาต หรือไม่ได้รับอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต ให้แร่นั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยอธิบดีมีอำนาจนำแร่ออกขายได้ อย่างไรก็ตามได้มีการกำหนดข้อยกเว้นสำหรับกระบวนการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ การขนแร่ ไว้ดังนี้

(๑) การครอบครองแร่หรือการขนแร่ที่ได้มาจากการสำรวจแร่เพื่อนำไปวิเคราะห์หรือวิจัยไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตร

(๒) การครอบครองแร่หรือการขนแร่แต่ละชนิดปริมาณไม่เกินสิบกิโลกรัม แต่เมื่อเห็นสมควรอธิบดีจะกำหนดปริมาณให้น้อยกว่าสิบกิโลกรัมก็ได้

(๓) การครอบครองแร่พลอยได้จากการแต่งแร่ภายในเขตแต่งแร่ หรือการครอบครองตะกั่วที่มีแร่ชนิดอื่นเจือปนอยู่เกินปริมาณที่อธิบดีกำหนดภายในเขตโลหกรรม ซึ่งแร่พลอยได้หรือแร่ชนิดอื่นนั้นยังมิได้ชำระค่าภาคหลวงมาก่อน

(๔) การครอบครองแร่หรือการขนแร่เพื่อการศึกษาหรือวิจัยของสถาบันวิจัยของเอกชนที่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี ส่วนราชการ องค์การของรัฐ หรือสถาบันการศึกษา

(๕) การครอบครองแร่หรือการขนแร่ในสภาพวัตถุสำเร็จที่เป็นเครื่องใช้ เครื่องประดับปฏิมารหรือผลผลิตจากกรรมวิธีของโลหกรรมหรืออุตสาหกรรม

(๖) การครอบครองแร่หรือการขนแร่ที่ได้มาจากการทำเหมืองในเขตเหมืองแร่ที่เก็บแร่นั้นไว้

รูปที่ ๔.๑ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจแร่

สำหรับกรณีการนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีป ได้มีบทบัญญัติควบคุมการดำเนินการ โดยการออกประกาศด้วยอำนาจรัฐมนตรีเพื่อประโยชน์ในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือความปลอดภัยของประชาชนไว้ดังนี้ (มาตรา ๑๐๔)

(๑) ชนิดและสภาพแร่ที่ห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีปหรือส่งออกนอก ราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีป

(๒) ชนิดและสภาพแร่ที่ต้องขออนุญาตนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีปหรือส่งออกนอก ราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีป

(๓) ชนิด สภาพ และปริมาณแร่ที่ต้องแจ้งการนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีปหรือส่งออก นอกราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีป

ทั้งนี้ ชนิดและสภาพแร่ที่ห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีป หรือส่งออกนอก ราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีป มิให้ใช้บังคับกับการนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีป เพื่อนำไป วิเคราะห์หรือวิจัย แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี โดยรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการควบคุมการขนแร่และการจัดเก็บแร่ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีปได้ (มาตรา ๑๐๕) และ ในกรณีที่ผู้นำแร่เข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีปประสงค์จะนำแร่ขึ้นไปแต่งหรือประกอบโลหกรรม จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแต่งแร่ หรือประกอบโลหกรรม ตามแต่กรณี โดยการ ดำเนินการเกี่ยวกับการนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตปลอดทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตปลอด ทวีปต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี

๔.๒ การแต่งแร่และการประกอบโลหกรรม

๔.๒.๑ การแต่งแร่

เมื่อแร่ได้มีการชำระค่าภาคหลวงแล้วและจำเป็นต้องขนออกนอกเขตเหมืองแร่เพื่อทำการแต่งแร่ให้ได้ สภาพตรงตามความต้องการของตลาดจะต้องดำเนินการขอรับใบอนุญาตแต่งแร่จากอธิบดีตาม มาตรา ๑๐๖ โดยห้ามมิให้ผู้ใดแต่งแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต อย่างไรก็ตามการแต่งแร่ในเขตประทานบัตรไม่ต้องขอใบอนุญาต แต่งแร่เนื่องจากแร่ยังมีได้ถูกจำหน่ายออกจากเขตเหมืองแร่ นั้น ทั้งการอนุญาตแต่งแร่เป็นอำนาจอธิบดีที่จะ กำหนดอายุใบอนุญาตไม่เกิน ๕ ปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต ซึ่งอธิบดีอาจกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่ เห็นสมควรไว้ในใบอนุญาตด้วยก็ได้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสุขภาพ อนามัยของประชาชน สัตว์ พืช และทรัพยากร โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขอและการออก ใบอนุญาต และคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๑๐๗)

เมื่อได้รับใบอนุญาตแต่งแร่แล้ว ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนด โดยก่อนเริ่มการแต่งแร่ ให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้า วันและต้องนำพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบ และเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีแล้ว ให้ดำเนินการ แต่งแร่ได้ ซึ่งผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ต้องรายงานการแต่งแร่ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

สำหรับการขยายหรือลดเขตแต่งแร่ การเปลี่ยนแปลงแผนผังและวิธีการแต่งแร่ การหยุดแต่งแร่ ชั่วคราว การแจ้งแต่งแร่ใหม่ และการเลิกแต่งแร่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด ตาม มาตรา ๑๐๘ ทั้งนี้ในการแต่งแร่ ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดอันน่าจะเป็น เหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพยากร หรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๑๐๙)

๔.๒.๒ การประกอบโลหกรรม

สำหรับแร่โลหะหรือตะกั่วต้องดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยการประกอบโลหกรรมโดยให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดให้การประกอบโลหกรรมแร่ชนิดใดปริมาณการผลิตขนาดใดและโดยกรรมวิธีใด เป็นการประกอบโลหกรรมควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๑๐)

การประกอบโลหกรรมจะต้องดำเนินการขอรับใบอนุญาตโลหกรรมจากอธิบดีตามมาตรา ๑๑๑ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบโลหกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต อย่างไรก็ตามการประกอบโลหกรรมในเขตประทานบัตรไม่ต้องขอใบอนุญาตประกอบโลหกรรมเนื่องจากแร่ยังมีได้ถูกจำหน่ายออกจากเขตเหมืองแร่ นั้น ทั้งการอนุญาตประกอบโลหกรรมเป็นอำนาจอธิบดีที่จะกำหนดอายุใบอนุญาตไม่เกิน ๕ ปีนับแต่วันที่ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ซึ่งอธิบดีอาจกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรไว้ในใบอนุญาตด้วยก็ได้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยของประชาชน สัตว์ พืช และทรัพยากรอื่น โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการออกใบอนุญาต และคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๑๑๒)

เมื่อได้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมแล้ว ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยก่อนเริ่มการประกอบโลหกรรม ให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันและต้องนำพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบ และเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีแล้ว ให้ดำเนินการประกอบโลหกรรมได้ ซึ่งผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมต้องรายงานการประกอบโลหกรรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

สำหรับการขยายหรือลดเขตประกอบโลหกรรม การเปลี่ยนแปลงแผนผังและวิธีการประกอบโลหกรรม การหยุดประกอบโลหกรรมชั่วคราว การแจ้งประกอบโลหกรรมใหม่ และการเลิกประกอบโลหกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๑๑๓ ทั้งนี้ในการประกอบโลหกรรมห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดอันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพยากรอื่น หรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๑๑๔)

เมื่อใบอนุญาตซื้อแร่ ใบอนุญาตครอบครองแร่ ใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บแร่ ใบอนุญาตแต่งแร่ หรือใบอนุญาตประกอบโลหกรรมใกล้จะสิ้นอายุ และผู้ถือใบอนุญาตต้องการจะต่ออายุใบอนุญาตนั้น ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ ผู้รับใบอนุญาตครอบครองแร่ ผู้รับใบอนุญาตตั้งสถานที่เก็บแร่ ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมที่ประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุเมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้วให้ถือว่ามิฐานะเสมือนผู้ได้รับใบอนุญาตและให้ประกอบกิจการต่อไปจนกว่าอธิบดีจะสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาตนั้น โดยกำหนดให้ใบอนุญาตสามารถต่ออายุได้ครั้งละไม่เกินห้าปีนับแต่วันอนุญาตให้ต่ออายุ และการขอต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๑๑๕)

ทั้งนี้บทบัญญัติตามมาตรา ๑๑๖ ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมใดโอนใบอนุญาตให้แก่ผู้อื่น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี ซึ่งการขอโอนใบอนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และใบอนุญาตสามารถสืบทอดแก่ทายาทของผู้ถือใบอนุญาตได้ (มาตรา ๑๑๗)

ในกรณีอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตชำรุด สูญหาย หรือถูกทำลาย ให้ผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่หรือเจ้า

พนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๑๑๘)

๔.๓ การยกคำขอ การยกเลิก การแก้ไข หรือเพิกถอนการอนุญาต

เมื่อผู้ยื่นคำขอหรือผู้รับใบอนุญาตได้ดำเนินการขอรับอนุญาตหรือดำเนินการตามใบอนุญาตแล้วแต่กรณี แต่มีเหตุในภายหลังทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ในการขอรับใบอนุญาตหรือใบอนุญาตได้ถูกต้องครบถ้วน ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตสามารถยกเลิกคำขอ หรือการอนุญาต ได้ดังนี้คือการยกคำขอ การยกเลิก การแก้ไข และเพิกถอนการอนุญาต

๔.๓.๑ การยกคำขอ

ในการยกคำขอสำหรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรือคำขออาชญาบัตรพิเศษ นั้น เป็นอำนาจอธิบดีตาม มาตรา ๑๒๔ ซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขในการยกคำขอฯ ไว้ดังนี้

- (๑) ขาดนัดในการนำรังวัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (๒) ละเลยเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งให้ดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออาชญาบัตรพิเศษ
- (๓) กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวด ๔ หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำเช่นนั้น

ในส่วนของการยกคำขอประทานบัตรนั้น เป็นอำนาจของผู้ออกประทานบัตรตามแต่กรณี (อธิบดีหรือเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่) ในการยกคำขอตาม มาตรา ๑๒๕ โดยมีเงื่อนไขดังนี้

- (๑) ขาดนัดในการนำรังวัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (๒) ละเลยเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งให้ดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อออกประทานบัตร
- (๓) กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวด ๕ หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำเช่นนั้น
- (๔) เมื่อปรากฏว่าแร่ชนิดที่ประสงค์จะเปิดการทำเหมืองในเขตคำขอมิใช่เพียงพอที่จะเปิดการทำเหมืองได้

๔.๓.๒ การยกเลิก การแก้ไข และเพิกถอนการอนุญาต

เหตุในการยกเลิก การแก้ไข และการเพิกถอนการอนุญาตหลังจากที่ผู้ยื่นคำขอได้รับการอนุญาตจากผู้มีอำนาจในการอนุญาตตามคำขอแล้วแต่กรณีมีดังนี้

1. การยกเลิกใบอนุญาตกรณีผู้ได้รับอนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตร หรือใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติ ไม่มารับใบอนุญาต ภายในสามสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งโดยไม่มีเหตุอันควร (มาตรา ๑๒๖)
2. การแก้ไขใบอนุญาตกรณีการออกอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือ ใบอนุญาตมีความคลาดเคลื่อนหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ให้ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตเรียกอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตนั้นมาแก้ไขให้ถูกต้องหรือเพิกถอนได้ (มาตรา ๑๒๗) ซึ่งผู้รับใบอนุญาตไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายใดๆ ได้ เว้นแต่การแก้ไขหรือเพิกถอนโดยรัฐมนตรีผ่านการอนุมัติจาก คณะรัฐมนตรี ดำเนินการแก้ไขหรือเพิกถอนการอนุญาตเพื่อประโยชน์แก่การอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นของรัฐ ซึ่งผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าวมี

สิทธิได้รับเงินชดเชยความเสียหายตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ทั้งนี้ความเสียหายต้องไม่รวมถึงมูลค่าของแร่ที่ยังมิได้นำขึ้นมาจากการทำเหมือง

3. การสั่งเพิกถอนอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาต โดยผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต กรณีผู้รับใบอนุญาตไม่ชำระหนี้ตามบทบัญญัติใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ภายหลังจากได้รับหนังสือแจ้งจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ภายในเก้าสิบวัน (มาตรา ๑๒๘)

4. การสั่งแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการตามใบอนุญาตกรณีผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนบทบัญญัติอนุบัญญัติ เงื่อนไขการอนุญาต หรือก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ ความเสียหาย หรืออันตรายที่มีผลกระทบต่อบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่เป็น การฝ่าฝืน หรือสั่งให้แก้ไขหรือปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตสามารถสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจผูกมัดประทับตราบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ เพื่อมิให้ทำงานได้ในระหว่างการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๑๒๙)

5. การเพิกถอนอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาต กรณีผู้รับใบอนุญาตไม่ดำเนินการแก้ไขตามคำสั่งการของผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตซึ่งได้สั่งหยุดประกอบกิจการและกำหนดเวลาแก้ไขปรับปรุงสืบเนื่องจากเหตุที่ผู้รับใบอนุญาตมิได้แก้ไขปรับปรุงการประกอบกิจการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือการประกอบกิจการนั้นอาจจะทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษอย่างรุนแรงอันเป็นเหตุให้เป็นอันตรายแก่ชีวิต สุขภาพ ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมโดยไม่อาจแก้ไขได้ (มาตรา ๑๓๐)

บทที่ ๕

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการชำระค่าภาคหลวงแร่ ค่าธรรมเนียม เงินบำรุงพิเศษ และการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมแร่

๕.๑ ค่าภาคหลวงแร่

ทรัพยากรแร่แตกต่างจากทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ตรงที่เป็นทรัพยากรสิ้นเปลืองประเภทที่ใช้แล้วหมดไปไม่สามารถสร้างขึ้นมาทดแทนได้ ประกอบกับทรัพยากรในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสมบูรณ์ของแหล่งแร่ คุณภาพ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ระดับความลึก และการวางตัวของแหล่งแร่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ต้องพึ่งพิงทรัพยากรเป็นวัตถุดิบในการพัฒนาอุตสาหกรรมระดับต่างๆ ประเทศไทยมีแนวคิดที่ว่าทรัพยากรแร่ เป็นสมบัติของประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและประสานประโยชน์ และให้ภาคเอกชนมีบทบาทที่เหมาะสม เพื่อความเท่าเทียมกันในการได้รับประโยชน์จากแหล่งแร่ หมายถึงการให้โอกาสคนทุกกลุ่มได้รับประโยชน์จากการมีอยู่ของทรัพยากรในประเทศ ทั้งผู้ประกอบการเหมืองแร่ ผู้ใช้แร่ และประชาชนทั่วไป กล่าวคือในแง่ของผู้ประกอบการเหมืองแร่ทั้งรายใหญ่และรายเล็กควรได้รับความยุติธรรมจากการใช้ประโยชน์จากแหล่งแร่อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งในส่วนของบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ การได้รับสิทธิในการทำเหมือง และการชำระค่าธรรมเนียมจากการใช้ทรัพยากรให้แก่รัฐ ในแง่ของผู้ใช้แร่ก็ควรได้ใช้ทรัพยากรแร่ในราคายุติธรรม ซึ่งราคายุติธรรมนี้หมายถึงราคาที่ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องไม่ใช่ราคาที่สูงเกินไปเนื่องจากการมีอำนาจผูกขาดของผู้ผลิต และต้องไม่ใช่ราคาต่ำเกินไปเนื่องจากเป็นราคาที่ไม่ครอบคลุมต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นเช่นไม่รวมต้นทุนการรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมการทำเหมือง ส่วนในแง่ของประชาชนทั่วไปในฐานะเจ้าของทรัพยากรแร่ในประเทศควรได้รับเงินค่าตอบแทนจากการที่มีผู้นำทรัพยากรแร่ไปใช้ประโยชน์ เพื่อที่รัฐซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนจะได้นำมากระจายสู่สังคมให้ได้รับประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ การจัดเก็บรายได้ส่วนนี้รู้จักกันทั่วไป คือ “ภาษีทรัพยากรแร่” การเก็บภาษีทรัพยากรแร่นี้ ประเทศต่างๆ เรียกเก็บโดยชื่อต่างๆ กัน และด้วยวิธีและระบบที่แตกต่างกันไปตามแต่รัฐบาลของประเทศนั้น สำหรับประเทศไทย เรียกภาษีทรัพยากรแร่ว่า “ค่าภาคหลวงแร่” ซึ่งถือเป็นเงินค่าธรรมเนียมที่ผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ต้องชำระให้แก่รัฐบาลเพิ่มเติมต่างหากนอกเหนือจากภาษีอื่นๆ ที่ต้องชำระตามปกติ ค่าภาคหลวงแร่ จึงมีลักษณะเป็นการชดเชยความสูญเสียไปของทรัพยากรแร่ รวมทั้งเป็นการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแร่ให้แก่ภาครัฐ (envi-mining.dpim.go.th/news/ac1-t1284974032.doc)

ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย ผู้แจ้งการร่อนแร่ ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรม หรือผู้รับใบอนุญาตครอบครองแร่ ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๓๑)

- (๑) แร่ที่กำหนดไว้ในประทานบัตร รวมถึงแร่อื่นที่เป็นผลพลอยได้จากการทำเหมือง
- (๒) แร่อื่นที่เป็นผลพลอยได้จากการแต่งแร่ หรือตะกอนที่มีแร่ชนิดอื่นเจือปนอยู่เกินปริมาณที่อธิบดีกำหนด ซึ่งยังมีได้ชำระค่าภาคหลวงแร่
- (๓) แร่ที่ได้จากการขุดหาแร่รายย่อยหรือการร่อนแร่
- (๔) แร่ที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองตามมาตรา ๙๗ วรรคสอง ซึ่งแร่นั้นยังมิได้ชำระค่าภาคหลวงแร่
- (๕) การซื้อแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดิน หากปรากฏว่าแร่นั้นยังมิได้ชำระค่าภาคหลวงแร่

อัตราค่าภาคหลวงแร่ให้เรียกเก็บได้ไม่เกินร้อยละสามสิบของราคาตลาดแร่ฟักัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงราคาตลาดแร่แต่ละชนิดให้เป็นตามที่อธิบดีกำหนด

โดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ การกำหนดราคาตลาดแร่ รวมทั้งการตรวจสอบ และการประเมินการชำระค่าภาคหลวงแร่ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ทั้งนี้ในกรณีที่ยังไม่สามารถประเมินค่าภาคหลวงแร่ได้จนกว่าจะแต่งแร่หรือประกอบโลหกรรมแล้วเสร็จ ต้องกำหนดให้มีการวางหลักประกันการชำระค่าภาคหลวงแร่ตามจำนวนที่เหมาะสมด้วย (มาตรา ๑๓๒)

สำหรับมาตรการในการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของการชำระค่าภาคหลวงแร่นั้น มาตรา ๑๓๓ ได้กำหนดไว้ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ไม่ชำระค่าภาคหลวงแร่หรือชำระค่าภาคหลวงแร่ไม่ครบถ้วน หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าการชำระค่าภาคหลวงแร่ไม่ถูกต้อง ให้อธิบดีมีหนังสือเรียกให้ผู้นั้นมาชี้แจง โดยกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ เพื่อนำหลักฐานการชำระค่าภาคหลวงแร่มาแสดง หากพบว่าไม่มีหลักฐานการชำระค่าภาคหลวงแร่หรือหลักฐานที่นำมาแสดงนั้นยังไม่อาจรับฟังได้ว่าการชำระค่าภาคหลวงแร่ถูกต้องครบถ้วนแล้ว หรือผู้นั้นไม่มาชี้แจงภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้อธิบดีแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินค่าภาคหลวงแร่ เพื่อประเมินการชำระค่าภาคหลวงแร่ในกรณีดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

เมื่อคณะกรรมการประเมินค่าภาคหลวงแร่ได้ประเมินว่าให้ชำระค่าภาคหลวงแร่เป็นจำนวนเท่าใด หรือให้ชำระค่าภาคหลวงแร่เพิ่มเป็นจำนวนเท่าใด ให้ผู้ถูกประเมินชำระภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งผลการประเมินเป็นหนังสือ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้นั้นจะต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ทั้งหมด หรือค่าภาคหลวงแร่ส่วนที่ยังขาด แล้วแต่กรณี พร้อมเงินเพิ่มสองเท่าของค่าภาคหลวงแร่ส่วนที่ขาดนั้น

๕.๒ ค่าธรรมเนียมและเงินบำรุงพิเศษ

สำหรับค่าธรรมเนียมและเงินบำรุงพิเศษอื่นๆ ตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติดังนี้

๑) ผู้ขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเสียค่าธรรมเนียมพร้อมกับการยื่นคำขอและต้องออกค่าใช้จ่ายหรือวางเงินล่วงหน้าเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดดำเนินการตามความจำเป็นอันควรแก่กรณีตามที่ กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยในกรณีที่มีการส่งยกคำขอ หรือไม่อนุญาตตามคำขอ หรือผู้ยื่นคำขอได้ถอน คำขอ ให้คืนค่าใช้จ่ายหรือเงินล่วงหน้าที่ยังไม่ได้จ่ายสำหรับกิจการนั้นแก่ผู้ยื่นคำขอตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๑๓๔)

๒) การสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออาชญาบัตรพิเศษ ต้องเสียค่าสิทธิการสำรวจแร่ในอัตราที่กำหนดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยในกรณีอาชญา บัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออาชญาบัตรพิเศษสิ้นสุดลงก่อนอายุที่กำหนด ผู้ถืออาชญาบัตรไม่มีสิทธิขอคืนค่าสิทธิ การสำรวจแร่ที่ตนได้ชำระแล้ว ในกรณีที่ผู้ถืออาชญาบัตรไม่ชำระค่าสิทธิการสำรวจแร่ให้ถูกต้องครบถ้วน เมื่อ เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือแล้ว และไม่ชำระภายในหกสิบวันนับแต่วัน รับคำบอกกล่าว ให้ผู้ออกอาชญาบัตรมีอำนาจสั่งเพิกถอนอาชญาบัตรนั้นเสียได้ (มาตรา ๑๓๕)

๓) ผู้ถือประทานบัตรต้องเสียเงินบำรุงพิเศษในอัตราไม่เกินร้อยละสิบของค่าภาคหลวงแร่ที่ผลิต ได้จากประทานบัตรนั้น โดยเงินบำรุงพิเศษนั้น ให้ใช้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น การศึกษาวิจัยด้าน แร่ การปรับปรุงสภาพพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้วตามหลักภูมิสถาปัตย์ และการป้องกันและปราบปรามการ กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ อัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกเก็บ รวมตลอด ทั้งการจัดสรรเงินบำรุงพิเศษให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และในกรณีที่มีความจำเป็นในทาง

เศรษฐกิจ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดให้แร่ชนิดใด ได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นการเรียกเก็บเงินบำรุงพิเศษตามระยะเวลาที่เห็นสมควรได้ (มาตรา ๑๓๖)

๕.๓ การพัฒนาและส่งเสริมเพื่ออุตสาหกรรมเหมืองแร่

เพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุนในอุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่ บทบัญญัติใน มาตรา ๑๓๗ ได้กำหนดไว้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบกิจการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการแร่อาจออกกฎกระทรวงยกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียม รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับยกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียมในเรื่องดังกล่าวในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรมที่ประกอบกิจการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสูงกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

(๒) เหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุ

(๓) เหตุอื่นอันสมควร

รัฐสามารถนำแหล่งแร่ที่มีศักยภาพมาดำเนินการประมวลโดยการจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาอนุญาตประทานบัตรเพื่อลดขั้นตอน และระยะเวลาการยื่นขอประทานบัตรแก่เอกชนที่มีความพร้อมและสนใจลงทุนในพื้นที่ศักยภาพดังกล่าวได้ตาม มาตรา ๑๓๘ ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการแร่สั่งการให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จัดทำเอกสารที่จำเป็นในการขอประทานบัตร และจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับพื้นที่นั้นเพื่อขอความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อนออกประทานบัตรให้ทำเหมืองในพื้นที่ดังกล่าว โดยเอกชนที่ยื่นขออนุญาตก่อนแล้วในพื้นที่นั้นจะถูกยกค่าขอตามบทบัญญัติมาตรา ๒๑ วรรคห้า

เมื่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับพื้นที่นั้นได้รับความเห็นชอบแล้ว กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ สามารถนำพื้นที่นั้นออกประมวลเพื่อให้ประทานบัตรแก่ผู้ชนะการประมวลโดยให้นำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ให้ผู้ขอประทานบัตรพิจารณาให้ผู้ประกอบการตามมาตรา ๑๓๗ (๑) มีสิทธิได้รับการคัดเลือกก่อน

ผู้ชนะการประมวลต้องปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตร และต้องชำระค่าใช้จ่ายที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ดำเนินการไปตามวรรคหนึ่งทั้งหมดในวันที่ได้รับประทานบัตร

บทที่ ๖

ความผิดและบทลงโทษ

๖.๑ ความรับผิดทางแพ่ง

ความรับผิดทางแพ่งคือการรับสภาพความผิดที่มุ่งให้จำเลยชำระเงิน โดยมีได้มีความประสงค์ให้จำเลยถูกลงโทษ ซึ่งรูปแบบการพิจารณาทางแพ่งนั้นคือการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่บุคคลตามกฎหมายแพ่ง เช่นการฟ้องร้องให้ชำระเงินกู้ หรือการฟ้องเรียกให้ผู้ละเมิดชดใช้มูลค่าความเสียหาย

(http://www.jarataccountingandlaw.com/index.php?lay=show&ac=article&id=5_2_6_5_5_8_&Ntype=4)

โดย พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้ดังนี้

13.1 ความเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการของตนต่อความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญอันเกิดขึ้นแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม สำหรับกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาต ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาตรายนั้น (**มาตรา ๑๓๙**)

13.2 ผู้ใดทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือผู้ถือประทานบัตรรายใดทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตร หรือผู้ถือประทานบัตรรายใดทำเหมืองในเขตประทานบัตร แต่เป็นพื้นที่ห้ามทำเหมืองตามมาตรา ๖๘ (๓) หรือตามกฎหมายอื่น นอกจากจะต้องรับผิดทางอาญาแล้ว จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐตั้งแต่สองเท่าแต่ไม่เกินสามเท่าของมูลค่าแร่ที่ได้จากการทำเหมืองในบริเวณดังกล่าวด้วย ซึ่งการกำหนดค่าเสียหายนั้นให้ศาลคำนึงถึงพฤติการณ์และเจตนาของผู้ทำเหมืองหรือผู้ถือประทานบัตร แล้วแต่กรณี ในการฝ่าฝืนกฎหมายหรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขในประทานบัตร โดยมูลค่าแร่ที่เกิดจากการกระทำความผิดให้ถือตามราคาตลาดแร่ที่อธิบดีประกาศใช้ในวันที่มีการกระทำตามวรรคหนึ่ง (**มาตรา ๑๔๐**)

13.3 ค่าทดแทนความเสียหายจากกรณีการยื่นขออนุญาตในพื้นที่ซึ่งภายหลังรัฐได้นำมาประมูลเพื่อออกประทานบัตร ให้ผู้ยื่นคำขออาชญาบัตรหรือคำขอประทานบัตรที่ถูกจำหน่ายตามมาตรา ๒๑ วรรคห้า หรือมาตรา ๑๓๘ วรรคสอง มีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายได้ หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นค่าเสียหายที่แท้จริงซึ่งเกิดจากการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับคำขอนั้น โดยให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จ่ายเงินค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งจากเงินที่ได้จากการประมูลตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๑๓๘ แล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ ค่าทดแทนต้องไม่รวมถึงมูลค่าของแร่ซึ่งยังมีได้นำขึ้นมาจากการทำเหมือง (**มาตรา ๑๔๑**)

13.4 นอกจากความรับผิดตามมาตรา ๑๓๙ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ใน**มาตรา ๑๔๒** ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้

(๒) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตได้ประกอบกิจการเหมืองแร่โดยรู้อยู่แล้วว่าการประกอบกิจการเหมืองแร่นั้นไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าการประกอบกิจการเหมืองแร่ไม่ปลอดภัยภายหลังจากการทำแร่นั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบกิจการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบกิจการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของการประกอบกิจการ ระยะเวลาที่ผู้ประกอบกิจการปกปิดความไม่

ปลอดภัยของการประกอบกิจการของผู้ประกอบกิจการเมื่อทราบว่าการประกอบกิจการทำเหมืองแร่ไม่น่าปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบกิจการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบกิจการ การที่ผู้ประกอบกิจการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

๖.๒ การควบคุมและการตรวจสอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่

บทบัญญัติในหมวดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับการตรวจสอบและควบคุมดูแลการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่โดยรวมทั้งในส่วนของประทานบัตรทำเหมืองแร่ การแต่งแร่ การประกอบโลหกรรม การซื้อ-ขายแร่ การเก็บแร่ และการดำเนินการอื่นใดตามใบอนุญาตภายใต้อำนาจของพระราชบัญญัติฉบับนี้ตามมาตรา ๑๔๓ โดยได้มีการประยุกต์แนวปฏิบัติบางส่วนสำหรับการควบคุมและการตรวจสอบกิจการมาจากพระราชบัญญัติโรงงาน พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยเริ่มจากการกำหนดบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าตรวจสอบ สั่งการ เก็บตัวอย่างส่งวิเคราะห์ และการยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องจากการกระทำความผิดไว้เป็นหลักฐานในการพิจารณาดำเนินคดี โดยการฝ่าฝืนคำสั่งการของพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำไปสู่การเพิกถอนการอนุญาตตามมาตรา ๑๔๔ ได้ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องต้องอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร (มาตรา ๑๔๕) โดยพ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อประโยชน์ในการจับกุมผู้กระทำความผิดไว้ด้วย ตามมาตรา ๑๔๖ และพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่ผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๗ ด้วย

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการตรวจสอบและได้ยึดหรืออายัดแร่ที่มีไว้เนื่องในการกระทำความผิด และเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ไว้แล้วตามมาตรา ๑๔๘ จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนในการทำสำนวนคดีและส่งฟ้องศาลเพื่อพิจารณาความผิดจนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือสิทธิภาคินาคืออาญา มาฟ้องระงับ หรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เพื่อให้มีคำสั่งใดๆ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับของกลางนั้นต่อไป โดยรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับของกลางในการกระทำความผิดนั้นสามารถพิจารณาได้สองประเด็นคือ

- 1) กรณีของกลางที่ยึดหรืออายัดไว้นั้น เป็นของผู้กระทำความผิดโดยตรง
- 2) กรณีของกลางที่ยึดหรืออายัดไว้นั้นเป็นของผู้อื่นที่ผู้กระทำความผิดได้ครอบครองไว้ในขณะกระทำความผิด

สำหรับกรณีที่ของกลางที่ยึดหรืออายัดไว้นั้นศาลได้มีคำพิพากษาให้รับทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน แต่หากในกรณีที่คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือสิทธิภาคินาคืออาญา มาฟ้องระงับ หรือศาลไม่พิพากษาให้รับหากพนักงานกำหนดหกเดือนให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินเว้นแต่อธิบดีประกาศหาตัวเจ้าของภายในกำหนดระยะเวลา 30 วัน หากพนักงานกำหนดแล้วไม่มีผู้แสดงตนเป็นเจ้าของจึงให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

กรณีของกลางที่ยึดหรืออายัดไว้นั้นเป็นของผู้อื่นที่ผู้กระทำความผิดได้ครอบครองไว้ในขณะกระทำความผิดหากไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีที่เป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นถูกยึด หรือทรัพย์สินนั้นผู้กระทำความผิดได้มาจากผู้ครอบครองโดยมิชอบ (โดยการกระทำความผิดทางอาญา) ให้คืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้เป็นเจ้าของโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจมีการกำหนดเงื่อนไขในการคืนและการตรวจสอบเพื่อป้องกันมิให้มีการนำทรัพย์สินนั้นกลับไปใช้ในการกระทำความผิดอีกได้ตามมาตรา ๑๔๙

หากทรัพย์สินของกลางที่ยึดหรืออายัดไว้สืบเนื่องจากการกระทำความผิดไม่ปรากฏบุคคลผู้เป็นเจ้าของ ก็ให้ดำเนินการประกาศหาตัวเจ้าของตามบทบัญญัติในมาตรา ๑๕๐ และให้ผู้แสดงตนเป็นเจ้าของดำเนินการ

ใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอรับของกลางคืนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากอธิบดี หากมิได้ใช้สิทธิฟ้องร้องคดีต่อศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้น

ในการเก็บรักษาทรัพย์สินอันเนื่องจากการกระทำความผิดก่อให้เกิดภาระแก่ทางราชการหรือทรัพย์สินและของกลางที่ยึดหรืออายัดไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือสูญหาย หรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะเกินค่าของทรัพย์สิน หรือมีเหตุอื่นอันสมควร อธิบดีอาจดำเนินการจัดการขายทรัพย์สินหรือของกลางก่อนครบกำหนดเวลา หรือนำทรัพย์สินหรือของกลางนั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเพื่อบรรเทาความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา ก็ได้ตามมาตรา ๑๕๑ โดยความเชื่อมโยงของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมและการตรวจสอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่เป็นไปดังรูปที่ ๖.๑

ทั้งนี้ในส่วนของบรรดาค่าธรรมเนียมหรือเงินอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ที่ค้างจ่ายอยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ หรือเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ถ้าผู้มีสิทธิมิได้เรียกเอาคืนภายในหนึ่งปีนับแต่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากอธิบดีหรือเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๑๕๒

รูปที่ ๖.๑ ความเชื่อมโยงของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมและการตรวจสอบ

๖.๓ บทกำหนดโทษทางอาญา

การกระทำความผิดตามความใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ นอกจากความรับผิดทางแพ่งแล้วยังมีความผิดทางอาญาอันถือเป็นคดีที่เกี่ยวกับความผิดและโทษซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติต่างๆ ซึ่งมีโทษในทางอาญา (<http://www.sappaneti.com/การดำเนินคดีอาญา-7099.page>) อันหมายถึงโทษจำคุกและเปรียบเทียบปรับฐานละเมิดบทบัญญัติใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ (รูปที่ ๖.๒)

โดยการดำเนินคดีทางอาญาจะเริ่มจากพนักงานเจ้าหน้าที่ในฐานะตัวแทนรัฐผู้เสียหายแจ้งความกล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจโดยกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิด และการกระทำนั้นเกิดความเสียหายแก่รัฐ ซึ่งการกล่าวหาของพนักงานเจ้าหน้าที่มีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ (เรียกว่า คำร้องทุกข์)

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจรับแจ้งเหตุแล้วจะสืบสวนและสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจัดทำเป็นสำนวนคดี เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จก็จะสรุปสำนวนการสอบสวน แล้วมีความคิดเห็นทางใดทางหนึ่งประกอบสำนวน

ในบางกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ในฐานะตัวแทนรัฐผู้เสียหายจะเลือกฟ้องคดีต่อศาลเองโดยตรงก็ได้ ทั้งนี้ในส่วนของสำนวนคำฟ้องจะมีส่วนของคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาด้วยก็ได้ โดยเป็นคดีที่การกระทำความผิดอาญาเป็นเหตุให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย หรือค่าทดแทน หรือเรียกให้คืน หรือใช้ราคาทรัพย์สินของผู้เสียหายต้องเสียไปจากการกระทำความผิดอาญานั้น จะฟ้องจำเลยต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา โดยมีคำขอส่วนแพ่งรวมอยู่ในคำฟ้องอาญาซึ่งอ้างตามความรับผิดทางแพ่งที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยบทลงโทษจะเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ซึ่งมีสองลักษณะคือ

- โทษจำคุก จำเลยจะถูกจองจำไว้ในเรือนจำ การคำนวณระยะเวลาจำคุกจะนับวันเริ่มจำคุกรวมเข้าด้วย และนับเป็น 1 วันเต็ม โดยไม่คำนึงถึงจำนวนชั่วโมง ถ้าระยะเวลาจำคุกกำหนดเป็นเดือนก็นับ 30 วันเต็ม เป็น 1 เดือน ถ้ากำหนดเป็นปี คำนวณปีปฏิทิน
- โทษปรับ จำเลยต้องชำระเงินตามจำนวนที่ศาลมีคำพิพากษาหากจำเลยไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา จำเลยอาจถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือถูกกักขังแทนค่าปรับ

บทลงโทษต่อการกระทำผิด

บทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ (บทกำหนดโทษทางแพ่ง อ้างตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐)

➤ ชดเชยมูลค่าความเสียหาย 2 ถึง 3 เท่าของมูลค่าแร่

เพิ่มบทกำหนดโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา
อันเนื่องจากการละเมิดต่อทรัพยากรธรณีเป็นการฝ่า
ฝืนระบบการอนุญาตของรัฐ!!!

รูปที่ ๖.๒ การปรับปรุงบทลงโทษตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

นอกจากนี้การละเมิดบทบัญญัติใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ยังเกี่ยวข้องกับคดีปกครองอันสืบเนื่องจากการใช้คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๓ ซึ่งถือเป็นคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน ซึ่งโดยทั่วไปคดีทางปกครองมีลักษณะดังต่อไปนี้ (<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=คดีปกครอง>)

1. คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางการปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎคำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น กรณีผู้ฟ้องคดีเห็นว่าพนักงานท้องถิ่นปฏิเสธไม่ออกใบอนุญาตก่อสร้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกรณีผู้ฟ้องคดีเห็นว่าผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรม เป็นต้น

2. คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร เช่น กรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นละเลยต่อหน้าที่ไม่ตรวจตรา และออกคำสั่งให้เจ้าของอาคารเรือนที่ก่อสร้าง หรือต่อเติมไม่ได้รับอนุญาต กรณีเจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการออกโฉนดที่ดินล่าช้าเกินสมควร เป็นต้น

3. คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิด หรือความรับผิดชอบอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจล่าช้าเกินสมควร เช่น การที่เจ้าพนักงานที่ดินออกคำสั่งเพิกถอนโฉนดที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับเสียหาย และผู้ฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายดังกล่าว หรือการฟ้องเรียกค่าทดแทนการเวนคืน หรือการรอนสิทธิจากการวางท่อประปา หรือเสาไฟฟ้าแรงสูง เป็นต้น

4. คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาจ้างเอกชน ก่อสร้างถนน อาคารเรียน หรือข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าสัมปทานตามสัญญาสัมปทานทำไม้ป่าชายเลน หรือสัญญาที่หน่วยงานทางปกครองทำกับข้าราชการที่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อ เป็นต้น

5. คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าของรัฐต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลกระทำการหรือละเว้นการกระทำ เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งทางน้ำฟ้องคดีต่อศาล

ปกครอง เพื่อมีคำสั่งให้เอกชนรื้อถอนสะพาน หรือบ้านที่ปลูกกรุกล้ำแม่น้ำ กรณีเจ้าพนักงานท้องถิ่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อมีคำสั่งให้จับกุม และกักขังบุคคล ซึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ฯ เป็นต้น

6.คดีที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง เช่น กรณีที่ฟ้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาด หรือบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เป็นต้น

สำหรับฐานความผิดตามความใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยหลักที่สำคัญมีดังนี้

- 1) ฝ่าฝืนประกาศรัฐมนตรี
- 2) ครอบครองพื้นที่โดยมิชอบ ปิดกั้นลายทางสาธารณประโยชน์ ทางน้ำสาธารณะ ทำลายโบราณวัตถุ หรือหมุดหลักเขตเหมืองแร่
- 3) สำรวจ ทำเหมือง แต่งแร่ ประกอบโลหกรรม หรือเปิดการ และหยุดการโดยมิได้รับอนุญาต
- 4) ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาต
- 5) กระทำการหรือละเว้นกระทำการอันเป็นเหตุให้สิ่งมีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม
- 6) ไม่ส่งรายงานผลการดำเนินการ
- 7) ไม่ชำระค่าภาคหลวงแร่
- 8) ละเมิดการดำเนินการอันเกี่ยวข้องกับแร่ควบคุม
- 9) นำเข้าหรือส่งออกแร่โดยมิชอบ
- 10) ไม่ดำเนินการตามแผนผังโครงการที่ได้รับอนุญาต

โดยบทลงโทษตามฐานความผิดต่างๆ ข้างต้นมีระดับรุนแรงของบทลงโทษดังนี้

- 1) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 2) จำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 3) จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 4) จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 5) จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 6) จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่สองเท่าถึงห้าเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 7) จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงเก้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 8) จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โดยบทลงโทษตามข้อ 1 ถึง 4 เป็น เกิดจากฐานความผิดที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะซึ่งการดำเนินการลงโทษที่เกี่ยวข้องกับโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือมีโทษปรับสถานเดียวให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด สำหรับบทลงโทษตามข้อ 5 ถึง 8 เกิดจากฐานความผิดที่ส่งผลกระทบต่อสังคม จำเป็นต้องดำเนินการแจ้งความดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งอาจมีการชดเชยค่าความเสียหายหรือค่าปรับตามมูลค่าแร่ที่ได้กระทำผิดไว้ด้วยโดยลักษณะความผิดและบทลงโทษระดับต่างๆ เป็นไปตามที่แสดงไว้ในรูปที่ ๖.๓ และ ๖.๔ และบทลงโทษตามฐานความผิดซึ่งออกตามบทบัญญัติใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้แสดงไว้ในตารางที่ ๖.๑

รูปที่ ๖.๓ ฐานความผิดที่ดำเนินการลงโทษโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ

รูปที่ ๖.๔ ฐานความผิดที่ดำเนินการลงโทษโดยการฟ้องร้องดำเนินคดีทางอาญา

ตารางที่ ๖.๑ แสดงบทลงโทษตามฐานความผิดซึ่งออกตามความใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา	บทกำหนดโทษ	ฐานความผิด
๑๕๓	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๒๒) ฝ่าฝืนประกาศเขตควบคุมแร่/ (ม.๓๒) ฝ่าฝืนประกาศแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง และการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมฯ/ (ม. ๑๐๑ ว. ๑) ประกอบธุรกิจแร่โดยฝ่าฝืนประกาศควบคุม
๑๕๔	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท	(ม. ๓๓) ยึดถือหรือครอบครองพื้นที่ในเขตเหมืองแร่โดยมิใช่ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาต หรือผู้มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย/ (ม. ๓๔) ไม่แจ้งการพบโบราณวัตถุต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องถิ่น หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์/ (ม. ๑๒๒) ทำลาย ดัดแปลง เคลื่อนย้าย ถอนหมุดหลักเขตเหมืองแร่
๑๕๕	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๓๘) สำรวจแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
๑๕๖	จำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๔๑ ว.๓) ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการสำรวจแร่ ตามประกาศรัฐมนตรี
๑๕๗	จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๔๓ ว.๓) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่เพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของบุคคล สัตว์ พืช และทรัพยากร/ (ม. ๔๓ ว.๔) ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการสำรวจแร่ ตามประกาศรัฐมนตรี/ (ม. ๔๔) ไม่รายงานผลการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่
๑๕๘	จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๔๗ ว.๓) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของบุคคล สัตว์ พืช และทรัพยากร/ (ม. ๔๗ ว.๔) ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการสำรวจแร่ ตามประกาศรัฐมนตรี/ (ม. ๔๘ ว.๑) ไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพันสำหรับการสำรวจของแต่ละปีที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรพิเศษ/ (ม. ๕๐) ไม่รายงานผลการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรพิเศษ
๑๕๙	จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๕๒) ทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต/ลักลอบทำเหมือง
๑ ๖ ๐ (๑)	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๖๘ (๑)) ไม่ทำเหมืองตามวิธีการทำเหมือง แผนผัง โครงการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการออกประทานบัตร/ (ม. ๖๘ (๒)) เพิ่มเติมชนิดแร่ที่จะทำเหมือง การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเหมือง แผนผัง โครงการและเงื่อนไขสำหรับการทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต/ (ม. ๖๘ (๓)) ทำเหมืองใกล้ทางหลวงที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือทางน้ำสาธารณะเกินกว่าที่กำหนด/ (ม. ๖๘ (๘)) ไม่ฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองตามแผน/ (ม. ๖๘(๙)) ไม่วางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง/ (ม. ๗๐ ว.๑) ไม่นำหลักประกันมาวางหรือจัดทำประกันภัยให้

		ครบถ้วนตามเดิมภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
๑ ๖ ๐ (๒)	จำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละห้าหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือหยุดการกระทำ	(ม.๖๘(๔)) ปิดกั้น ทำลาย หรือทำด้วยประการใดให้เป็นการเสื่อมประโยชน์แก่ทางหลวงที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ/ (ม. ๖๘(๕)) ทดน้ำหรือชักน้ำจากทางน้ำสาธารณะ/ (ม. ๖๘ (๖)) ทั้งหรือยอมให้ผู้อื่นนำมูลดินทรายออกนอกเขตเหมืองแร่
๑ ๖ ๐ (๓)	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละห้าหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือหยุดการกระทำ	(ม. ๖๘ (๗)) กระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม
๑ ๖ ๐ (๔)	โทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๖๘ (๑๑)) หมุดหลักเขตเหมืองแร่สูญหาย/ (ม. ๖๘ (๑๒)) ไม่รายงานการทำเหมืองตามความเป็ยจริง
๑๖๑	จำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม.๗๑) รับช่วงการทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต/ (ม. ๗๒) โอนประทานบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาต/ (ม. ๑๐๗) ไม่แต่งแร่ตามประกาศรัฐมนตรี/ (ม. ๑๑๒) ไม่ประกอบโลหกรรมตามประกาศรัฐมนตรี/ (ม. ๑๑๖) โอนใบอนุญาตแต่งแร่หรือโลหกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดี
๑๖๒	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๙๔ ว.๑) ขุดหาแร่รายย่อยโดยมิได้รับอนุญาต/ (ม. ๙๕ ว.๑) ร่อนแร่โดยมิได้รับอนุญาต/ (ม. ๙๔ ว. ๒) ไม่ขุดหาแร่รายย่อยตามเงื่อนไข เจ้าพนักงานท้องถิ่น/ (ม. ๙๕ ว.๒) ไม่ร่อนแร่ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศ/ (ม. ๙๖) ไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นในการควบคุมและกำกับดูแลการขุดหาแร่รายย่อยและการร่อนแร่
๑๖๓	จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าถึงห้าเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๙๗) การซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ หรือการขนแร่ ที่ยังมีได้ชำระค่าภาคหลวงแร่
๑๖๔	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่สามเท่าถึงห้าเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๙๙) การซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ หรือการขนแร่ควบคุม โดยไม่ได้รับอนุญาต
๑๖๕	จำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๑๐๑) ไม่รายงานการซื้อขาย การครอบครอง การเก็บ การแต่งแร่ การประกอบโลหกรรม หรือการใช้แร่ ตามประกาศอธิบดีเพื่อควบคุมการชำระค่าภาคหลวงแร่
๑ ๖ ๖ (๑)	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่สองเท่าถึงห้าเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๑๐๔ (๑)) ลักลอบนำแร่ต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป ตามประกาศรัฐมนตรี
๑ ๖ ๖ (๒)	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าถึงสามเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ (กรณีเป็นผู้ถือ ปบ.หรือใบอนุญาตให้เพิกถอนการอนุญาตนั้นด้วย)	(ม. ๑๐๔ (๒)) ไม่ขออนุญาตนำแร่เข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป ตามประกาศรัฐมนตรี
๑ ๖ ๖	จำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๑๐๔ (๓)) ไม่แจ้งการนำแร่เข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

(๓)		หรือเขตไหล่ทวีป ตามประกาศรัฐมนตรี
๑๖๗	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงหกแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๑๐๕) ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการควบคุมการขนส่งและการจัดเก็บแร่ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป
๑๖๘ (ว.๑)	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๑๐๖ และ ม. ๑๑๑) การแต่งแร่/ประกอบโลหกรรมโดยมิได้รับอนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยของประชาชน สัตว์ พืช และทรัพยากรอื่น
๑๖๘ (ว.๒)	จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงเก้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๕๒ ม. ๑๐๖ และ ม. ๑๑๑) นำแร่จากการลักลอบทำเหมืองมาทำการแต่งแร่หรือประกอบโลหกรรม
๑๖๘ (ว.๓)	เพิกถอนประทานบัตรหรือใบอนุญาต	(ม. ๑๐๖ และ ม. ๑๑๑) ผู้ถือ ปบ. หรือผู้รับใบอนุญาตร่วมกระทำผิดในการแต่งแร่/ประกอบโลหกรรมโดยมิได้รับอนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยของประชาชน สัตว์ พืช และทรัพยากรอื่น
๑๖๙	จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงเก้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๑๐๘ และ ม. ๑๑๓) ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขในการแต่งแร่ หรือประกอบโลหกรรม
๑๗๐	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละห้าหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือหยุดการกระทำ	(ม. ๑๐๙ และ ม. ๑๑๔) แต่งแร่ หรือประกอบโลหกรรมโดยกระทำการใดอันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพยากรอื่น หรือสิ่งแวดล้อม
๑๗๑	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหกแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๑๒๓) ไม่ส่งรายงานหรือรายงานการรังวัดเป็นเท็จ
๑๗๒	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน สามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	(ม. ๑๔๓ (๓)) ไม่ปฏิบัติตามหนังสือสั่งการ/ (ม. ๑๔๕) ไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่
๑๗๓	ปรับจำนวนสองเท่าของประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้หรือแสวงหาประโยชน์	(ม. ๑๕๑) นำทรัพยากรที่ยึด आयัด ไปใช้โดยมิชอบ
๑๗๔	ริบทรัพยากรที่ใช้ในการกระทำผิด	(ม. ๑๕๔) ครอบครองพื้นที่โดยมิชอบ/ (ม. ๑๕๕) สำรองแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต/ (ม. ๑๕๙) ลักลอบทำเหมือง/ (ม. ๑๖๐) ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ผู้ถือ ปบ. ตาม ม. ๖๘/ (ม. ๑๖๒) ขุด ร่อนแร่ โดยไม่ได้รับอนุญาต/ (ม. ๑๖๓) ซื้อ-ขาย ครอบครอง ขนแร่ที่ยังไม่ชำระค่าภาคหลวงแร่/ (ม. ๑๖๔) ซื้อ-ขาย ครอบครอง เก็บ แร่ควบคุม/ (ม. ๑๖๖) นำเข้า-ส่งออก แร่ควบคุม/ (ม. ๑๖๘) แต่งแร่ หรือประกอบโลหกรรม/ (ม. ๑๘๐) กระทำผิดในเขตควบคุมแร่
๑๗๕	ขายทรัพยากรที่ตกเป็นของแผ่นดิน	จัดการขายทรัพยากรหรือของกลาง
๑๗๖	บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการทำความผิดเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ผู้เสียหายจากการกระทำผิดทุกมาตรา
๑๗๗	ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิด	ผู้สนับสนุนการกระทำผิดทุกมาตรา

๑๘๐	ต้องระวางโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ เป็นสองเท่า	กระทำความผิดในเขตควบคุมแร่ตามมาตรา ๒๒ ว.๑ หรือฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือมาตรการที่กำหนดในประกาศตามมาตรา ๒๒ ว.๒
๑๘๒	จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสามล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ หรือผู้ใดที่เกี่ยวข้องโดยทุจริต กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ โดยทุจริตเพื่อมิให้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(มาตรา ๑๗๘) บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือมีโทษปรับสถานเดียว ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(มาตรา ๑๗๙) คณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา ๑๗๘ ให้ประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการ และผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๒) ในเขตจังหวัดอื่น ประกอบด้วยอัยการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าทำการอัยการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเป็นกรรมการ และเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

(มาตรา ๑๘๑) ในกรณีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น เกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

(มาตรา ๑๘๓) มูลค่าแร่ตามหมวดนี้ให้ถือตามราคาตลาดที่อธิบดีประกาศกำหนดและใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการกระทำความผิด

บทที่ ๗

บทเฉพาะกาลและบทสรุปสำหรับ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

๗.๑ บทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่ใช้เชื่อมต่อเมื่อมีการตรากฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงกฎหมายและผู้ร่างกฎหมายต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมายกับเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างกฎหมายทั้งสองฉบับนั้น เพื่อให้การใช้กฎหมายต่อเนื่องกันระหว่างกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “บทเฉพาะกาล” ไว้ว่า หมายถึง “บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้ใช้เฉพาะในช่วงเวลาหนึ่งหรือกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นก่อนวันใช้บังคับบทกฎหมายนั้น” บทเฉพาะกาลจึงเป็นเสมือนสะพานที่จะเชื่อมกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ในช่วงเริ่มแรกหรือช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของกฎหมาย (<http://web.krisdika.go.th/activityDetail.jsp?actType=I&actCode=39&head=4&item=n5>)

โดยบทเฉพาะกาลตามบทบัญญัติใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีดังนี้

(มาตรา ๑๘๔) ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(มาตรา ๑๘๕) ในวาระเริ่มแรก ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(๑) ให้คณะกรรมการแร่ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมควบคุมโรค อธิบดีกรมเจ้าท่า อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมอนามัย เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประธานกรรมการสภาการเหมืองแร่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เป็นเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(๒) ให้คณะกรรมการแร่จังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี ผู้แทนกรมศิลปากร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ นายอำเภอและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ที่ขอประทานบัตร ผู้แทนสภาการเหมืองแร่ เป็นกรรมการ และเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่เป็นเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(มาตรา ๑๔๖) ให้ประกาศกำหนดพื้นที่เป็นเขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัย เกี่ยวกับแร่ที่ออกตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปอีกไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่ประกาศที่กำหนดในพื้นที่ตามมาตรา ๑๗ วรรคสี่ ให้เป็นอันยกเลิก

(มาตรา ๑๔๗) บรรดากฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และพระราชบัญญัติพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๐๙ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบ ตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

(มาตรา ๑๔๘) บรรดาคำขอทุกประเภทที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ และให้พิจารณาดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

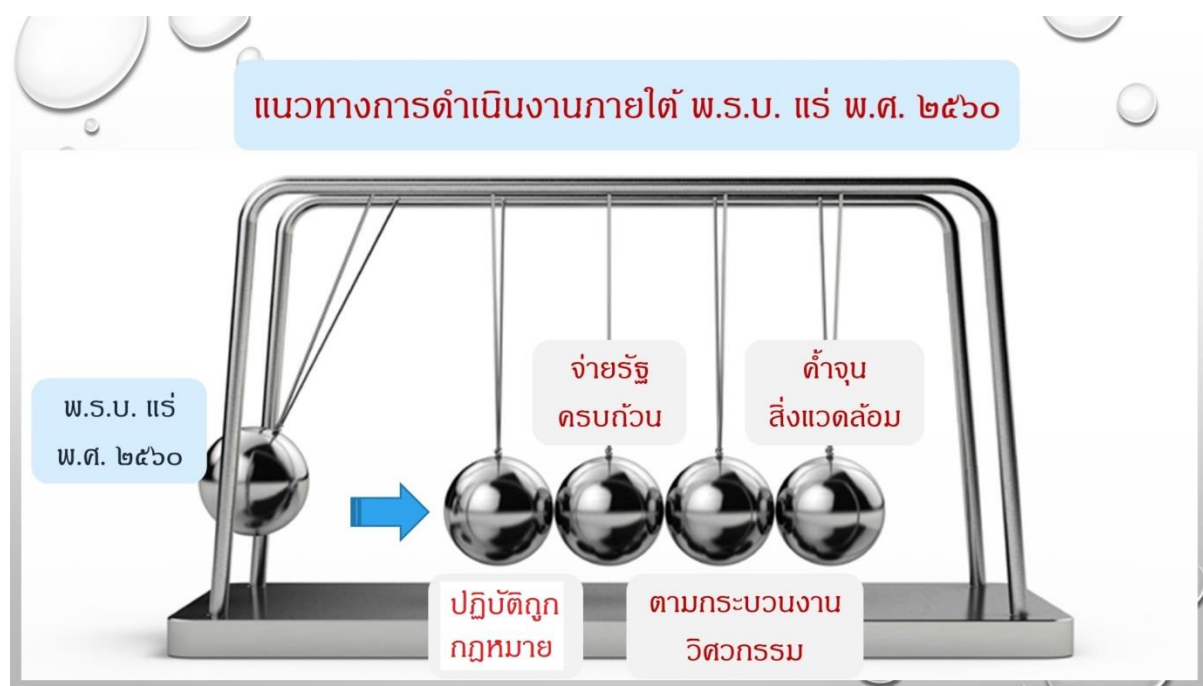
(มาตรา ๑๔๙) บรรดาอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตที่ได้ออกให้ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือเป็นอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ยังคงใช้ได้จนกว่าจะสิ้นอายุหรือถูกเพิกถอน โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นการจัดทำแนวกั้นพื้นที่กันชนการทำเหมืองและการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนตามมาตรา ๓๒ การฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง การวางหลักประกัน และการจัดทำประกันภัยตามมาตรา ๖๘ (๘) และ (๙) ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการออกประทานบัตร

บรรดาข้อผูกพันตามสัญญาต่าง ๆ ที่กระทำขึ้นภายใต้บังคับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งมีอยู่กับรัฐบาลไทยโดยกระทรวงอุตสาหกรรมและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปตามข้อผูกพันแห่งสัญญานั้น ๆ ทั้งนี้ จนกว่าผลการใช้บังคับตามสัญญาจะสิ้นสุดลง สำหรับกรณีการขอต่ออายุอาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตใด ๆ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

๗.๒ บทสรุปสำหรับ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

การปรับปรุงกฎหมายแร่ตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีการพิจารณาตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการนำเอาทรัพยากรแร่ขึ้นมาใช้ประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการจำกัดสิทธิในทรัพยากรแร่ให้เป็นของรัฐ และเพิ่มคำจำกัดความและนิยามที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น การปรับปรุงระบบการพิจารณาอนุญาตสัมปทานให้เอกชนเข้าถึงแหล่งทรัพยากรและทำประโยชน์จากทรัพยากรแร่โดยหลักธรรมาภิบาลต่อชุมชนและสังคมที่มีศักยภาพแร่ การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและหน่วยงานในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในรูปแบบคณะกรรมการระดับต่างๆ และการบูรณาการนโยบายรวมถึงการปฏิบัติจากหน่วยงานรัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่ การแก้ไขอัตราค่าธรรมเนียมและบทลงโทษทั้งในทางแพ่งและอาญาอันเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรแร่ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายแร่สามารถดำเนินการไปเพื่อให้ผู้ได้รับอนุญาตประทานบัตรและใบอนุญาตต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีการ

ปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมาย นำส่งรายได้จากการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรแร่เข้าสู่รัฐอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และมีการดำเนินงานอย่างถูกต้องตามหลักการและกระบวนการงานวิศวกรรม โดยมีหลักธรรมาภิบาล เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ซึ่งมีการประกอบธุรกิจแร่ (รูปที่ ๗.๑)

รูปที่ ๗.๑ แนวทางการดำเนินงานภายใต้ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑) แผนนโยบายของรัฐมนตรียุทธศาสตร์การกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่ โดยเป็นการบริหารราชการที่มี การบูรณาการภารกิจการทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในเชิง พื้นที่ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาพบว่าการที่รัฐมนตรีผู้มีอำนาจต้องพิจารณาให้ความเห็นในระดับ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตใช้พื้นที่ป่าไม้เพื่อทำเหมืองแร่ นั้น เป็นความจำเป็นซึ่งต้องมีการคิดให้ รอบคอบ แต่การปฏิบัติที่ผ่านมาพบว่าการรวบรวมและสรุปเอกสารเพื่อพิจารณานั้นมีข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ อาทิการพิจารณาอนุญาตใช้พื้นที่เพื่อการทำเหมืองแร่ต่างพื้นที่กัน แต่กลับให้ข้อมูลพิจารณาเป็นสูตรสำเร็จ แบบเดียวกันซึ่งไม่สอดคล้องตามความเป็นจริง นอกจากนี้ยังมีข้อขัดแย้งในเชิงการบริหารจัดการและข้อ กฎหมายคือการออกใบอนุญาตให้เป็นอำนาจอธิบดี แต่ต้องได้รับการเซ็นอนุมัติโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งขัดกับหลักการบริหารจัดการที่อำนาจในการพิจารณาลงนามอนุญาต ควรตัดขาดจากอำนาจรัฐมนตรีเนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่ 3 ประการ คือ 1.กำกับดูแลงานในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความต่อเนื่อง 2.ปฏิรูป ระบบการทำงาน และ 3.ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการกำหนดให้การเปลี่ยนแปลง อำนาจการพิจารณาให้เป็นไปรูปแบบของคณะกรรมการ จากดุลยพินิจของคนเดียวไปสู่หลายคนเพื่อพัฒนา กระบวนการตรวจสอบพิจารณาให้ดีขึ้นซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และควรเพิ่มเติมเรื่องการปลูกฝัง คุณธรรมและจริยธรรมและการสร้างความสุขในการปฏิบัติงาน อาทิ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานให้

มีความสุข คุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างวินัยต่อตนเอง และการพัฒนางานบริหารชีวิตในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

๒) แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงตามเจตนารมณ์ของแนวทางการบริหารทรัพยากรแร่ในพ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ นั้น เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ สามารถนำเอาทรัพยากรแร่ขึ้นมาใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยต้องการให้ผู้ประกอบการพึงตระหนักว่าการทำเหมืองแร่ไม่เหมือนกับการทำอุตสาหกรรมเรื่องอื่นๆ เนื่องจากทรัพยากรแร่นั้นไม่สามารถเลือกพื้นที่ได้ ดังนั้นการบริหารจัดการจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดนี้ และทำให้อยู่ร่วมกับชุมชนด้วยกันได้อย่างมีความสุข

๓) แนวทางการบริหารทรัพยากรแร่ในภาพรวมของประเทศโดยกรมทรัพยากรธรณี ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยมีการผลิตและใช้ทรัพยากรแร่รวมประมาณ ๔๐ ชนิดแร่ โดยมีแหล่งแร่ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ ๙๙,๖๗๐ ตร.กม. (๖๒ ล้านไร่) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๑๙ ของพื้นที่ประเทศไทย โดยแหล่งแร่ที่มีปริมาณสำรองสูงสุด ๕ อันดับแรกคือ เกลือหินและโปแตช หินอุตสาหกรรม แร่เชื้อเพลิง แร่โลหะเพื่ออุตสาหกรรมเซรามิกส์ และแร่โลหะพื้นฐาน โดยมีมูลค่าแร่รวมทุกประเภททั้งสิ้นประมาณ ๔๐,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งสามารถจำแนกตามการใช้ประโยชน์แร่ได้ ๕ กลุ่มคือ กลุ่มแร่เพื่อการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน กลุ่มแร่พลังงาน กลุ่มแร่เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม กลุ่มแร่เพื่อการเกษตร และกลุ่มแร่เพื่อรองรับเทคโนโลยีขั้นสูง ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้ว่าศักยภาพและโอกาสสำหรับการพัฒนาแหล่งแร่ยังมีอีกมาก แต่จำเป็นต้องขจัดปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ ซึ่งต้องอาศัยระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการตั้งคณะกรรมการที่มีการระดมความเชี่ยวชาญจากหลายภาคส่วนเพื่อกำหนดกรอบกติกา ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ที่สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืนโดยอาศัยตัวชี้วัดที่มีมาตรฐานสากลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้อุตสาหกรรมแร่ได้รับการยอมรับและเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศได้ต่อไป

๔) ธรรมนูญกับพ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และกรอบแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ โดยผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย อธิบายกรอบแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรแร่และการสร้างธรรมนูญ ตามพ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ว่ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างก้าวหน้ามากกว่าพ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่ง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ (คนร.) ที่จะเป็นประโยชน์ต่อทุกคน โดยมีการบูรณาการระหว่างกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อน คนร. ให้สามารถเดินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำทรัพยากรแร่ออกมาพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม ไม่เกิดผลกระทบต่อชุมชน สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ เพื่อให้เหมืองแร่กับสังคมอยู่ด้วยกันได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งประกาศวันที่ 15 พ.ย.๒๕๕๙ ได้กำหนดให้ กรมทรัพยากรธรณี (ทอ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) กระทรวงอุตสาหกรรม มีบทบาทในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่และเป็นเลขานุการ คนร. โดยที่ คนร.จำนวน 27 คน ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดี ทอ. และ กพร.เป็นเลขานุการร่วม 2 คน รองอธิบดี ทอ. และ กพร. เป็นผู้ช่วยเลขานุการร่วม 2 คน กรรมการโดยตำแหน่ง 12 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าการตรวจสอบ ควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพยังมีจุดบกพร่องอยู่ และควรมีกลไกที่เหมาะสมสำหรับ

ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในส่วนนี้เพื่อให้การบริหารราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรแร่และคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความสมดุลมากยิ่งขึ้น

๕) ข้อมูลจากการหารือระดมความเห็นเรื่อง “การคาดหวังตามแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการแร่ของประเทศไทย” จากการประชุมเรื่อง “การขับเคลื่อนตามแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการแร่ของประเทศไทย” ณ โรงแรมโกลเด้นทิวลิป ซอฟเฟอริน กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๐ จากมุมมองของภาคการอนุรักษ์และมุมมองของภาคการพัฒนา โดยตัวแทนผู้อภิปรายจากองค์กรและมูลนิธิที่ดำเนินการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และตัวแทนผู้อภิปรายจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำธุรกิจเหมืองแร่ พบว่ายังมีข้อขัดแย้งในเชิงทัศนคติที่ตัวแทนผู้อภิปรายจากองค์กรและมูลนิธิที่ดำเนินการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคิดเห็นว่ารายได้ ผลตอบแทน และประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่เพื่อทำธุรกิจเหมืองแร่ไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมรวมถึงผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่สูญเสียไปจากการดำเนินธุรกิจเหมืองแร่ โดยได้มีการยกตัวอย่างกรณีศึกษาจากแหล่งแร่ตะกั่วในพื้นที่ห้วยคลิตี้ จังหวัดกาญจนบุรี เหมืองแร่สังกะสีที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เหมืองแร่ทองคำทั้งในพื้นที่จังหวัดพิจิตร-เพชรบูรณ์ และจังหวัดเลย โดยมีข้อขัดแย้งระหว่างตัวแทนประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและตัวแทนผู้อภิปรายจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำธุรกิจเหมืองแร่ ทั้งนี้ยังมีความจำเป็นในการศึกษาเพื่อหาข้อพิสูจน์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ การดำเนินงานธุรกิจเหมืองแร่ที่มีธรรมาภิบาล โดยมีกรณีศึกษาจากการที่องค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาชักจูงโน้มน้าวประชาชนในพื้นที่ให้ต่อต้านธุรกิจเหมืองแร่เพื่อเรียกร้องผลประโยชน์จากธุรกิจเหมืองแร่ ซึ่งแนวโน้มสถานการณ์ธุรกิจเหมืองแร่ในประเทศไทยหากยังปล่อยให้กระบวนการต่อต้านคัดค้านการทำเหมืองไม่สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือขององค์กร หน่วยงาน ที่เข้ามาดำเนินการชักจูงประชาชนในพื้นที่ที่จะส่งผลให้ในอนาคตอาจเหลือเพียงธุรกิจเหมืองหินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างเท่านั้นที่สามารถกระทำได้หรือได้รับอนุญาตจากหน่วยงานราชการ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาเชิงนโยบายจึงควรพิจารณาข้อมูลให้รอบด้านว่าผลประโยชน์ต่อรัฐจากธุรกิจเหมืองแร่และประเด็นข้อมูลการคัดค้านการต่อต้านการทำเหมืองมีผลประโยชน์ใดแอบแฝงหรือไม่ เพื่อให้การกำหนดนโยบายบริหารจัดการแร่มีความเป็นธรรมและธุรกิจเหมืองแร่สามารถรองรับการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักว่าอุตสาหกรรมเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานถือเป็นกิจกรรมทางอุตสาหกรรมที่อยู่คู่กับประเทศไทยมาอย่างยาวนาน และเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม โดยอุตสาหกรรมเหมืองแร่จัดเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงความมั่นคงของชาติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมซึ่งแนวนโยบายของรัฐบาลได้กำหนดให้การดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติต้องมีธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบผลการดำเนินการได้ โดยภารกิจในด้านการอนุญาตและกำกับดูแลการประกอบกิจการอุตสาหกรรมแร่และโลหะ การจัดเก็บรายได้ในส่วนของรัฐ และการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐาน ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องภายใต้การกำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการบูรณาการทั้งในส่วนของกฎหมาย นโยบาย บุคลากร งบประมาณ ข้อมูลสารสนเทศ และการพัฒนาองค์ความรู้และศักยภาพบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ ทั้งนี้หนึ่งในกระบวนการที่สำคัญสำหรับการบริหารทรัพยากรแร่คือ กระบวนการพิจารณาอนุญาตและกำกับดูแลการทำเหมือง ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างถูกต้องโปร่งใสเป็นธรรม และมีความเข้มงวดในการตรวจสอบการดำเนินการทำเหมือง เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆที่เกิดจากกระบวนการทำเหมืองแร่ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากภาคสังคมต่อไป

บรรณานุกรม:

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐
(<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>)
2. พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐
(<http://www.dpim.go.th/pr/article?catid=42&articleid=7575>)
3. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕
(<http://www.diw.go.th/hawk/news/62.pdf>)
4. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕
(http://www.pcd.go.th/info_serv/file/Info_act40/9_5/NEOA2535v5.pdf)
5. พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒
(<http://www.dpt.go.th/wan/lawdpt/data/00/engineer.pdf>)
6. พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔
(<https://new.forest.go.th/economy/wp-content/uploads/sites/86/2016/08/1.pdf>)
7. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗
(<http://www.dnp.go.th/wildlifednp/%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3/%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2/prb2.pdf>)
8. คู่มือสำหรับประชาชนว่าด้วยการขออาชญาบัตร
9. คู่มือสำหรับประชาชนว่าด้วยการขอประทานบัตรทำเหมืองแร่
10. คู่มือสำหรับประชาชนว่าด้วยการขออนุญาตเปิดการทำเหมืองแร่
11. Herbert Smith Freehills, 2012, Mining Law in Asia, Legal Guide of the Herbert Smith Freehills published in October 2012
(http://files.chinagoabroad.com/Public/uploads/v2/guide/attachment/Mining%20law%20in%20Asia_Herbert%20Smith%20Freehills%20Lawyers.pdf)